

K.K.T.C.
MILLÎ EĞİTİM
VE
KÜLTÜR BAKANLIĞI

II. MİLLÎ EĞİTİM ŞURASI
EK DOKÜMANI: 1

17-21 HAZİRAN 1991
LEFKOŞA

370.9564

İKİ

KIBRIS TÜRK MİLLİ
KÜTÜPHANESİ

51264

370.95693

İKİ

II. MİLLÎ EĞİTİM ŞÛRASI EK DOKÜMANI: 1

- * Kıbrıs Türk Millî Eğitim Sistemi
- * Kıbrıs Türk Millî Eğitimi'nin Hukukî ve Bilimsel Dayanakları
- * Kıbrıs Türk Millî Eğitimi'nin Tarihî Gelişimi
- * K.K.T.C. Millî Eğitim ve Kültür Bakanlığı Merkez Örgütü

1000
1000
1000
1000

"Eğitimdir ki bir ulusu özgür, bağımsız, şanlı ve yüksek bir toplumsal kurul durumunda yaşatır; veya bir ulusu köleliğe ve sefilliğe bırakır."

"Çocuklarımıza ve gençlerimize, görecekları öğrenimin hududu ne olursa olsun, en evvel ve her şeyden evvel Türkiye'nin bağımsızlığına, kendi benliğine, millî geleneklerine düşman olan bütün unsurlarla mücadele etmek gereği öğretilmelidir."

"Dünyada her şey için, hayat için, başarı için en hakikî mürşit ilimdir, fendir. İlim ve fennin dışında mürşit aramak gaflettir, cehalettir, doğru yoldan çıkmaktır."

"Medeniyet yolunda başarı, yeniliğe bağlıdır. İctimaî hayatta, iktisadî hayatta ilim ve fen sahasında muvaffak olmak için yegane tekamül ve terakki yolu budur. Hayat ve yaşayışa hakim olan kanunların, zaman ile değişmesi, gelişmesi ve yenilenmesi zaruridir. Medeniyetin buluşları, tekniğin harikaları, cihanı değişmeden değişmeye uğrattığı bir devirde, asırlık köhne zihniyetlerle geçmişe bağlılıkla varlığını korumak mümkün değildir."

K. Atatürk

Bu topraklarda varlığımızın sonsuza kadar sürmesinin en önemli koşulu olarak çocuklarımızın, gençlerimizin çok iyi bir eğitimden geçirilmelerini görüyorum.

Teknolojinin, adını çağa vuracak kadar ilerlediği dünyamızda eğitim sistemimiz gözden geçirilmeli, günümüze uygun bir düzeye çıkarılmalıdır.

17-21 Haziran tarihleri arasında yapılması kararlaştırılan II. Millî Eğitim Şûrası'na özel bir önem veriyor ve gelecekteki toplumsal başarımızın temelini oluşturacak saptamaların yapılıp hayata geçirilmesini bekliyorum. Şûra'ya başarı dilerken birtakım gözlemlerimi aktarmakta yarar görüyorum.

Liselerimizde dersler çok ve ağır. Okullarımız, gençliği hayata hazırlayamıyor. Bir dersi özümseme olgusu ezberciliğe henüz üstünlük sağlayamamıştır.

Üniversiteye giriş, arzu ettiği dala göre değil aldığı puana göre belirleniyor. İlgilenilen dalda okumak mümkün olmadığı için zorluklar oluyor.

Teknik Eğitim'e, üniversite altı Teknik Eğitim'e, özel önem verilmelidir. Ekmeğini taştan çıkaran teknikerlere gereksinim vardır. Teknikerler, kalkınan ülkelerin belkemiğini oluşturmaktadır. Tarım eğitimi özellikle köy okullarımızda öne çıkarılmalı, üretim sevdirmelidir.

Küçük sanayi ve turizm alanında elemanlar yetiştirilmeli, rehberlik kursları açılmalıdır. Lisana gereken önemi vermiyoruz. Lisan bilmeyen üniversite mezunlarımız çoktur. Gençlerimize boş saatlerini İngilizce, Fransızca, Almanca, Rumca, Arapça lisanlarından birini öğrenmeye hasredecekleri olanaklar sağlanmalıdır. Lisan öğrenmek, bir teknik beceriye sahip olmak, uzun hayat yolculuğunda en değerli kazanımlardır.

Yapılan spor sahaları, kültür merkezleri, yenileriyle yaygınlaştırılmalıdır. İzcilik, dağcılık ve adada yaşamamız nedeniyle deniz sporlarına büyük önem vermemiz gerekir. Gençler için izcilik "her yerde, daima her şeye karşı hazır" olmak anlamına gelen bir eğitimidir. Disiplin getirir; gençleri, insanları sevmeye, onlara yardıma teşvik eder.

Bir eksikliğimiz ise, gençlerimize gereken dinî bilgiyi vermeyişimizdir. Dinimiz güzel bir dindir. Savunduğu ilkeler insana îman gücü verir. İmanlı insanın, doğruyu bilen ve Allah'tan korkan, O'nu seven insanın arkası yere gelmez. Gençlerimize dinimizin esaslarını iyice anlatabilmeliyiz. Dinsiz kişi pusulasız gemiye benzer.

Bu arada trafik canavarına değinmeden geçemeyeceğim. Son yıllarda yoğunlaşan trafik kazaları bireysel acıları toplumsal boyuta getirmiş bulunuyor. Gençlerimizin trafik kültürü yetersizdir. Bu kültürün yetersizliği sürat tutkusuna yol açıyor.

Eğitimde amaç, insanın yücelişi olduğuna göre insanın varlığına yönelik önlemler alınmalıdır. Trafik kazalarının büyük çoğunluğunda 25 yaşın altındaki gençlerimizin sorumsuzluğu görülmektedir. Büyük bir önemle gençlerimize trafik kültürü okullarda aşılmalı. Sürekli bir savaştaymışız gibi trafiğe kurban vermek halkımızı yaralamaktadır.

Güzel günlere, bilinçle varılacağı inancıyla II. Millî Eğitim Şûra'sına başarılar dilerim.

Rauf R. Denктаş

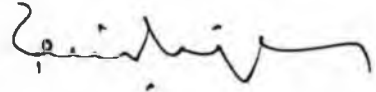
Rauf R. Denктаş
Cumhurbaşkanı

Gençlik bir ulusun geleceğidir, yarınlarının en güçlü teminatıdır. Bu teminat gençlerimizin ulusal bilinçle yetişmeleri, ülke sorunlarına ve devletin varlığına sahip çıkmaları ölçüsünde artar ve güçlenir. Yarınlarımızın umut kaynağı gençlerimizdir.

Gençlerimizin vatan sevgisi ve millî duygularla dolu olarak Atatürk ilke ve devrimleri doğrultusunda yetişmelerine ve eğitimlerine katkıda bulunmak, gençlerle ilgili politikamızın ana hedefidir. (22 Mart 1991)

Büyük Atatürk'ün gözünde eğitim ve öğrenim kadar bunu uygulayacak olan öğretmenler de çok değerlidir. Öğretmenlere olan sevgisini şöyle dile getirmişti: "Ulusları kurtaranlar yalnız ve ancak öğretmenlerdir. Öğretmeden, eğiticiden yoksun bir ulus henüz ulus adını almak yeteneğini kazanmamıştır." Atatürk'ün bu düşüncelerine biz de aynen katılıyoruz. Öğretmenlerimiz gerek tahta başında, gerekse cephede gösterdikleri özverili çabalarla bu güven ve sevgiye layık olduklarını kanıtlamışlardır. (24 Kasım 1990)

Dr. Derviş Eroğlu

Başbakan

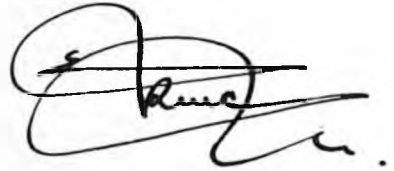
* Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı olarak genç devletimizin ve halkımızın bizlerden neler beklediğinin bilincindeyiz. Vatandaşlarımızın millî bilinç içerisinde yetiştirilmeleri ve hayata hazırlanmaları temel hedefimizdir. Bu nedenle her zamankinden daha büyük bir inanç ve hızla çalışmak durumundayız.

Eğitimin yurt kalkınmasında öncelikli bir yeri vardır. Eğitimde gerekli yatırımları yapmadan ve eğitimde yeterli bir düzeye ulaşmadan yurt kalkınmasında başarıya götürücü atılımları başlatmak imkânsızdır. Ülkemizde gereksinme duyulan insangücü ihtiyacının karşılanması ve

İnsangücü-Eğitim-İstihdam arasında gerekli dengenin sağlanması, ülkemizin sosyal ve ekonomik kalkınmasında vazgeçilmez bir öğedir. Bu nedenle, kalkınmış batılı uygar devletler arasında şerefli yerimizi alabilmenin anahtarının eğitim olduğunun bilincinde olarak daima enerjik ve insanî değerlere dönük ve yatırımın önemini her şeyden üstün tutan "Millî Bir Eğitim Politikası" izleme zorunluluğumuz vardır.

Anavatanımız Türkiye'ye bağlı, millî bilince ulaşmış, Atatürk ilke ve devrimlerini benimsemiş, millî idealleri her şeyin üstünde tutan, fikir ve duygu birliği içerisinde yurt kalkınmasını en büyük amaç edinmiş bir gençlik yetiştirmek, Eğitim Politika'mızın vazgeçilmez amacıdır.

Bugün dünyadaki ikinci Türk Devleti olan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Millî Eğitim'e gönül veren kişiler olarak, bu güzel yurdumuzun her köşesinde kendimize düşen görevi daima olduğu gibi bugün ve yarın da yerine getireceğiz. Bu yönde el ve gönülbirliği ile hareket eden bütün arkadaşlarımı gönülden kutlarım.

Eşber Serakıncı
Milli Eğitim ve Kültür Bakanı

SUNUŞ

Demokratik bir ortamda kalkınmayı, her geçen gün daha iyiyi, daha güzeli başarmayı amaçlayan toplumumuz, birçok konuda olduğu gibi Millî Eğitim alanında da ortaya çıkan yeni gelişmeleri ve sorunları, her kesimin temsil edildiği seçkin bir ortamda tartışmak durumundadır. Bu nedenle Bakanlığımız, 20-25 Ekim 1975 tarihleri arasında yapılmış olan I. Millî Eğitim Şûrası'ndan bugüne kadar geçen 16 yıl zarfında, Millî Eğitim alanında değişen koşullar nedeniyle ortaya çıkmış olan yeni gelişmeleri, sorunları ve bunların çözüm yollarını tartışmak için ikinci bir Millî Eğitim Şûrası düzenlenmesine gereksinim duymuştur.

Bu döküman Bakanlığımızca, 17-21 Haziran 1991 tarihleri arasında Lefkoşa' da toplanacak II. Millî Eğitim Şûrası gündeminde yer alan konuları, şûra üyelerine açıklamak ve bu konudaki çalışmalarına yardımcı olmak amacıyla hazırlanmıştır. Elinizdeki bu dökümanda Kıbrıs Türk Millî Eğitim sistemi ile eğitimimizin hukukî ve bilimsel dayanakları, Osmanlı Dönemi'nden bugüne geçirmiş olduğu aşamalar ve Millî Eğitimimizin bugünkü durumu hakkında özlü bilgiler bulacaksınız.

Şûra üyelerimizin, şûra gündemindeki konulara dair görüşlerini, saptadıkları sorunları ve bunlarla ilgili çözüm önerilerini tam bir açıklık ve serbest iradeyle ortaya koymalarını bütün kalbimizle arzu etmekteyiz.

Bakanlığımızca hazırlanıp bilginize sunulan bu dökümanın, çalışmalarınızda yararlı olacağına inanır, bu vesileyle, Şûra'ya gösterdiğiniz ilgiden dolayı hepimize en samimi duygularımla teşekkür eder, başarılar dilerim.

Eşber Serakıncı
Bakan

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ BÖLÜM I

KIBRIS TÜRK MİLLÎ EĞİTİM SİSTEMİ	1-10
A) Kıbrıs Türk Milli Eğitimi'ni Düzenleyen Genel Esaslar	2-7
-Kıbrıs Türk Milli Eğitimi'nin Düzenlenmesi	
-Kıbrıs Türk Milli Eğitimi'nin Genel Amaçları	
-Kıbrıs Türk Milli Eğitimi'nin Temel İlkeleri	
B) Kıbrıs Türk Milli Eğitim Sistemi	8-10
-Kapsamı	
-Örgün Eğitim Sistemi'nin Başlıca Özellikleri	
-Yaygın Eğitim Sistemi'nin Başlıca Özellikleri	
-Eğitim Sistemleri Arasındaki İlişki	

BÖLÜM II

KIBRIS TÜRK MİLLÎ EĞİTİMİNİN HUKUKÎ VE BİLİMSEL DAYANAKLARI ...	11-73
A) KKTC Anayasası'nda Millî Eğitim	12-13
B) Yasalarda Millî Eğitim	13-18
C) Birinci Millî Eğitim Şûrası Kararları'nda Millî Eğitim.....	19-20
Ç) Kalkınma Plânlarında Millî Eğitim	21-30
D) Yabancı Uzman Raporlarında Millî Eğitim.....	31-46
E) Hükümet Programları'nda Millî Eğitim	47-72

BÖLÜM III

KIBRIS TÜRK MİLLÎ EĞİTİMİNİN TARİHÎ GELİŞİMİ	73-92
A) Osmanlı Dönemi	74-77
B) İngiliz Dönemi	77-82
C) Kıbrıs Cumhuriyeti Dönemi	82-84
Ç) Kıbrıs Türk Yönetimi Dönemi	84-92

BÖLÜM IV

KUZAY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ MİLLÎ EĞİTİM VE KÜLTÜR BAKANLIĞI MERKEZ ÖRGÜTÜ	93-109
---	---------------

MEMORANDUM

TO : [Illegible]

FROM : [Illegible]

SUBJECT : [Illegible]

[Illegible text block]

[Illegible text block]

[Illegible text block]

[Illegible text block]

BÖLÜM I

KIBRIS TÜRK MİLLÎ EĞİTİM SİSTEMİ

A) Kıbrıs Türk Millî Eğitim Sistemi'ni Düzenleyen Genel Esaslar

1. Kıbrıs Türk Millî Eğitimi'nin Düzenlenmesi
2. Kıbrıs Türk Millî Eğitimi'nin Genel Amaçları
3. Kıbrıs Türk Millî Eğitimi'nin Temel İlkeleri

B) Kıbrıs Türk Millî Eğitim Sistemi

1. Kapsam
2. Örgün Eğitim Sistemi'nin Başlıca Özellikleri
3. Yaygın Eğitim Sistemi'nin Başlıca Özellikleri
4. Eğitim Sistemleri Arasındaki İlişki

BÖLÜM I

KIBRIS TÜRK MİLLÎ EĞİTİM SİSTEMİ

A) KIBRIS TÜRK MİLLÎ EĞİTİM SİSTEMİ'Nİ DÜZENLEYEN GENEL ESASLAR

1. Kıbrıs Türk Millî Eğitimi'nin Düzenlenmesi:

Halen yürürlükte olan 23 Mayıs 1986 gün ve 17-1986 sayılı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Millî Eğitim Yasası:

* - Kıbrıs Türk Millî Eğitimi'nin düzenlenmesinde temel olan amaç ve ilkeleri;

- Millî Eğitim Sistemi'nin genel yapısını ve bu yapı içinde eğitim ve öğretim kurumlarının özel amaç ve görevleri ile işlevlerini;

- Öğretmenlik mesleğini;

- Okul bina ve tesislerini;

- Eğitim araç ve gereçlerini;

- Devletin eğitim ve öğretim alanındaki görev ve sorumluluklarına ilişkin temel kuralları

bir sistem bütünlüğü içinde" kapsamaktadır.

Bu kapsam içinde, Kıbrıs Türk Millî Eğitim Sistemi; belirlenen genel amaçları gerçekleştirecek biçimde, çeşitli derece ve türdeki eğitim kurumlarının özel amaçlarına ve temel ilkelere göre düzenlenip plânlanmış ve uygulamaya konulmuştur.

2. Kıbrıs Türk Millî Eğitimi'nin Genel Amaçları:

Kıbrıs Türk Millî Eğitimi'nin genel amacı, Kıbrıs Türk Toplumunun tüm bireylerini, aşağıdaki fıkralarda öngörülen esaslar çerçevesinde yetiştirmektir;

a) Atatürk ilke ve devrimleri ile yurttaşlar arasında bir fikir ve duygu ortaklığını amaçlayan, çağdaşlaşmayı hedefleyen ve Türk milletini, millî bilince vardırان Atatürk milliyetçiliğine, demokrasiye, sosyal adalete ve hukukun üstünlüğü ilkelerine bağlı, bunları koruyan ve geliştiren yurttaşlar olarak yetiştirmek;

b) Kıbrıs Türk Toplumunun, varolma mücadelesinin özünde yatan gerçekleri bilen, mücadele tarihinin bilincine varan ve bu

mücadeleye inançla bağlanan, manevî ve kültürel değerlerini koruyan ve geliştiren, yurdunu ve toplumunu seven, Anayurdu Türkiye'ye, Türk Ulusu'na, öz yurduna, toplumuna ve ailesine güçlü bağlarla bağlı; yurduna, toplumuna, lâik devletine karşı görev ve sorumluluklarının bilincinde olan ve bu nitelikleri sürekli davranışa dönüştüren, barışçı ancak haklarını konumasını bilen yurttaşlar olarak yetiştirmek;

c) Beden, zihin, ahlâk ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı biçimde gelişmiş, sağlam bir kişiliğe ve karaktere, bilimsel düşünme gücüne ve geniş bir dünya görüşüne sahip, insanı seven, insana ve insan haklarına saygılı, girişime değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan, her yönüyle gelişmiş, toplum ekonomisine katkıda bulunan, toplum çıkarlarını kendi çıkarlarının üstünde tutan ve kendi mutluluğunu, toplumun refah ve mutluluğunda gören, toplumun varlığını ve devletini özenle koruyan, gelişmesine çalışan ve onu her türlü tehlikeye karşı savunan ve sonuna kadar direnen, cesur, kişilikli, yapıcı, yaratıcı ve verimli yurttaşlar olarak yetiştirmek;

d) İlgî ve yeteneklerini değerlendirmek ve ortaya çıkarıp geliştirmek suretiyle, gerekli bilgi ve becerilerle donatmak; onlara birlikte ve dayanışma ile iş görme alışkanlıklarını kazandırmak; onları bu yolla hayata hazırlamak ve onların, kendilerini ve ailelerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğu ile kalkınmasına katkıda bulunacak bir mesleğe sahip olmalarını sağlamak; böylece, bir yandan yurdunda refah ve mutluluğu artırmak; diğer yandan, toplumsal birlik ve bütünlük içinde ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmayı destekleyip hızlandıran; toplumunu ve ulusunu, çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı ve seçkin bir ortağı yapmak isteyen ve bu istek doğrultusunda sürekli çaba gösteren yurttaşlar olarak yetiştirmektir.

3. Kıbrıs Türk Millî Eğitimi'nin Temel İlkeleri:

a. Genellik ve Eşitlik:

(1) Her yurttaş, hiçbir ayırım gözetilmeksizin öğrenim ve eğitim hakkına sahiptir.

(2) Eğitimde, hiçbir kişiye, aileye veya zümreye ayrıcalık tanınmaz.

b. Toplumun Gereksinimleri ve Bireyin Yetenekleri:

Millî Eğitim hizmeti; bireylerin istek ve yeteneklerini gözeterek toplumun sosyal, ekonomik ve kültürel gereksinimlerine uygun olarak ve bireyleri, kalkınma plânları hedeflerine ulaşmada etkili olabilecekleri, bilgi, yeterlilik ve becerilerle donatacak biçimde düzenlenir.

c. Yönelme, Yetiştirme ve Başarı:

(1) Bireyler bütün eğitimleri süresince, ilgi ve yetenekleri ölçüsünde ve doğrultusunda, çeşitli programlara veya okullara yöneltilerek toplumun yetiştirmiş insan gücü gereksinimleri gözetilerek yetiştirilirler.

(2) Kıbrıs Türk Millî Eğitim Sistemi ve sistemin gerektirdiği kurumlaşma ve örgütlenmeler, bu yöneltmeyi gerçekleştirecek biçimde düzenlenir ve uygulamaya konur.

(3) Yönelmede rehberlik hizmetlerinden; başarının belirlenmesinde ise, objektif ölçme ve değerlendirme yöntemlerinden yararlanır.

ç. Eğitim ve Öğretim Hakkı:

(1) Onbeş yaşına kadar süren eğitim, kız - erkek ayırımı yapılmaksızın, her yurttaş için bir hak ve ödev olup zorunludur.

(2) Her yurttaş zorunlu olmayan eğitim veren öğretim kurumlarında, ilgi ve yetenekleri ölçüsünde, isteğe bağlı ve ücretsiz öğrenim hakkını kullanarak yararlanır.

(3) Zorunlu eğitim çağında her çocuğun yaş gruplarında kopmadan eğitim görmesi esastır. Ancak, bu durum üstün yetenekli çocukların ileri öğrenimden yararlanmasını engellemez.

(4) Zorunlu eğitim çağında sınavların amacı; öğrencilerin öğrenim seviyelerini ve başarı durumlarını saptamak ve öğretimi değerlendirmektir.

d. Fırsat ve Olanak Eşitliği:

(1) Toplum bireyelerine, eğitim görmeye fırsat ve olanak eşitliği sağlanır.

(2) Maddî olanaklardan yoksun başarılı öğrencilerin en yüksek eğitim basamaklarına kadar öğrenim görmelerini sağlamak amacıyla, devletin malî olanaklarına göre parasız yatılı, burs, kredi ve benzeri yollarla gerekli yardımlar yapılır.

(3) Durumları dolayısıyla özel eğitime gereksinimleri olan çocukları ve gençleri, topluma yararlı kılacak biçimde yetiştirmek ve

onlara sağlıklı, dengeli ve güçlü bir kişilik kazandırmak amacıyla, çağdaş ve bilimsel eğitim yöntem ve olanakları gözetilerek, gerek okul içinde gerekse okul dışında gerekli koruyucu, güçlendirici, geliştirici ve yetiştirici önlemler alınır.

e. Süreklilik:

Bireylerin eğitimlerinin yaşam boyunca sürmesi esastır. Gençlerin eğitimleri yanında, hayata ve iş alanlarına olumlu bir biçimde uymalarına yardımcı olacak önlemler ile, yetişkinlerin sürekli eğitimlerini sağlayıcı önlemler almak temel bir eğitim görevidir. Bu görev, örgün, açık ve yaygın eğitim kurumlarında, işbirliği ve eşgüdüm içinde ve belirli plân ve programlar izlenmek suretiyle yerine getirilir.

f. Her Yerde Eğitim:

(1) Kıbrıs Türk Millî Eğitimi'nin amaçları yalnız örgün, açık ve yaygın eğitim kurumlarında değil, aynı zamanda evde, çevrede, işyerlerinde, her yerde ve her fırsatta gerçekleştirilmeye çalışılır.

(2) Eğitimle ilgili her türlü etkinlik, Kıbrıs Türk millî Eğitimi'nin genel amaçlarına uygunluğu bakımından, Bakanlığın gözetim ve denetimine bağlıdır.

g. Karma Eğitim:

Eğitim kurumlarında, kız - erkek, karma eğitim yapılması esastır. Ancak, eğitimin türüne ve gereksinime göre, bazı meslek okulları yalnızca kız veya yalnızca erkek öğrencilere ayrılabilir.

h. Bilimsellik ve Çevresellik:

Her derece ve türdeki öğretim programları ve eğitim yöntemleri ile ders araç ve gereçleri bilimsel ve teknolojik esaslar ve yeniliklere, çevre ve ülke gereklerine ve koşullarına göre sürekli olarak geliştirilir.

(1) Eğitimde verimliliğin artırılması ve sürekli gelişme ve yenileşmenin sağlanması, ülke koşullarına uygun bilimsel araştırma ve değerlendirmelere göre gerçekleştirilir.

(2) Bilimsel ve teknolojik araştırmalarla kültürümüzü geliştirmeye yönelik bilimsel çalışma ve etkinlikler, öğretim kurumlarında ve diğer alanlarda maddî ve manevî bakımdan özendirilir ve desteklenir.

ı. Plânlılık:

Kıbrıs Türk Millî Eğitimi'nin gelişmesi, ekonomik, sosyal ve kül-

türel kalkınma hedeflerine uygun olarak ve eğitim-insangücü-istihdam ilişkileri gözetilmek suretiyle, meslekî ve teknik eğitime ağırlık verecek biçimde plânlanır ve gerçekleştirilir. Bu yöndeki plânlama ve gerçekleştirme çalışmaları, Bakanlık ve diğer ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği ve eşgüdümü içinde yürütülür.

(1) Mesleklerin basamakları ve her basamağın unvan, yetki ve sorumlulukları mevzuata uygun olarak dikkate alınır ve her derece ve türdeki örgün ve yaygın meslekî ve teknik eğitim kurumlarının kuruluş ve programları, bu basamaklara uygun olarak plânlanır ve düzenlenir. Bu kurumlardan çıkanların mesleklerinin ne olacağı bir tüzükle saptanır.

(2) Eğitim kurumlarının geliştirilmesinde, çevresel özellik ve gereksinimler de gözetilir ve bu kurumların yer, personel, bina, tesis ve ekleri, donatım, araç, gereç ve kapasiteleri ile ilgili standartlara göre optimal büyüklükte kurulması veya mevcutların bu esaslara göre yeniden düzenlenmesi ve verimli olarak işletilmesi sağlanır.

i. Atatürk İlke ve Devrimleri ile Atatürk Milliyetçiliği:

Kıbrıs Türk Millî Eğitim Sistemi'nin her derece ve türü ile ilgili eğitim ve öğretim programlarının hazırlanıp uygulanmasında Atatürk ilke ve devrimleri ile Atatürk milliyetçiliği temel olarak alınır.

j. Ulusal Ahlâk ve Kültürün Geliştirilmesi:

Eğitimin her basamağında ve her türlü eğitim etkinliğinde, Türk ulusunun ahlâk ve kültürünün korunup geliştirilmesine ve benimsenmiş ahlâkî, manevî ve kültürel değerlerin öğretilmesine önem verilir.

k. Türk Dili ve Yabancı Dil Öğretimi:

Eğitim ve öğretimin Türk Dilinde yapılması esastır.

(1) Eğitimin her basamağında ve her türünde, ulusal ve toplumsal birlik ve bütünlüğün sağlanmasında temel etkenlerden biri olan Türk Dilinin tam anlamıyla öğretilmesine çalışılır.

(2) Yabancı dil öğretimi, öğrencilerin çok yönlü gelişmelerine olanak sağlayıcı bir araç olarak değerlendirilir ve yabancı dil öğretiminde, gelişmiş tekniklerden yararlanır.

(3) Yabancı dille öğretim yapan okullarda, Türk Dili ve Türk Kültürü'ne ilişkin dersler Türkçe okutulur.

I. Lâiklik ve Din Kültürü Eğitimi:

Millî Eğitim'de lâiklik esastır. Bu ilkeye ters düşmemek koşuluyla öğretim kurumlarında din kültürü eğitimi yapılabilir.

m. Demokrasi Bilincinin Geliştirilmesi:

Güçlü ve dengeli, özgür ve demokratik bir toplum düzeninin gerçekleşmesi ve sürdürülmesi için yurttaşların sahip olmaları gereken demokrasi bilincinin, yurt yönetimine ait bilgi, anlayış ve davranışlarla sorumluluk duygusunun, Anayasaya, yasalara, manevî ve toplumsal değerlere saygının, her türlü eğitim çalışmalarında öğrencilere kazandırılmasına ve bu yöndeki duygu ve davranışların geliştirilmesine özen gösterilir.

Eğitim kurumlarında Atatürk milliyetçiliğine, Atatürk ilke ve devrimlerine aykırı, demokrasiyi ortadan kaldıracı siyasal ve ideolojik telkinler yapılmasına ve bu nitelikteki eylemlere karışılmasına hiçbir şekilde meydan verilmez.

n. Okul-Aile İşbirliği:

Eğitim kurumlarında amaçların gerçekleştirilmesine katkıda bulunmak üzere okul ile aile arasında işbirliği sağlanır ve bu amaçla okul-aile birlikleri kurulur.

o. Uyumluluk:

Kıbrıs Türk Millî Eğitim kurumlarında uygulanan öğretim programları ile Türkiye'deki özdeş eğitim kurumlarında uygulanmakta olan öğretim programları arasında Kıbrıs Türk Toplumunun gereksinimleri de gözetilmek ve aşağıdaki fıkra kuralları saklı kalmak koşuluyla uyum sağlanır.

Eğitim programlarının düzenlenmesinde ve uygulamasında, sosyal bilgiler, yurttaşlık eğitimi, pratik beceri ve meslek eğitimi ile gerekli görülen diğer konularda Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin özelliklerine ve gereksinimlerine önemle yer verilir ve bu özellik ve gereksinimlere uygun okullar açılabilir.

ö. Eğitim Etkinliklerinin Yürütülmesi:

Eğitim ve öğretim etkinlikleri, yukarıdaki fıkra kuralları saklı kalmak koşuluyla, devlet eliyle yürütülür.

Eğitim ve öğretim etkinlikleri, KKTC Anayasası'nın 53'üncü madde kurallarına bağlı olarak devletin gözetim ve denetimi altında gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri eliyle de yürütülebilir. Ancak, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri eliyle yürütülecek ilk, orta ve yüksek öğretimin geçerli bir yabancı dille yapılması esastır.

B) KIBRIS TÜRK MİLLÎ EĞİTİM SİSTEMİ

1. Kapsam:

Bugün için Kıbrıs Türk Millî Eğitim Sistemi'ne yön vermekte olan 17-1986 sayılı Millî Eğitim Yasası'na göre eğitim sistemimiz; örgün eğitim ve yaygın eğitim olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır.

- Örgün eğitim; okul öncesi eğitimi; ilk öğretimi, orta öğretimi ve yüksek öğretimi kapsar.

- Yaygın eğitim; örgün eğitim dışındaki eğitim etkinliklerini kapsar.

2. Örgün Eğitim Sistemi'nin Başlıca Özellikleri:

a. Örgün eğitim hiyerarşiktir. Bir üst öğrenim kurumuna gitmek için bir alt öğrenim kurumundan geçmek gerekir. (İlk, orta, lise gibi kademelerden birini bitirmeden diğerine başlanmayacak aşamalardır.)

b. Eğitim zamanla sınırlı ve sürelidir. İlkokulun 5 yıl, ortaokulun 3 yıl olması gibi. Bu sebeple de yaşla ilgilidir.

c. Yerle sınırlıdır. 4 duvar arasındadır. Eğitim belirli bir yerde bir binada yapılır.

ç. Programı sınırlıdır. Toplumun genel amaçlarını kapsayan belirli ve değişmeyen bir müfredatı vardır.

d. Her sınıf ve konu için özel eğitim personeli vardır.

e. Klasik öğrenci-öğretmen ilişkisi içerir.

f. Her öğrenim süresi sonunda niteliği ve geçerliliği belirlenmiş bir öğrenim belgesi verilir.

g. Devletin tekeli vardır.

h. Örgün eğitimde maliyet kısmen belirlidir.

i. Programlarda merkezîyetçilik vardır.

j. Örgün eğitimde ilke öğretmektir.

3. Yaygın Eğitim Sistemi'nin Başlıca Özellikleri:

a. Yaygın eğitim hiyerarşik değildir. Doğan ihtiyaca göre düzenlenir.

b. Zamanla ve yaşla sınırlı değildir.

c. Eğitim süresi zaman birimi yerine, eğitim standardına eriş-

mek isteyen kişinin yeteneğine bağlıdır.

ç. Yerle sınırlı değildir. Gezicidir. Her yerde yapılır.

d. Programlar süre ve içerik olarak değişkendir.

e. Eğitim görevlileri meslekî niteliklidir.

f. Metodları değişkendir.

g. Eğitimde klâsik öğrenci-öğretmen ilişkisi yoktur.

h. Yetişkin eğitiminde devletin tekeli yoktur.

ı. Genel eğitimin bir aracıdır.

i. Sürekli eğitimin yollarından biridir.

j. Toplumun tüm üyelerini içine alır.

k. Düzenli örgün eğitim sisteminin dışındaki tüm eğitsel faaliyetleri de düzenler.

l. Maliyet her kurs için farklıdır.

m. Programda merkezîyetçilik yoktur.

n. Yaygın eğitimde ilke öğrenmektir.

o. Yaygın eğitim gönüllülük esasına dayanır.

4. Eğitim Sistemleri Arasındaki İlişki:

a. Yaygın ve örgün eğitim, karşılıklı olarak birbirini destekler, birbirini bütünlür.

Örgün eğitimde okul programlarının veremediği bilgiler, yaygın eğitimin müfredat dışı programlarıyla verilir.

b. Birbirlerine karşı alternatifler içerir. Örneğin Meslek Lise-ri'nde genel bilgi dersleriyle birlikte üç yılda verilen uygulamalı meslekî bilgi, yaygın eğitim ile yalnızca dokuz haftada uygulamalı olarak verilebilir.

c. İki sistem birbiriyle bağıntılıdır.

(1) Örgün eğitimde bir öğrencinin yıllık maliyeti bilinir.

(2) Yaygın eğitimde bir kişinin maliyeti değişkendir ve daha ucuzdur.

(3) Örgün eğitimde programın hazırlanışı yukarıdan aşağıya doğrudur. (Bakanlıkça toplumun genel amaçları doğrultusunda program hazırlanması.)

(4) Yaygın eğitimde programın hazırlanışı aşağıdan yukarıya doğrudur. (Programların belirli bir yerde ve belirli bir grubun somut istek ve ihtiyaçlarına göre programlanması.)

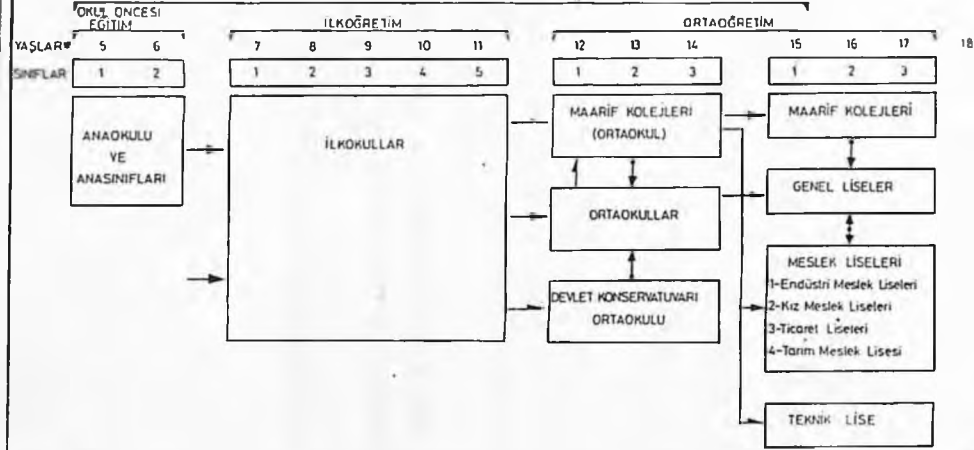
ç. Yaygın eğitim öğrenme fırsatlarının uzantısıdır. Halen olduğu gibi örgün eğitimin uzantısı şeklinde olmamalıdır.

d. Örgün eğitimde esas öğretmektir. Bu nedenle de öğretmenle ilişkilidir.

e. Yaygın eğitimde ise esas öğrenmektir. Bu nedenle kişiyle, öğrenenle ilişkilidir. İnsanın ne öğrendiği ile ilişkilidir.

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ EĞİTİM SİSTEMİ

ZORUNLU EĞİTİM (15 YAŞINA KADAR)

OZEL EĞİTİM 1-Sağır Okulu 2-Zihinsel Özürlüler Okulu 3-Spasitler Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi

YAYGIN EĞİTİM

- Orun eğitimden yararlanamamış
- Orun eğitimin herhangi bir kademesinden ayrılmış
- Orun eğitimin herhangi bir kademesinde bulunan yurttaşlar

YAYGIN EĞİTİM

- Pratik Kız Sanat Okulu
- Pratik Erkek Sanat Okulu
- Kadın Kurs Merkezleri
- Dil ve Ticaret Gece Enstitüsü

- Sınavsız geçiş
- - -> Sınavla geçiş
- Tek yönlü geçiş
- ↔ İki yönlü geçiş
- * Belirtilen yaş grubundan gün almış dinamik ifade eder

Date	Description	Debit	Credit	Balance
Jan 1	Balance			100.00
Jan 5	Cash	50.00		150.00
Jan 10	Cash	25.00		125.00
Jan 15	Cash	75.00		50.00
Jan 20	Cash	25.00		25.00
Jan 25	Cash	25.00		0.00
Jan 30	Cash	25.00		25.00
Feb 1	Cash	25.00		50.00
Feb 5	Cash	25.00		75.00
Feb 10	Cash	25.00		100.00
Feb 15	Cash	25.00		125.00
Feb 20	Cash	25.00		150.00
Feb 25	Cash	25.00		175.00
Feb 30	Cash	25.00		200.00

BÖLÜM II
KIBRIS TÜRK MİLLÎ EĞİTİMİ'NİN
HUKUKÎ VE BİLİMSEL
DAYANAKLARI

- A) KKTC ANAYASASI'NDA MİLLÎ EĞİTİM**
- B) YASALARDA MİLLÎ EĞİTİM**
- C) BİRİNCİ MİLLÎ EĞİTİM ŞÛRASI KARARLARI'NDA**
MİLLÎ EĞİTİM
- Ç) KALKINMA PLÂNLARI'NDA MİLLÎ EĞİTİM**
- D) YABANCI UZMAN RAPORLARINDA**
MİLLÎ EĞİTİM
- E) HÜKÜMET PROGRAMLARINDA MİLLÎ EĞİTİM**

BÖLÜM II

KIBRIS TÜRK MİLLÎ

EĞİTİMİNİN HUKUKÎ VE

BİLİMSEL DAYANAKLARI

A) KKTC Anayasası'nda Millî Eğitim: :

KKTC Anayasası'nın birinci maddesine göre; "KKTC, demokrasi, sosyal adalet ve hukukun üstünlüğü ilkelerine dayanan lâik bir cumhuriyettir. " Buna göre Anayasamız, demokratik hayat tarzı ve belirli bir değerler sistemi üzerine kurulmuştur. Bu değerler sistemi içinde aklın ve bilimin hakimiyeti, başkalarının hak ve hürriyetlerine saygı yüksek bir sorumluluk duygusu yer alır. Yorulmak bilmez bir çaba ile ve mümkün olan hızla bu değerleri vatandaşlara ulaştırmak bir okul eğitimi görevidir. Anayasamızın temelinde yatan değerler sisteminin vatandaşların davranışlarına yön veren bir güç haline getirilmesi, özellikle eğitimle mümkün olacaktır.

Anayasamızın "Temel hakların niteliği ve korunması" başlığı altındaki 10. maddesinde "Devlet, kişinin temel hak ve özgürlüklerini, kişi huzuru, sosyal adalet ve hukuk devleti ilkeleriyle bağdaşmayacak biçimde sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal bütün engelleri kaldırır; insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli koşulları hazırlar" hükmü yer almaktadır.

Yine, "kişi dokunulmazlığı" başlıklı 14. maddesinde de "Herkes, barış, güven ve huzur içinde yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir" denilmektedir. Ayrıca, "Bilim ve Sanat Özgürlüğü" başlığını taşıyan 25. maddesinde "Herkes, bilim ve sanatı serbestçe öğrenme ve öğretme, açıklama, yayma ve bu alanlarda her türlü araştırma yapma hakkına sahiptir" hükmü içinde her türlü eğitim faaliyetlerinin de yer aldığını kabul etmek gerekir.

Anayasamızın, eğitim-öğretim faaliyetlerinin düzenlenmesine dair 59. maddesinde ise:

"(1) Kimse, öğrenim ve eğitim hakkından yoksun bırakılmaz.

(2) Her türlü öğretim ve eğitim etkinliği devletin gözetim ve de-

netimi altında serbesttir.

(3) Çağdaş bilim ve eğitim ilkelerine aykırı öğretim ve eğitim yerleri açılmaz.

(4) Halkın öğrenim ve eğitim gereksinimlerini sağlama devletin başta gelen ödevlerindedir. Devlet bu ödevini, Atatürk ilkele-ri ve devrimleri doğrultusunda, ulusal kültür ve manevî değerlerle bezenmiş bir muhteva, çağın ve teknolojinin gelişmesine, kişinin ve toplumun istek ve gereksinimlerine yanıt verecek plânlı bir şekilde yerine getirir.

(5) Her çocuk, kız-erkek ayırımı yapılmaksızın on beş yaşına kadar zorunlu; on sekiz yaşına kadar ücretsiz öğrenim hakkına sahiptir.

(6) Devlet, durumları dolayısıyla okul içi ve dışında özel eğitime gereksinimleri olanları topluma yararlı kılacak şekilde yetiştirmek için gereken önlemleri alır.

(7) Devlet, maddî olanaklardan yoksun başarılı öğrencilerin, en yüksek öğrenim derecelerine kadar çıkmalarını sağlamak amacıyla burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapar. * denilerek, vatandaşların örgün ve yaygın eğitimden azami derecede yararlanmasını teminat altına almıştır.

B) YAŞALARDA MİLLÎ EĞİTİM

I. Osmanlı Dönemi

1571 yılında atalarımızın Kıbrıs'a ayak bastığı günlerden bu yana, ülkemizde devrine göre özellik arzeden bir eğitim örgütü da-ima var olmuş ve bu örgüt, halkımızın gelişen sosyal, kültürel ve ekonomik düzenine uygun olarak günden güne biraz daha gelişmiş ve güçlenmiştir.

Osmanlı Devleti, merkeziyetçi ve teokratik yönetim ilkelerine dayanan bir devletti ve eğitim, vakıf idareleri (Evkaf) vasıtasıyla dolaylı olarak devletin elinde idi. Devlet, İslâmî temellere dayandığı için, 18. yüzyılın ikinci yarısına kadar kurulan okullar, kuruluş ve amaç bakımından daha çok dinî ağırlıklı ve iskolâstik düşünüşü yansıtmıştır. Nitekim, 1571 yılından sonra Kıbrıs'ta da, Osmanlı Devleti'nin din ağırlıklı eğitim ve öğretim anlayışı yerleşmiştir.

Ancak ilk defa II. Mahmut döneminde (1808-1839) eğitim ve bağındırlık konusunda devlet düzeyinde önlemler düşünmek ve kararlar almak üzere "Meclis-i Umûr-u-Nâfia" kurulmuştur. Bu dö-

nemde, ciddi bir başarı elde edilememişse de, ilköğretimin zorunlu olması ilke olarak kabul edilmiş, Avrupa tarzında bir ilköğretimi kurumsallaştırma girişiminde bulunulmuştur.

İlköğretimin dört yıl olması, Türkçe okuma ile yazının birlikte yürütülmesi ve verilen bilgilerin çağdaşlaştırılması amacıyla eğitim ile ilgili program ve yasaları hazırlamak üzere 1846 yılında Meclis-i Maarif-i Umumiye (Genel Eğitim Meclisi) kuruldu. Bu Meclis, ilk defa, eğitim çalışmalarının ilkelerini belirten bir yasa hazırladı. Bu yasaya göre, ilköğretim zorunlu ve parasız, ortaöğretim ise parasız olacak, ayrıca bir Darülfünûn (Üniversite) kurulacaktı.

Düşünülen hususların gerçekleşebilmesi için, önerilen eğitim sisteminin, medrese ulemasının etkisinden uzak tutulması şart olarak görülüyordu. Bu nedenle, ilk ve orta öğretime nezaret etmek üzere 1847 yılında "Mekâtib-i Umumiye Nezâreti" 1856'da da, medrese dışında kurulmasına başlanan eğitim kurumlarının her türlü sorunları ile yakından ilgilenecek olan "Umum-i Maarif Nezâreti" (Ulusal Eğitim Bakanlığı) kuruldu.

1869 yılında "Maarif-i Umumiye Nizamnâmesi" ile ilköğretimin tüm yurda yayılması zorunluluğu ilân edildi. Bu dönemde, Kıbrıs'ta mevcut öğretim kurumları da, Anavatan'da eğitim alanında yapılan tüm bu değişiklikleri yakından izliyor ve o günün koşullarında en kısa sürede bunları uygulamaya çalışıyordu. Yeni eğitim kurumlarının açılması da, Anavatan'daki örneklerinin hemen arkasından geliyordu. Nitekim 1850'lerden sonra, ülkemizde de öğretim kurumları yeni yasal değişikliklere uygun olarak yeniden düzenlenmiş, sıbyan (veya sübyan) okulları yanında rüştiyeler (ilk öğretime dayalı bir nevi orta dereceli okul) idadiler ve sultaniler açılmıştır. 1846 yılında İstanbul'da Eğitim Bakanlığı'nın (Mekâtib-i Umumiye Nezâreti) kurulmasından sonra Kıbrıs'ta Türk Halkı'nın eğitim işleri Evkaf'a devredilmiştir.

II. İngiliz Dönemi

1878 yılında Kıbrıs'ta İngiliz yönetiminin başlaması ile birlikte, Evkaf'ın başına biri Türk, diğeri İngiliz olmak üzere iki yönetici atandı.

İki yıl sonra 1880 yılında bir din adamı (rahip) olan Rew J. Spencer İngiliz Hükümeti tarafından Kıbrıs'a Eğitim Müdürü (Director of Education) olarak atandı. Kıbrıs'ta eğitimle ilgili ilk resmî yasa

1895 yılında yapıldı.

*" 1985 EĞİTİM YASASI" olarak isimlendirilen bu ilk yasa uyarınca, Türkler için ayrı, Rumlar için ayrı iki "Eğitim Encümeni" oluşturuldu. Bu yasada yer alan Eğitim Encümeni'nin yetkileri şöyle özetlenebilir:

1. Okulların çalışmaları ile ilgili talimatnâmelerin düzenlenmesi.
2. İngiliz eğitim baş müfettişinin hazırlayıp hükümete sunacağı raporların incelenmesi ve gereken işlemlerin kararlaştırılması.
3. Kaza merkezlerinde kurulan Kaza Eğitim Komisyonları'nın halledemediği öğretmen ve köylüden gelen dilek ve isteklerin sonuçlandırılması.
4. Okul vergisi veren köylülerin, vergileri ile ilgili şikâyetlerinin gözden geçirilmesi.

*16 MAYIS 1905 tarihinde 1895 Eğitim Yasası yeniden düzenlendi. Bu yeni düzenlemede, eğitim yönetimi eskiden olduğu gibi üç basamağa ayrılıyordu:

1. Eğitim Encümeni: Bir Başkan, (Baş müsteşar) doğal üyeler (Kıbrıs Müftüsü, Baş Kadı, Evkaf murahhası ve 3 mebustan biri) ve seçimle gelen 6 üyeden oluşmakta idi. Hizmet süresi iki yıldır.
2. Kaza Eğitim Encümeni: Kaza Komiseri (Başkan), Baş Kadı (doğal üye) ve seçimle gelen 4 üyeden oluşmakta idi.
3. Köy Komisyonları: Köyün yönetim işlerinden de sorumlu olan muhtar ve azalardan oluşmakta idi.

1905 Yasası'nın, eski 1895 Yasası'ndan farkı eğitimin merkezileştirilmesi yönünde ileri bir adım atılmış olmasıdır.

*1920 EĞİTİM YASASI ile eğitimin merkezileştirilmesi yönünde bir adım daha atıldı. 1905 Eğitim Yasası'nda mevcut olan ve Türk Halkı'ndan seçimle Eğitim Encümenine gelen 6 üyelik kaldırılarak, 3 mebustan birisi yerine 3'ü de Encümene daimî üye olarak alındı.

İngiliz olan Okullar Başmüfettişi ve Sekreteri de Encümen üyeliğine alındı. Bu döneme kadar okullar Başmüfettişi Eğitim Encümeni'ne gerektiği zaman katılır ve ancak fikir beyan etmekle yetinirdi. Bu yasaya göre kasaba okul komisyonları üyelerinin seçimi de, halk yerine Eğitim Encümeni'nin tavsiyesi ile Vali tarafından yapılacaktı. Öğretmenlerin atanmaları yetkisi, Köy

Komisyonları yerine, Vali'ye devredildi. Öğretmenler ve okullar sınıflandırılarak ilk defa maaş baremi sistemi uygulandı. 1920 Yasası ile ayrıca emekli öğretmenlere ikramiye verilmesi ve göreve başlamada asgari maaşın belirlenmiş olması gibi sosyal haklar getirildi. 1920 Eğitim Yasası ile, Kur'an Kursu şeklinde, muhtelif kaza merkezlerinde ve bir kısım büyük köylerde faaliyet gösteren özel okullara son verildi.

Bu yasaya göre oluşturulan Eğitim Encümeni'nin kararları arasında dikkati çeken önemli bir husus, öğretmen kadrosunun yaklaşık 1/3'ünü oluşturan bayan öğretmenlerin, evlenmeleri halinde görevlerine son verilmesi kararıdır.

* 1929 EĞİTİM YASASI ile halk tarafından seçilen mebuslar dışında, tamamen doğal üyelerden oluşan Eğitim Encümenleri, okullarda okutulacak kitaplarla, uygulanacak müfredat programlarını önerme yetkisini korudular.

Yasa ile öğretmenlerin atanma, nakil, terfi ve disiplin konularında karar verme ve uygulama yapma yetkisi Vali'ye verildi. Eğitim harcamaları da, genel bütçeden ilk kez karşılanmaya başlandı.

İngiliz Yönetimi bu yasa ile Kıbrıs'taki eğitimi merkezî bir yönetim ve denetim altına almak için uğraşırken 1928-30 yılları arasında görev yapan Türk Eğitim Encümeni de, Anavatan ile Kıbrıs arasında eğitim konusunda ilişkilerin yeniden başlatılması için kararlar alıyordu. Bu encümen 1. 9. 1929 tarihli toplantıda Lâtin Harfleri'nin kabulü ve okullarda Lâtin Harfleri ile yazılı kitapların okutulmasına karar vermiştir.

*1931 Rum isyanı sonucunda, İngiliz Hükümeti özgürlükleri kısıtlama yönüne giderek 1935 EĞİTİM YASASI'nı çıkarmıştır.

Bu yasaya göre Eğitim Encümeni ve Kaza Komisyonlarının üyeleri, hükümet tarafından seçilerek Eğitim Encümeni istişarî bir organ haline getirildi. 1935'e kadar Eğitim Encümeni'nin yetkisinde olan ilkokul müfredatı ile okul kitaplarının saptanması hükümetin yetkisine verildi. Nitekim Eğitim Müdürlüğü bu yetkiye dayanarak, 1935-36 öğretim yılından itibaren uygulamaya geçmiş, Türkiye'den getirilen ilkokul kitaplarının okutulması yasaklanarak, Kıbrıs'ta Alfabe ve Okuma Kitabı hazırlanmıştır. Diğer dersler için ders kitabı hazırlanmayarak, kitapsiz eğitime gidilmiştir.

Okullarımızda kitapsız eğitime son verilmesi uğraşı ancak 1954-56 Eğitim Encümeni tarafından başarıya ulaştırılmış ve Türkiye'den tekrar ders kitaplarının getirilmesi sağlanmıştır.

*1936 EĞİTİM YASASI ile, Ortadereceli okul öğretmenlerine emeklilik hakkı tanındı. Liselerin müdürlüğüne İngiliz yöneticiler atandı. İngilizce yardımcı dil olarak ilkokul müfredatı kapsamına alındı.

Yasa ile ayrıca ilköğretim 5 yıldan 6 yıla çıkarılarak mevcut rüştiyelerin tasfiyesi yönüne gidildi. Rüştiyelerin kapatılması ortaöğretimin gelişmesine bir darbe teşkil etti.

*1942 EĞİTİM YASASI ile de, ilkokul öğretmenliğinden emekli olanlara ikramiye ve ölünceye kadar emeklilik maaşı alma hakkı verildi.

*1944 KIBRIS EĞİTİM YASASI, ilkokul ders kitapları ve araçlarının Eğitim Müdürlüğü'nce sağlanıp dağıtılması esasını getirdi.

*9 HAZİRAN 1959 tarihinde İngiliz Yönetimi, Türk eğitimini Türk Halkı'na devretti. Bu tarihten sonra ilkokullarımızdaki eğitim ve öğretim Türkiye' deki sisteme (1948 Müfredat Programı) adapte edildi. Orta dereceli okullarda da aynı yola gidilirken ilk iş giriş sınavlarının kaldırılması oldu.

III. KIBRIS CUMHURİYETİ DÖNEMİ

*1960 yılında Kıbrıs Cumhuriyeti'nin ilânından sonra eğitim işleri Türk Cemaat Meclisi İcra Organı tarafından yürütülmeye başlandı. 1 Ocak 1961 tarihinden itibaren yürürlüğe konan 11/1960 sayılı Maarif Dairesi Merkez Teşkilât Kanunu hükümleri gereğince Maarif Dairesi reorganizasyona tâbi tutuldu.

IV. 1963'DEN SONRAKİ DÖNEM

*1968 yılında Geçici Kıbrıs Türk Yönetimi'nin oluşumu ile Maarif Müdürlüğü'nün üstünde bir Eğitim ve Öğrenim İşleri Üyeliği kurulmuş, bütün yetki ve sorumluluklar bu kuruluşa toplanmıştır.

*K. T. Y. Yürütme Kurulu, Türk Maarif Dairesi Teşkilât Kanunu'nun 25. maddesi uyarınca T. C. M İcra Heyeti'ne verilen ve Temel Kurulların 7. maddesi gereğince kendisine intikal eden yetkileri kullanarak 1971 yılında Talim Terbiye Kurulu Tüzüğü'nü yapmıştır. 11. 4. 1972 tarih ve 3646 sayılı yürütme kurulu kararı ile Talim Terbiye Kurulu'na bir başkan ve 3 üye atanmıştır. Bu ta-

rihten itibaren Talim Terbiye Kurulu teşekkül etmiş ve çalışmaya başlamıştır.

*20-25 Ekim, 1975 tarihleri arasında toplanan Birinci Kıbrıs Türk Eğitim Şûrası'nda görüşülüp onaylanan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Millî Eğitim Yasası, birtakım değişikliklerle Cumhuriyet Meclisi'nde kabul edilerek yürürlüğe girmiş ve eğitimimiz her yönüyle bir bütünselliğe kavuşmuştur.

C) BİRİNCİ MİLLÎ EĞİTİM ŞÛRASI KARARLARI'NDA MİLLÎ EĞİTİM

K. T. F. D'nde ilk Millî Eğitim Şûrası'nın 20-25 Ekim, 1975 tarihleri arasında Lefkoşa'da toplandığını görüyoruz.

Bu Şûra'da;

"1. Çağdaş bilim ve teknolojiye kaydedilen gelişmeler ışığında, eğitim sistemimizde yapılması gerekli düzeltme ve değişiklikleri saptamak;

2. Mutlu Barış Harekâtı'ndan sonra toplumumuzun sosyal ve ekonomik kalkınma istemleri ile hızla değişen ihtiyaçlarına cevap verebilecek bir eğitim yapısına kavuşmak;

3. Örgün ve yaygın eğitimin birbirini tamamlayan, yekdiğeri ile bağlantılı olan ana bölümler olduğu bilinci içinde, eğitim sistemimizi bir bütün olarak gözden geçirmek, eğitimimizle ilgili genel ve özel sorunlara çözüm yolları aramak, bunları tartışmak ve bir karar bağlamak;

4. Özetlenen çalışmalar sonucu, ortaya çıkacak ve şûraya çağrılan, üye ve müşahitlerin toplumumuzun türlü kesimlerini temsil ettiği dikkate alınırsa kamuoyunun tümünü yansıtacak ortak kararları yetkili kurullarından geçirerek bir Eğitim Temel Yasası'na ulaşmak";

amaçlanmıştı.

Altı gün süren şûra ve komisyon çalışmaları sonucunda alınan kararlar şöyle özetlenebilir:

"1. Eğitim sistemimizin temeline, Anavatan-Yavruvatan arasındaki sıkı ilişkileri dikkate alan amaç ve ilkelerin konması,

2. Eğitim sistemimizi, gençlerimizi ilgi, istidat ve kabiliyetleri doğrultusunda geliştirecek yöneltme fikrinin getirilmesi ve bunu gerçekleştirecek rehberlik örgütünün kurulması,

3. Eğitim sistemimizin yapısında, yalnız dikey geçişlere izin veren eski biçim yerine, yatay geçişlere de yer veren bir esnekliğin egemen kılınması,

4. Okul öncesi eğitimin bir yılının, çağ nüfusunun tümünü kapsayacak şekilde yaygınlaştırılarak temel eğitim bünyesine alınması,

5. Temel eğitimin 6-15 yaşları arasındaki çocuklar için zorunlu ve parasız; ortaöğretimin isteğe bağlı ve parasız olması,

6. Eğitim sistemimizde genel eğitime ağırlık veren eski yapı yerine, meslekî ve teknik eğitime ağırlık veren, hayata ve iş alanlarına hazırlayan programları bulunan bir yapının getirilmesi,

7. Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini dikkate almadan programdaki tüm dersleri mecburi olarak listeleyen eski sistem yerine, ilgi ve yetenekleri hesaba katarak "Ortak", "Özel" ve "Seçmeli" adı altında üç ders grubuna bünyesinde yer veren, yeni bir sistemin oluşturulması,

8. Sınıf geçme ve klâsik imtihanlarla mutlak değerlendirme yerine, ders geçme ve kredi düzeni ile objektif değerlendirmenin benimsenmesi;

9. Çocuğa nazaran muhtevaya öncelik veren eski felsefe yerine, muhtevaya oranla çocuğa öncelik veren felsefenin benimsenmesi;

10. Örgün ve yaygın eğitim arasındaki kopukluğun tamir edilerek sürekli eğitim ilkesini gerçekleştirecek bir sistem bütünlüğüne ulaşması;

11. Öğretmeni kendi mesleğinde söz sahibi uzman bir kişi olarak niteleyen, çalışma ve konut sorunlarını dikkate alan tedbirlerin düşünülmesi. "

Ayrıca;

I. Kıbrıs Türk Millî Eğitim Şûrası'nın incelemesine sunulan:

- a) Kıbrıs Türk Millî Eğitimi'ni düzenleyen esaslar,
- b) Kıbrıs Türk Millî Eğitim Sistemi'nin genel yapısı,
- c) Öğretmenlik mesleği,
- d) Okul bina ve tesisleri ile eğitim araç ve gereçleri,
- e) Eğitim ve öğretim alanındaki görev ve sorumluluk,
- f) Uygulamanın plânlanması,

başlıkları altındaki Bakanlık önerileri Şûra'ca onaylanarak karara bağlanmıştı.

Böylece Şûra'dan beklenen amaca ulaşılmış ve Şûra'da alınan kararlar doğrultusunda geliştirilen Eğitim Yasası Tasarısı "K. K. T. C Millî Eğitim Yasası" adı altında 11 Haziran 1986 tarihinden itibaren uygulamaya konulmuştur.

Ç) KALKINMA PLÂNLARINDA MİLLÎ EĞİTİM

1. Birinci Kalkınma Plânı ve Millî Eğitim

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ilânı öncesinde sürdürülen eğitim çalışmaları, Cumhuriyet'ten sonra "KKTC Millî Eğitim Yasası" adı altında ve bir bütünsellik içinde yasa kapsamına alınmıştır. Kalkınma dönemine geçilmesinden sonra da bu çalışmalar, plânlı dönemde belirli hedef ve ilkelere bağlanmıştır.

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı'nda (1978-1982) "Eğitim" başlığı altında:

-Örgün eğitim (okul öncesi eğitim, ilkokullar, ortaokullar, genel liseler, meslekî-tekniik eğitim liseleri ve yüksek öğretim) ile

-Yaygın eğitim (pratik kız sanat okulları, köy kadın kursları, dil ve ticaret gece enstitüsü, endüstriyel eğitim ve verimlilik merkezi) de mevcut

a. Okul, öğrenci ve öğretmen sayıları

b. Öğrenci-öğretmen ve okullaşma oranları, sayısal olarak verilmiştir.

Birinci Kalkınma Plânı'nın;

(a) - Sorunlar

(b) - Amaçlar

(c) - İlkeler

(d) - Hedefler

(e) - İzlenecek Politika ve Alınacak Önlemler

(f) - Devletin Kalkınma Harcamaları

başlıkları altındaki bölümleri aynen şöyledir:

"(a) - Sorunlar:

1. Kadının büyük ölçüde çalışma hayatına katılması ile kreş ve anaokullarına olan gereksinme geniş ölçüde artmakta ve bu alanda etkinliklerini sürdüren özel anaokulları da etkin bir denetimden yoksun bulunmaktadır.

2. Okulların ders, araç ve gereçleri özellikle yeni eğitim sisteminin gerekleri dikkate alındığında yetersiz kalmaktadır.

3. Temel eğitimde uygulamalı derslerle rehberlik hizmetlerinin yetersiz olması bu kademedeki etkinlikleri olumsuz yönde etkilemektedir.

4. Genel ortaöğretimde eğitimin klâsik niteliği ve özellikle kalkınmaya hizmet etme gücündeki yetersizlik, üzerinde titizlikle du-

rulması gereken bir sorundur.

5. Meslekî-teknik eğitimde gereksinme duyulan öğretmen, araç ve gereç tam olarak karşılanamamakta ve uygulanan programlar da ekonomimizin gereksinme duyduğu insangücünü tam olarak karşılayamamaktadır.

6. Meslekî-teknik eğitimi tamamlayan öğrencilerin piyasada izlenmemesi ve güvenilir bir işe yerleştirme sisteminin bulunmayışı, bu okullara akışı olumsuz yönde etkilemektedir.

7. Ortaöğretimdeki öğrencilerin %75'inin genel liselere kayması ve yüksek öğrenime gitmek için büyük bir eğilim içinde olması ayrıca, yüksek öğrenimdeki öğrenci sayısının ekonomimizin istihdam kapasitesini aşmakta olması önemli bir sorun haline gelmiştir.

(b) - Amaçlar:

Genel kalkınma hedeflerine uygun olarak eğitimin amacı, tüm yurttaşlara ortak temel eğitim sağlamak ve uzun dönemli kalkınma hedeflerini gerçekleştirecek nitelik ve nicelikteki insangücünü yetiştirmektir.

(c) - İlkeler:

1. Eğitime; mevcut bilgi, beceri ve gelenekleri aktaran bir süreçten çok, toplumun yapısını değiştiren, topluma ve bireye daha iyi bir yaşama düzeyi sağlayan dinamik bir sosyal güç olarak bakılacaktır.

2. Eğitim sistemimiz, büyüklüğü, yapısı, kapsam-üretim sistemi insangücü gereksinmesine göre ve yurttaşları sosyal - kültürel alanda Atatürk ilkeleri ve millî gereklere uygun olarak yetiştirecek şekilde düzenlenecektir.

3. Eğitim, bir bütün ve devamlı bir süreç olarak ele alınacak; bundan, örgün ve yaygın eğitim sistemleri arasındaki bütünlük ve üretim sürecinde bulunan kişilerin bilgilerinin yenilenmesi şeklindeki eğitim sürekliliği ilkesi anlaşılacaktır.

4. Eğitim sistemimiz, ülke çapında insangücü gereksinmesine göre düzenlenecek ve yetenekli ve dar gelirli kişilerin eğitimden yararlanmalarında sosyal adalet ve fırsat eşitliği olanaklarına kavuşturulması gözetilecektir. Özellikle uygulamaya dönük eğitim programlarının düzenlenmesinde yakın çevre koşulları dikkate alınacaktır.

(d) - Hedefler:

1. Ana okullarının yaygınlaştırılması ve etkin bir denetim altında geliştirilmesi sağlanacaktır.

2. Temel eğitim, çağ nüfusunun %100'ünü kapsayacak şekilde düzenlenecektir.

3. Temel Eğitim, okuma-yazma ve yurttaşlık eğitimi yanında, bu kademeyi bitirenlerin üretim sürecinde yararlanacakları çevrenin ekonomik hayatına dönük meslek ve beceri programları ile desteklenecektir.

4. Toplumumuzda özel eğitime gereksinimi olan kişiler belirlenerek gerekli eğitim olanakları geliştirilecektir.

5. Ortaokullar, çağ nüfusunun %80'ini kapsayacak şekilde geliştirilecek ve meslekî-teknik eğitime ağırlık verilerek bugün orta-öğretimdeki öğrencilerin %25'ini kapsayan bu okulların Plân dönemi sonunda ortaöğretimdeki nüfusun %50'sini kapsamasına çalışılacaktır.

6. Genel liselerle, meslekî-teknik okulların ilk yıllarında aynı oranda kültür programları uygulanarak, birinci yıl sonunda yapılan seçme yanlışlıklarını düzeltmek için okullar arasında yatay geçişlere olanak verilecektir. Ancak; bu geçişlerin, insangücü plânlarını bozacak düzeye yükseltilmesinden kaçınılacaktır.

7. Sosyal ve ekonomik kalkınmanın gereksinim duyduğu üst düzeyde uygulayıcı insangücü ve bilimsel araştırma alanları için araştırmacı, eğitici, üretim ve hizmet süreci için yönetici yetiştirilmesi amacıyla gereken düzenlemeler yapılacak ve yüksek öğretim kurumları açılacaktır.

8. Yaygın eğitim; örgün eğitimde kısa sürede yetiştirilemeyen ve ekonomik kalkınmanın süratle gerektirdiği insan gücünü yetiştirmek üzere ve örgün eğitimle bir bütünlük sağlayacak biçimde düzenlenecek, örgün eğitim dışı kalmış kişilere beceri kazandıracak tek seçenek olarak üzerinde önemle durulacaktır.

9. Temel eğitimin tümünü bitirip bir üst öğrenime devam edemeyen kişiler için çeşitli sürelerde ve modüler biçimde düzenlenen pratik sanat, tarım, turizm, sağlık, ticaret ve endüstri okulları geliştirilip sözkonusu sektörlerin gerek duyduğu insangücünü karşılayacak düzeye getirilecektir. Üretim içinde de iş öncesi ve iş başında eğitim bu okullara paralel olarak geliştirilecektir.

10. Sözkonusu pratik okulların çeşitli modülerini bitiren öğrencilerden başarılı olanlar örgün meslekî teknik okullara geçebilecekleri gibi, doğrudan meslekî-teknik okullara girip de başarılı olamayan öğrencilerin pratik meslekî-teknik okullara girmesi sağlanacaktır.

11. Toplumumuzda gereksinme duyulan din görevlilerinin de Müftülükçe yapılacak düzenlemelerle yetiştirilmesine çalışılacaktır.

12. Örgün ve yaygın eğitimin tümü arasında işbirliği ve geçişi mi sağlayacak bir örgütlenmeye gidilecektir.

(e) - İzlenecek Politika ve Alınacak Önlemler:

1. Eğitim sistemi, en alt kademelerinden itibaren tüm fertlere plân hedeflerinin gerektirdiği becerileri kazandırarak çalışma hayatına katabilecek bir yapıya kavuşturulacak, eğitimle üretim arasında tam bir ilişki kurularak çeşitli aşamalarda üretim sisteminin gerektirdiği teknolojiyi uygulayan ve bu teknolojiyi ülke koşullarına uyduran veya üreten araştırmacı elemanlar yetiştirilecektir.

2. Eğitim kademelerini bitirenlerin, üretim süreci ve çalışma hayatındaki istihdam durumları devamlı olarak izlenecek, bu kesimdeki gereksinmelere göre eğitim sistemi dinamik bir biçimde geliştirilerek, eğitimde değişen şartlara uyabilecek esneklik sağlanacaktır.

3. Bütün eğitim kademelerinde niteliğin yükseltilmesi için öğretim program ve yöntemlerinin devamlı olarak yenilikleri yansıtıcı yönde geliştirilmesi, eğitim araçlarının uluslararası standartlara uygun sayı ve nitelikte sağlanması, öğrenci-öğretmen ve öğrenci-derslik oranlarının modern standartlara ulaştırılması için yeterli sayıda öğretmen yetiştirilecek ve gerekli fizikî yatırım gerçekleştirilecektir.

4. Tüm eğitim örgütlerinin, öngörülen dönemde eğitim gelişmelerini etkili olarak uygulayacak biçimde yeniden düzenlenmeleri sağlanacaktır. Eğitim örgütünde yapılacak yeniden düzenlemeler, araştırma-geliştirme temeline dayanan, devamlı olarak yenilikleri izleme ve ülke koşullarına uyanları seçip uygulamaya geçirme çabaları olarak ele alınacaktır.

5. Eğitim yatırımlarından umulan yararın elde edilebilmesi için eğitim yapılarında her kademede ülke koşullarına uygun içerik,

ölçek, alan, kullanım ve maliyet standartları geliştirilecek ve plân döneminde uygulamaya konulacaktır.

6. Ortaöğretim kurumlarında yabancı dil eğitimine büyük ağırlık verilecektir.

7. Ortaöğretim kurumlarında öğrencilerin yüksek öğrenimlerini yabancı ülkelerde devam ettirebilmeleri için gereken temel sınavlara hazırlama olanağı sağlanacaktır.

(f) - Devletin Kalkınma Harcamaları (1978-82):

A.

1) Temel Eğitim I. Kademe	(Bina+ araç-gereç)	13, 757, 680 TL
2) Temel Eğitim II. Kademe	(Bina+ araç-gereç)	36, 756, 000 TL
3) Genel Liseler	(Bina+ araç-gereç)	7, 351, 920 TL
4) Ticaret Okulları	(Bina+ araç-gereç)	6, 715, 800 TL
5) Turizm Okulları	(Bina+ araç-gereç)	4, 788, 000 TL
6) Tarım Okulları	(Bina+ araç-gereç)	4, 788, 000 TL
7) Teknik Eğitim (Orta Öğretim seviyesinde)	(Bina+ araç-gereç)	21, 332, 800 TL
8) Diğer Meslekî Okullar	(Bina+ araç-gereç)	2, 382, 000 TL
	TOPLAM	97, 872, 200 TL

B.

Yüksek Teknoloji Enstitüsü

	40, 000, 000 TL
GENEL TOPLAM	137, 872, 200 TL

2. İkinci Kalkınma Plânı ve Millî Eğitim

K. K. T. C. Cumhuriyet Meclisi tarafından onaylanan ve 1 Ocak 1988 tarihinde yayımlanan İkinci Beş Yıllık (1988-1992) Kalkınma Plânı'nda; "Eğitim" başlığı altında; aynen Birinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı'nda olduğu gibi; ülkemizdeki örgün ve yaygın eğitim kurumlarındaki "mevcut durum" (okul, öğrenci, öğretmen sayıları ile öğrenci-öğretmen ve okullaşma oranları) verildikten sonra:

(a) - "Gelişmeler,

(b) - Hedefler

(c) - İlke ve politikalar" bölümlerinde öngörülen hususlar şöyledir:

(a) - Gelişmeler:

(1) Örgün Eğitim:

(a) Okul Öncesi Eğitim:

Birinci Beş Yıllık Plân döneminin sonu olan 1982-83 öğretim yılında, okul öncesi eğitim kapsamına alınan öğrenci sayısı 1579 i-

ken 1986-87 öğretim yılında bu rakam 2552'ye ulaşmıştır. (Tablo: 1). Tablodan da görüleceği gibi devlet anaokulu sayısı azalmış, ancak anasınıf, özel anaokul ve bunların öğrenci sayısı artmaya devam etmiş ve yaygınlaşma bu yönde olmuştur. Bu kademede okullaşma oranı ise %18'den %27. 5'e ulaşmıştır.

Tablo: 1 - 1982-83 ve 1986-87 Öğretim Yıllarında Okul Öncesi Eğitimde Durum:

Eğitim Kurumu	Kurum Sayısı		Öğrenci S.		Öğretmen S.		Öğr./Öğr.		Okullaşma Oranı %	
	82-83		82-83		82-83		82-83		82-83	
	86-87		86-87		86-87		86-87		86-87	
Devlet Anaokulu	5	4	613	519	20	21	31	24.7	7.0	5.6
Özel Anaokul	9	23	215	780	12	57	18	13.7	2.5	8.4
Anasınıflar (İlkokullara bağlı)	18	64	751	1253	24	43	31	29.1	8.5	13.5
Toplam	32	91	1579	2552	56	121	28	21.1	18.0	27.5

(b) Temel Eğitim:

(i) İlkokullar:

7-11 yaş grubunu kapsayan bu eğitim kademesinde, 1982-1983 öğretim yılında 165 olan okul sayısı, 1986-87 öğretim yılında 160'a düşmüştür (Tablo: 2). Bunun nedeni ise, nüfusu çok az olan köylerdeki öğrencilerin eğitim olanaklarından daha fazla yararlanabilmeleri için daha kalabalık köy okullarına taşınmasına dayanmaktadır. Ancak bu kademede önemli gelişmeler kaydedilerek 1982-83 öğretim yılında %94 olan okullaşma oranı, 1986-87 öğretim yılında %100'e ulaşmıştır.

Tablo: 2 - 1982-83 ve 1986-87 Öğretim Yıllarında İlkokullarda Durum

Eğitim Kurumu	Okul Sayısı		Öğrenci Sayısı		Öğretmen Sayısı		Öğr./Öğr. Sayısı		Okullaşma Oranı %	
	82-83		82-83		82-83		82-83		82-83	
	86-87		86-87		86-87		86-87		86-87	
İlkokul	165	160	18749	20781	653	751	28.7	27.7	94	100

(ii) Ortaokullar:

12-14 yaş grubunu kapsayan bu eğitim kademesinde 1982-83 öğretim yılında 20 olan ortaokul sayısı 1986-87 öğretim yılında 22'ye yükselmiş, ancak %66 olan okullaşma oranı %59. 9'a düşmüştür. (Tablo: 3)

Tablo: 3 - 1982-83 ve 1986-87 Öğretim Yıllarında Ortaokullarda Durum

Eğitim Kurumu	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğr./Öğrt. Sayısı	Okullaşma Oranı %
	82-83 86-87	82-83 86-87	82-83 86-87	82-83 86-87	82-83 86-87
Ortaokul	20 22	7506 7130	400* 426*	18.7 16.7	66 59.8

*: Bazı öğretmenler hem ortaokullarda hem de liselerde görev yapmaktadır.

(c) Ortaöğretim:

(i) Genel Liseler:

15-17 yaş grubunu kapsayan bu eğitim kademesinde 1982-83 öğretim yılında 11 olan okul sayısı 13'e, 3654 olan öğrenci sayısı 3969'a çıkmış ve okullaşma oranı da %32'den %33. 3'e yükselmiştir (Tablo: 4)

Tablo: 4 - 1982-83 ve 1986-87 Öğretim Yıllarında Genel Liselerde Durum

Eğitim Kurumu	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğr./Öğrt. Sayısı	Okullaşma Oranı %
	82-83 86-87	82-83 86-87	82-83 86-87	82-83 86-87	82-83 86-87
Genel Liseler	11 13	3654 3969	195* 254*	18.7 15.6	32 33.3

*: Bazı öğretmenler hem liselerde hem de ortaokullarda görev yapmaktadır.

(ii) Meslekî-Teknik Eğitim:

15-17 yaş grubunu kapsayan bu eğitim kademesinde 1982-83 öğretim yılında öğrenci sayısı 2098 iken 1986-87 öğretim yılında bu rakam 1817'ye düşmüş ve okullaşma oranı da %18 iken %15. 3 olmuştur (Tablo: 5)

Tablo: 5 - 1982-83 ve 1986-87 Öğretim Yıllarında Meslekî Teknik Eğitimde Durum

Eğitim Kurumu	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğr./Öğrt. Sayısı	Okullaşma Oranı %
	82-83 86-87	82-83 86-87	82-83 86-87	82-83 86-87	82-83 86-87
1) Eğitim Bakanlığı'na Bağ. Meslek Tek. Okulu	8 8	2021 1702	250 217	811 7.8	17.4 14.3
2) Tarım Mes. Lisesi	1 1	37 40	15 14	2.5 2.8	0.3 0.4
3) Hemşire Ebe Okulu	1 1	40 75	16 19	2.5 3.9	0.3 0.6
Toplam	10 10	2098 1817	281 250	7.5 7.3	18.0 15.3

(d) Yükseköğretim:

18-21 yaş grubunu kapsayan bu eğitim kademesinde, 1982-83 öğretim yılında 1891 olan öğrenci sayısı 1986-87 öğretim yılında 3252'ye ulaşmış ve bu kademedeki okullaşma oranı %15.6'dan %26'ya yükselmiştir (Tablo: 6)

Tablo: 6 - 1982-83 ve 1986-87 Öğretim Yıllarında Yüksek Öğretim'de Durum

Eğitim Kurumu	Kurum Sayısı	Öğrenci Sayısı	Okullaşma Oranı %
	82-83 86-87	82-83 86-87	82-83 86-87
Türk Öğretmen Koleji	1 1	114 188	0.9 1.5
Doğu Akdeniz Üniversitesi	1 1	207 438	1.7 3.5
Türkiye'deki Fak. ve Yüksek Okullar	- -	1170 1853	9.7 4.8
Üçüncü Ülkeler	- -	400 324	3.3 2.6
Açık Öğretim Fakültesi	- -	- 305	- 2.4
Özel Kolejl	- 1	- 144	- 1.2
Toplam	- -	1891 3252	15.6 26.0

(e) Özel Eğitim:

Özel Eğitime muhtaç kişileri eğitmeyi amaçlayan bu eğitim dalında 1982-83 öğretim yılında faaliyet gösteren kurum sayısı iki iken Spastikler Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi'nin de faaliyete geçirilmesiyle bu sayı üçe yükselmiştir. Toplam öğrenci sayısına bakıldığında ise, 1982-83 öğretim yılında 46 öğrenci-

ye özel eğitim verilirken 1986-87 öğretim yılında bu rakam 77'ye yükselmiştir (Tablo: 7)

Tablo: 7 - 1982-83 ve 1986-87 Öğretim Yıllarında Özel Eğitimde Durum

Eğitim Kurumu	Okul Sayısı		Öğrenci Sayısı		Öğretmen Sayısı		Öğr./Öğrt.	
	82-83	86-87	82-83	86-87	82-83	86-87	82-83	86-87
Lâpta Sağırılar Okulu	1	1	21	21	6	5	3.5	4.2
Girne Zihinsel Özürlüler Okulu	1	1	25	22	3	3	8.3	7.3
Lefkoşa Spastikler Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi	-	1	-	34	-	6	-	5.7
Toplam	2	3	46	77	9	14	5.1	5.5

(2) Yaygın Eğitim:

1982-83 öğretim yılında yaygın eğitim faaliyeti sürdüren 54 kurum mevcut iken 1986-87 öğretim yılında bu rakam 45'e düşmüş, ancak kapsamda gelişmeler meydana gelerek 1834 olan kursiyer sayısı 1863'e yükselmiştir (Tablo: 8)

Tablo: 8 - 1982-83 ve 1986-87 Öğretim Yıllarında Yaygın Eğitimde Durum

Eğitim Kurumu	Kurum Sayısı		Öğrenci Sayısı	
	82-83	86-87	82-83	86-87
1) Pratik Kız Sanat Okulu	6	4	619	923
2) Köy Kadın Kursları	44	37	876	723
3) Dil Ticaret Gece Enstitüleri	2	2	303	209
4) E.E.V.M.	1	1	30	-
5) O.T.E.M.	1	1	6	8
Toplam	54	45	1834	1863

(b) Hedefler:

(1) Okul öncesi eğitimde kapsam, yeni anaokullarının ve ana-sınıflarının açılmasıyla %70'e çıkarılarak tüm ülke düzeyinde yaygınlaştırılacaktır.

(2) İlkokullarda kapsam %100 olarak korunacak ve ortaokullardaki okullaşma oranı da %100'e çıkarılacaktır.

(3) Ortaöğretimde çağ nüfusunun %80'i kapsanarak meslekî-tekniğe eğitime ağırlık verilecektir.

(4) Yüksek öğretimde kapsamın %30'a çıkarılmasına çalışılacaktır.

(c) İlke ve Politikalar:

(1) Eğitim tüm yaşamı içeren bir süreç oluşu nedeniyle bir bütün olarak ele alınacak, bu amaçla örgün ve yaygın eğitim birbiri tamamlayacak biçimde geliştirilecektir.

(2) Eğitim sistemimiz, kişiye çevresini tanıma, yorumlama ve geliştirme yetenekleri yanında, toplumun gereksinme duyacağı bilgi ve beceriler vermek üzere yeniden düzenlenerek çevreye yönelik uygulamalı dersler etkin bir şekilde devreye sokulacaktır.

(3) Millî eğitim, ulusal birliği ve Atatürk ilkeleri doğrultusunda milliyetçiliği, ulusal kültüre sahip çıkışı ve çağdaş uygarlığı, toplumsal barışı ve dayanışmayı, manevî gücü, demokratik anlayışı, düşünce özgürlüğünü, hoşgörüyü, araştırmacılığı, sosyal ahlak ve düşünceyi geliştirip pekiştirici nitelikte olacaktır.

(4) Bazı kademelerde, eğitimin ezberciliğe dayanan, kişiliği geliştirmekten çok kalıplaştırmaya iten içeriğinin değiştirilmesi sağlanacaktır.

(5) Meslekî-tekniğe eğitime ağırlık verilerek piyasanın gereksinme duyduğu teknisyen seviyesindeki elemanların etkin bir şekilde yetiştirilmesine çalışılacaktır.

(6) Hizmetiçi eğitim üzerinde titizlikle durularak kamu yönetiminde verimliliğin artırılmasına çalışılacaktır.

(7) Eğitimde fırsat ve olanak eşitliği sağlamak üzere ihtiyaçlı ve başarılı öğrencilere burs, kredi ve yatılı okuma imkânları sağlanarak eğitim kurumları ile araç gereçlerinin yurt düzeyinde dengeli dağıtımına özen gösterilecektir.

(8) Yaygın eğitim etkinlikleri artırılarak zorunlu eğitimlerini tamamlamış ancak bir meslek sahibi olamamış gençlerimize ve yetişkinlere okul veya bir işyerinde meslek sahibi olma imkanları sağlanacaktır.

D) Yabancı Uzman Raporlarında Millî Eğitim:
Ülkemizde İngilizce eğitimi geliştirme konusunda Sn. John Sinclair'in 3 Şubat 1986 tarihli raporu

KIBRIS TÜRİK MAARİF DAİRESİ'NE RAPOR'dur

**Yazan: John Sinclair, Modern İngiliz Dili Profesörü,
Birmingham Üniversitesi.**

Bu rapor Birleşik Krallık Denizaşırı Kalkınma Teşkilatı adına (ODA) British Council tarafından sipariş edilmiştir.

**İmza
John Sinclair
3 Şubat 86**

İÇİNDEKİLER:

1. Giriş ve görev şartları
2. Ana fikirlerin özeti ve öneriler
3. (1) Cüz'i İngilizce
(2) Dilde İzolasyon (Tecrit)
(3) Ulusal Dil Politikası Yokluğu
(4) Özel Dersler
4. Gelişme için Tavsiyeler
(1) İlköğretim Sektörü
(2) Ortaöğretim Sektörü
(3) Yüksek Öğrenim
(4) İngilizce için Ulusal bir Politika
(5) İngilizce için ülke genelinde standartlar
(6) Meslek Uygulamalı Sektör
(7) Özel Sektör
5. Öncelikler

2. ANA FİKİRLERİN ÖZETİ VE ÖNERİLER

Bu bölümdeki ifadelerin sonunda verilen rakamlar, ifadelerin ayrıntılarına girildiği ileriki paragraflara atıfta bulunur.

Kıbrıs bir zamanlar İngilizcenin İKİNCİ DİL olduğu bir yerdi. Bugün, toplumda İngilizce (ikinci dil) olarak mevcut olmamasına rağmen, halkın beklentileri ile eğitimde sağlanan imkânlarda az da olsa bir yeri vardır. (3. 1)

Ülke, katı bir şekilde TEK DİL olarak Türkçe'yi konuşur. Dil tecridinin de en aşırısını yaşamaktadır. (3. 2)

Ulusal Dil politikası konusunda yeni ifade edilmiş herhangi bir Dil Politikası ile Dil Plânlaması yoktur. (3. 3)

Değişikliğin erken, etkin ve ucuz olabileceği küçük bir nüfusun avantajları vardır. Ancak, uzmanlık bilgisi yokluğu ve standart ikâmesi ile idâmesi güçlükleri gibi dezavantajları da vardır. (3. 4)

İngilizce Dil öğreniminde, canlı bir özel ders sektörü bulunması, devlet eğitim sistemi üzerinde parazit etki yapıp, devletçe sağlanan eğitimi zayıflatıcı ve küçültücü olmaktadır. (3. 5)

Birtakım girişimlerde bulunulup bunlara dikkat çekilmekte ve desteğe lâyık oldukları belirtilmektedir.

İlk öğretimde, İngilizceyi şimdiki 10 yerine 9 yaşından itibaren deneyim niteliğinde başlatma girişimi, standart yükseltilmesine çok iyi bir fırsat vermekte ancak, başarılı olabilmesi için dış uzmanlığa gereksinim duymaktadır. (4. 1)

Ortaöğretimde, British Council KELT uzmanları, KELT COUNTERPART UZMANI ile İngilizce Müfettişliğinin çalışmaları övgüye lâyıktır. Bu çalışmaların devamını sağlamak için gereken tedbirler alınmalıdır. Mütevazı bir burs programı gerekecektir. (4. 2)

Yüksek Öğretimde, YTE'nü geliştirmek ve aynı zamanda İngilizce Dili'nde tedrisat veren bir müessese haline getirme girişimleri önemli gelişmeler olmakta, ancak son amacın gerçekleştirilmesi mevcut imkânlarla mümkün görülmemektedir. (4. 3)

ANA FİKİR

3. 1. CÜZ'İ İNGİLİZCE!

Toplum, İngilizce'nin "gerileyişini" takip etmeyip, durumun ancak genel olarak farkındadır. Bazı kişiler bu "gerileyişin" 1974 veya 1963 veya 1960'tan başlayıp süratli bir gerileme olduğunu

söylemektedirler; diğ er bazı kişiler ise bir "gerilemenin" geçmişte söz konusu olduğunu ancak ş imdilerde gerilemenin süratinden kaybettiğini ö ne sürmektedirler.

Koloni idaresinin dili olduğu zamanlardaki etkinlik derecesini bilmiyorum ancak, muhakkak ki o zamanki etkinliğini kaybetmiştir. Günlük hayatta çok az kullanılmakta; nisbeten daha genç üst düzey yöneticileri hiç İngilizce bilmeyebiliyor ve bu durum bir engel teşkil etmiyor. TURİZM gibi, topluma belirgin katkısı olan sahalarda bile, güvenilebilir bir İngilizce imkânı yoktur.

Tahsilli, orta yaşlı ve kullanılabilir İngilizceleri olan karar verme durumundaki kişiler, İngilizcenin toplumdaki gerilemesine üzülmelelerine rağmen, bu gerileyişi durdurmak için birşeyler yapılabileceğine inanmamaktadırlar. İngilizce için sorumluluğun Eğitim Bakanlığı'nın iyice dışına uzandığını kabul etmek istememektedirler.

Toplumda İngilizce artık "Yabancı dil" ("İkinci dil" değil) olmasına rağmen, ders saati bakımından okullarda var olan İngilizce oldukça cömerttir. Halen devam etmekte olan Eğitim Geliştirme Programları da bu imkânları ileriye götürmek ve de kaliteyi yükseltmeye yöneliktir. (bk. 4. 1, 4. 2, 4. 3) Halkın İngilizceyi öğrenmek için para ödediği, eğitimcilerin de dili canlı tutmaya uğraştığı bir ortamda, liderlerin birşey yapmayıp dilin kaybolmasını seyretmeleri çelişkidir.

Önemli uluslararası bir dilin öğrenim olanağının kaybolması (loss of access), bir toplumun uğrayabileceği en vahim ve pahalı talihsizliktir.

Öte yanda, okullarda İngilizce için var olan cömert imkanlar, biriken tecrübe ve ulaşılan standartlarla kaydedilen ilerlemeler, gelecek için sağlam bir temel teşkil etmektedir. Şimdiki çalışmaların devam edip zamanın gereklerine ayak uydurması ve de toplumun İngilizceyi faal olarak desteklemesi halinde, durum iyiyeye götürülüp İngilizce mirası korunabilecektir.

Gelişme kaydedilebilecek ve zaman kaybetmeden girişimlerini yapılması için önerilen başka sahalarda da vardır:

Dili öğrenme zahmetine katlananlara teşvikler (mentaati) sağlanması ve İngilizcenin toplumdaki fonksiyonlarını belirleyecek bir İngilizce dil politikasına acilen ihtiyaç vardır. Bu politikanın ç-

zilmesi ve uygulanması danışmanlık yardımı gerektirebilir. (4. 4)

Değişik seviyelerde İngilizce standartları tesbit ve ihdas edilmeli ve bunlar toplum katmanlarında tayin ve terfiler için kriter olarak kullanılmalıdır. Bu işler, geçerli ve güvenilir değerlendirmeleri (sınav şekillerini) ortaya çıkaracak esaslı bir çalışmayı ve bir Sınav Ünitesinin kurulmasını gerektirecektir.

Meslekî ve meslek uygulamalı ders amaçları için teşvik edilip desteklenmesi gereken İngilizce kurslarına gereksinim vardır. (4. 6) devletin Memurlarına yönelik kurs düzenlenmesiyle ilgili olarak British Council işbirliği büyük ölçüde övgüye layıktır ve bu konuda ODA'den gelecek subvansiyona (yardıma) olan desteğimi daha önce beyan etmiştim.

Özel sektör faaliyeti eskiye gider ve iyice de desteklenmektedir. Ancak, kaliteyi geliştirmek amacıyla devletingözetim veya kontroluna tabi olmalıdır.

3. 2.DİLDE TECRİT

Dil yönünden bu kadar fazla tecrit edilmiş başka bir toplumla karşılaşmadım. Dendiğine göre pek fazla turist yoktur. Diplomatik faaliyet de aynı. Radyo ve televizyonda da yabancı dil materyali yok denecek kadar az! İş yazışma ve iletişiminin büyük bir kısmı da Londra'da büyük sayıda bulunan Kıbrıs Türk toplumu aracılığıyla yapılmaktadır. Gerçek şudur ki, İngilizceyi kullanmak için çok az baskı veya fırsat vardır!

Kıbrıs'taki dil öğrenenlere, normal sayılan dış temas fırsatlarının çoğu yoktur. Dili İngilizce olup da ulaşılması kolay olan yakın ülkeler olmadığı gibi, İngilizce standardının yüksek olup Türkçe'nin konuşulmadığı bir yakın ülkeyi önermek de güçtür. İngilizce kitaplar pahalı olup, yerli basım İngilizce materyali de çok azdır.

Şurası vurgulanmalıdır ki, bir toplumda dillerin varlığı eğitimde sağlanan olanak veya kararnamelerden değil öncelikle sosyal ve politik şartlardan etkilenir. Toplum tecrit edilmiş ve homojense, süratle (fertler) tek dil konuşur (monolingual) olacak ve Kuzey Kıbrıs'ta da olan budur.

3. 3.İNGİLİZCE DİL POLİTİKASI

Dilin; eğitimde, eğitimde, uluslararası ve toplumlar arası ilişkilerde, teknoloji transferinde ve insan gücü plânlamasında anah-

tar rol oynamasından dolayı, toplumların kendi dil politikaları konusunda belirgin (açık) deklarasyonlar ilânında bulunmaları sık sık rastlanan bir olay olmaktadır. "Dil kullanım" konusunda plânlı bir değişikliğin hayata geçirilmesi bir nesil aldığına göre, tüm ilgililerin orta ve uzun vade hedeflerini kapsayan belirgin bir politika çizgisinin farkında olmaları önem taşımaktadır. (bk. 4. 4)

Politika deklarasyonuna ek olarak, değişiklik uygulamasındaki adımlar bir Dil Planı çerçevesinde belirgin olarak ortaya konmalı ve uygulamayı gözlemleyip danışmanlık hizmetinde bulunabilmesi için de imkanlar var olmalıdır. (bk. 4. 5)

Plânlama işinde, bilhassa İngilizce ile ilgili olarak, diğer ülkelerde mevcut birçok model gözönünde bulundurulabilir. Hiçbir durum diğerine tıpatıp benzememesine rağmen, zaman maliyet faktörleri, gereksinim, dış kurumların (kuruluşların) işbirliği hususlarında belirgin bilgiler elde edilebilir. Ayrıca dikkatli davranılması gereken hususlar da dikkatimize gelebilir.

Hatırd tutulmalıdır ki, dil öğrenimi kişi ve toplumca yapılan bir yatırımdır. Maliyeti kabaca şöyle hesaplânaabilir:

X= Belirli bir seviyeye gelebilmek için ders saat sayısı

Y= Her ders saati kişi başına düşen maliyet.

Z= Dili kullanacak nüfus

O halde, X, Y, Z yatırım olur. Böylece, var olan bir dil gerilemeye uğrarsa, X, Y, Z tekrar o dili "Yabancı dil" olsa dahi, ikame etmenin maliyeti olur.

3. 4.NÜFUS VE YÜZÖLÇÜMÜNÜN (TOPRAĞIN) KÜÇÜKLÜĞÜ

Kuzey Kıbrıs boyut bakımından küçüktür, küçük bir nüfus, iyi iletişim, küçük coğrafi saha. Dil kullanım ve politikası konusunda yapılacak ayarlamalar diğer ülkelerdekinden daha süratli, ucuz ve de etkin bir biçimde yapılmalıdır. Yine de bazı dezavantajlar mevcuttur.

Bunlardan biri büyük uzmanlık bilgisidir. Dil plânlaması ile eğitim gibi sahalarda, iyi kolifikasyon ve ilgi sahada oldukça çok tecrübe sahibi kimselerden danışmanlık hizmetine gereksinim vardır. Şüphesiz ki aynı durum toplum plânlamasının bütün yönleri için geçerlidir ve böylesine bir uzlaşma yaratılıp (yerel olarak) idame ettirilmek istenmesi halinde maliyeti, caydırıcılık arzetmek-

tedir.

Böylece dıştan gelecek uzmanlarla çalışmak gereksinimi doğmaktadır. Bu da, kendi sorunlarını getirir; ör. tüm bürokratik engelleriyle Danışmanlık sorunu. Toplumun günlük işlerinin büyük bir kısmı gayri resmi olarak yürütülebilir; ancak, dış uzman varlığı, danışmanlık hizmeti için özel düzenlenmiş imkânlar gerektirir.

Küçük boyutun bir başka sorunu ise Dil yeterliliği standartlarının tesbit edilip idame ettirilmesi güçlüğüdür. Şu ve-ya bu kişinin yerel olayların ve rastlantıların etkisi kuvvetle hissedilecek ve uyum sağlamak güç olacaktır. Böylece dış kriterlerle bağıntı kurulmalıdır; ancak bu iş Dil yeterliliği sözkonusu olunca hiç de öyle basit bir mesele değildir. Şimdilerde, Büyük Britanya'daki GCE, UCLES, FCE, ELTS Amerikan TOEFL gibi sınavlara başvurulmaktadır ki bu da gereksiz yere karmaşık bir durum arz etmektedir.

Her ne kadar da zor ise, istikrarlı (stable) ve güvenilir (reliable) standartlar, dil geliştirme programlarının sağlıklı olmalarının temelidir.

3. 5.ÖZEL DERSLER

Birçok aile, önemli sayılan derslerde, özel ders için para ödemektedir; İngilizceye de özel sektörde büyük ağırlık vermekle, anahtar konu olduğunu vurgulamaktadırlar. Resmî okullarda halen öğretmenlik yapan öğretmenlerden başka öğretmen hemen hemen yoktur;

Özel derslerin kanunsuz olduğu sözkonusu olmasına rağmen okul dışı saatlerde ve hafta sonlarında çok yaygın olduğu ve resmî okul öğretmenlerinin bazan okullardaki kendi öğrencilerine dahi özel ders verdiği kesinlikle söylenmektedir. Yine maalesef, özel sektöre uygulanan herhangi bir standart veya davranış kuralı yoktur. Sonuç, dersleri verenler (veya işletmeciler) dışındaki ilgili herkes için kötüdür.

Aileler paralarını boşa harcamış oluyorlar; öğretmenler aşırı yoruluyor, bıkıyor ve kendilerini geliştirmiyorlar; öğrenciler öğrenim prensiplerine aykırı, eğitime katkısı olmayan mahalle panayırı karışması niteliği taşıyan bir uygulamaya maruz kalmaktadırlar; ve böylece övgüye lâyık eğitim sistemi kendi elemanları (öğretmen

ve öğrenciler) tarafından sabote edilmektedir.

Yük ve zaman baskısı altındaki öğretmenler, buna öğretmenin yeterliliğinin sözkonusu yapılması riskinin az olduğu, hazırlık gerektirmeyen, sadece rutin sınıf idaresinin sözkonusu olduğu, öğretmenin yanlış düzeltme işinin olmadığı, müfredatın "emin" ve kolay sahalara sarılmakla karşılık verirler. Bu sahalara başarılı dil öğretiminin dalları olmakla, beraber, iyi bir müfredat programı oluşturamazlar. Benim gözlemlediğim derslerde bunlar gereğinden çok fazla uygulanıyordu.

Yük ve zaman baskısı altındaki öğretmenlerin, hizmetiçi eğitim için ne enerjileri ne de zamanları vardır; Kuzey Kıbrıs'taki vakıa da budur. Tek etkin hizmetiçi eğitim ancak programlanmış dersler süresi içinde yapılabilmektedir. Bunun organize edilmesi ise, uzmanların yönlendirmesi ile kendi aralarında konuları tartışarak tecrübe kazanması çok önemli olmasına rağmen, bu olanaktan yoksun kalmaktadırlar.

Özel sektör, kontrol altında olmamasından dolayı, pazar baskılarına en direkt yoldan cevap verir; yapılan şey okul derslerindeki konuların önceden gözden geçirilmesidir. Bu materyal zaten büyük ölçüde can sıkıcı, küçük çaplı olup rutin dil manipulasyonu yönüne çekilmektedir. Bu durum, sınıftaki dersleri etkin bir şekilde sabote edip, daha yaratıcı, hayal gücünü harekete geçirici, açık-uçlu (open-ended), iletişimli, amaç hedefli olan ve şimdilerde daha üstün bir metodoloji olan "Communicative" (iletişimci) tip dil öğrenimini engeller.

Böylelikle, bu durum böyle devam ettikçe, devlet eğitimi hizmetinde çok az ilerleme beklenebilir.

4. TAVSİYELER

4. 1. İLK ÖĞRETİM SEKTÖRÜ

Ek: 5'te bazı istatistikî bilgiler verilmektedir. Göz önünde tutulması gereken faktörler arasında, tek öğretmenli küçük köy okullarının varlığıdır. Bunların birçok avantajları olmasına rağmen, uzman eğitimci (öğretmen) sorununu ön plâna çıkarır. Diğer bir deyişle, sorun, ilk öğretimde İngilizce varlığını idame ettirebilecek ve hatta ileriye götürebilecek derecede öğretim yeterliliği ile dil yeterliliği olacak öğretmenlerin nasıl temin edileceğidir.

Şimdiki halde, İngilizce öğretimi beşinci sınıfta çocuklar 10 ya-

şında iken başlıyor. İngilizceyi bir yıl daha erken başlatmak için -yani 9 yaşında- bir pilot çalışma vardır. Bu sınıflardan bir tanesini de ziyaret etmeştım. Bir süre önce; 9 yaş İngilizcenin öğretilmeye başlandığı yaştı; İngilizceyi 9 yaşında başlatmak amacı, -metod ve materyalin uygun, öğretmenler ve düzenleyicilerin de bu işin üstesinden gelebilecek kişiler olmaları şartıyla, tamamen övgüye lâyık bir amaç olmaktadır. Birçok dersin, ders programında büyük sıkışıklık yarattığı bir ortamda toplumun böylesine bir adım atabilmesi talihli bir olaydır.

O halde, buradaki sorun, bu deneyimin ve ardından gelecek 9 yaşta İngilizce konmasının nasıl destekleneceğidir. Daha fazla "Öğretmen geliştirilmesi" gerekecektir. İlk öğretimde gezici dahi olsa İngilizce mezunu öğretmenlerin göreve alınmaları ihtimali çok zayıftır. Söz konusu deneyim ancak öğretmenlere gerçek bir destek verecek materyalin sağlanması ve öğretmenlerin yeterli düzeyde eğitilmeleri ile başarılı olabilecektir.

İlkokul 4. sınıf (başlangıç) İngilizcesine yardımcı olacak herhangi bir materyalin varlığından haberdar değilim; bu materyali sağlayacak bir geliştirme projesinin başlatılmasını öneririm. Derslerin bir amacı, öğrencileri yabancı bir dili öğrenmeye hazırlamak olacaktır. Bu iş, iletişim becerilerini (communicative skills) kazandırabilecek yeterli yüksek standartta şahsi dil akıcılığından yoksun öğretmenler tarafından başarılabilir. Böyle bir çalışma B. Britanya'da "Language Awareness" adı altında bilinmekte ve bu konuda aşağıdaki referans kitabı ile bibliografyasını öneriyorum.

Language Awareness, ed. B. G. Donmal, NCLE papers-reports No. 6. 1985

Bu tip bir proje, dıştan uzman bilgisi gerektirecektir; ancak dış yardım çekebilecek ilgi çekici bir imkandır. En az 3 yıl Kuzey Kıbrıs'ta ikametı zorunlu bir "Materyal Uzmanı" gerektirecektir. Ancak bundan önce yerli bir Tim'in şöyle veya böyle bir eğitimden geçmesi de gerekecektir. Özel ders meselesi devam ettiğı sürece, yerli timin tüm üyelerinin full-time olmaları gerekecektir.

4. 2. ORTA EĞİTİM

Yerel düşüncenin aksine, İngilizcedeki düşük standart sorunu ne okulların organize ediliş şekli ile, ders kitabı ve öğretmen kali-

tesiyile ne de İngilizceye ayrılan zamanla ilgilidir. Sorun İngilizcenin bir toplum dili olması özelliğini kaybetmesinden (3. 1, 3. 2) ve özel derslerden kaynaklanır. (3. 5)

Okullarda İngilizce'ye bol ders saati ayrılmıştır. Sınıfların çoğu kez çok kalabalık olmasına rağmen bu sorun iyi bir idare ile halledilebilir. Bazı ders kitapları eskidir ancak bir yenileme politikası halen vardır ve de devam ettirilmelidir. Gözlemlediğim öğretmenlerin iyi İngilizceleri vardı; nasıl ders verilmesi gerektiğini de bilmelerine rağmen tercihleri müfredatın daha çok resmî ve mekanik olan yönlerinde idi. Öğrenciler yeterli performans göstermişlerdi. Mevcut imkanlarla, öğrencilerin okuldan yeterli bir İngilizce temeli ile ayrılmaları mümkün olmalıdır. .

Şimdiki durum, Kıbrıslı müfettişlerin İngiliz KELT uzmanlarıyla birkaç senelik beraber çalışmalarını sağlayan projenin sorucudur. İmkansızlıkların hatırdta kalması kaydıyla, bu proje başarılı olmuş ve bu yıl sonunda dış yardım çekildikten sonra da, amaçları doğrultusunda çalışmalar devam ettirilmelidir. İş devralma ya hazır eğitilmiş bir KELT COUNTERPART ile destek verecek müfettişlik vardır.

İngilizce dilinde eğitim imkânı, yakın geçmişte Güzelyurt ve Magosa okullarına da sağlanmıştı. Bu gelişme övgüye lâyıktır. Zaman içinde, akademik üstünlük fikrinin, eğitim dilinden (ayrılacağını) ayrı tutulacağı ümit edilir. Şimdilerde, her ikisi de TMK'de mevcuttur.

Şimdi gerekli olan şey, seçilmiş İngilizce öğretmenleri için İngiltere'de mevcut bir kursu (Diploma in TEFL veya Applied Linguistics veya ilgili olması halinde M. A) veya özel plânlanmış bir kursu görmelerini sağlayacak bir burs programıdır. Amaç, başlangıçta bölgedeki birkaç okula hizmet verecek "Resource post" (kaynak öğretmen) mevkileri için bu öğretmenleri hazırlamaktır. Bu öğretmenlerin oldukça azaltılmış ders saatleri (%50) ile akıllıca plânlanmış ders programları olacaktır. Bunlar zamanlarının yarısını İngilizce öğretmenlere ve İngilizce tedrisat yapan okullardaki İngilizce öğretmenlerine yardım etmek, tavsiyede bulunmak, bilgi aktarmak ve onları teşvik etmekte kullanacaklardır.

Bu teklifin avantajı, maliyetinin (orta) yüksek olmayışıdır; sene-

de sadece iki-üç burs. Bu ayrıca, Kıbrıslı öğretmenlere dolaysız destek olup, KELT projesine olan güveninin ifadesidir. Yeni kaynak öğretmenlerin dönmesiyle, eskiler yeni bilgileri öğrenebileceklerdir.

Bu plânla şimdilerde yokluğu çekilen bir bilgi ve uzman birikiminin başlangıcını görmek mümkündür. Sonuçları kestirilemeyecek kadar çok faydalı olabilecek bu teklifin gerekleri için masrafların bölüşülmesi amacıyla dış yardım aranmasını tavsiye ederim.

4. 3. YÜKSEK ÖĞRENİM

Öğretmen Koleji kapanıyor ve Öğretmen eğitimi için Kuzey Kıbrıs'ta şimdilik bir imkân yoktur. Tek Yüksek Öğrenim Kuruluşu öğretim dili İngilizce olan Magosa'daki Yüksek Teknoloji Enstitüsü'dür. YTE'nün İngiliz dilinde eğitim veren bir üniversiteye dönüştürülmesi plânlanmaktadır.

Küçük özel "bir işletmecilik koleji" Girne'de faaliyette olup başka bir özel üniversite de ilgi göstermektedir. Bölgede, İngilizce tedrisat yapan bir yüksek öğretim kurumuna Kıbrıslı olmayan çok sayıda öğrenci ilgi duymaktadır. Bu gibi kuruluşlar mali yönden işletilebilir olmalıdır.

En büyük sorun standartlar sorunudur. YTE Yönetim Kurulu, akademik çalışmalarının uluslararası tanınmasını sağlayacak yolları aramalıdır. Kıbrıs, uzun veya kısa süreler içinde uluslararası hüviyete sahip akademisyenleri çekecek iyi bir konuma sahiptir.

Kuruluşun genel olarak standartlarını etkileyecek ana unsur İngilizce standartıdır. Bunda ise İngilizce grubunun ağır bir sorumluluğu vardır. Halen, plân ve personelde birkaç değişiklik yapılmıştır; ancak şimdiki durum ile gelecekteki durum için şüpheler belirtilmiştir.

Gayretin büyüğü, bir yıllık haftada 18 saatlik hazırlık kursunda yoğunlaşır; bu, bir okul mezununu İngilizce tedrisatı takip edebilecek seviyeye çıkarmaya yetmelidir. Ancak, hazırlık sınıfı öğrencilerinin alınış şekli ile bu öğrencilerden herhangi bir yükümlülüğün istenmemesi ve Türk üniversitelerinin çekiciliği gibi diğer faktörler, mevcut düzenlemeleri çalışmaz hale getirmek ve savurganlık yaratmaktadır. Yalnızca gerçek ve yükümlülük

alacak öğrenciler kabul edilmeli, dersler mecburi kılınmalı ve sık sık ders hocası tarafından değerlendirilmelidir. Ders kitapları modernleştirilmeli (yenilenmeli), metodoloji ise, öğrencinin İngilizce tedrisata ayak uydurabilmesini sağlayacak doğrultudaki düşünceden geliştirilmelidir. Öteki bölümlerin öğretim üyeleri İngilizcenin başarılı olması için özellikle yapıcı ve yardımcı olmakta ve de büyük ilgi göstermektedirler. Bu durum (İngilizce departmanına) normalde olduğundan daha destekleyici bir çevre sağlamakta olup, İngilizce öğretim üyelerine, İngilizce sınıf derslerinin suni şartlarını model olarak kullanmak yerine, kuruluşun gerçek öğretimini model alarak ESP (Spesifik amaçlı İngilizce-meslek İngilizcesi) ders materyali üretmelerine imkân vermektedir.

YTE'de İngilizce öğretimi büyük ihtimalle, süratle yaygınlaşacaktır. Ancak, öğretmen kadrosunun genç (ve tecrübesiz) kuruluşunun yeni ve sorunlu olması yardıma gereksinim duyuracaktır.

Bu durum, bir dış uzmanın en az iki yıllığına danışman olarak gelmesine ve muhtemelen ana dili İngilizce olan 2-3 kişinin de Tim üyesi olarak işe alınmasına iyi bir fırsat olabilir. Bu proje, muhtemelen Birleşik Krallık veya Bireşik Amerika'daki bir üniversite veya Polytechnic'le ilişki temeline dayandırılacak ana bir proje olup, dış yardımı kendine çekebilmelidir.

4. 4. İNGİLİZCE İÇİN DİL POLİTİKASI

İngilizce, dil öğrenimi, gerilediğine, ancak bu gerilemeyi hiç kimse istemediğine göre, telâfi edici adımların atılması gereklidir. Bu adımlardan biri, insanların dil politikası konusundaki şüphelerini bertaraf edici kamuya hitaben yayınlanan kuvvetli bir deklareasyondur. Dikkatler, İngilizce için özel statüye çekilmeli; belirli sahalarda İngilizcenin 2. dil olarak teşviki ile diğer sahalarda da kullanımına izin verilmesi politika olmalıdır.

Diğer bir faydalı adım, radyo ve TV'de ve film olarak miktar ve kalite ile İngilizceyi geliştirmek olacaktır. Film ve videoda Türkçeleştirme yerine, Türkçe alt-yazı kullanmak erkenden fayda sağlar. İngilizce programların duyurulması ve bu programların hangi uygun saatlerde yayınlanması istendiği hususlarında -bilhassa okul öğrencileri için halktan bilgi isteme işleri, yapılması kolay ve pahalı olmayan işlerdir. Gazete ve dergilerin İngilizce yazılar yayın-

lamaları teşvik edilebilir; çeşitli merkezlerde üretilen elde mevcut materyal vardır. İletişim alanında basın-yayın araçlarının (Radyo-TV) gücü çok büyüktür ve dil öğrenmeyi teşvik etmenin en iyi yollarından biri de sözkonusu basın-yayın araçlarıyla arzulanan materyali vermektir.

Bir kısım resmi yazışmalar alışkanlık üzere, İngilizce-Türkçe karşını yapılmaktadır. Bu durum, bilhassa kamu görevlilerine İngilizce öğretmek hususunda bir hareket olması halinde, teşvik edilebilir. Bir kısım materyal, her iki dilde de sunulabilir örneğin, dış ticaret, vize ve pasaport işlerinde, para, dış seyahat, uluslararası ilişkiler, turizm ve gazetecilikte. Bu durum, Türkçe'nin ana dil oluş özelliğinden birşey kaybettirmeyecektir; Türkçe her zaman var olacaktır; ancak, İngilizce'yi kullanıp deneyim kazanmak isteyenlere sadece bir seçenek tanınmış olunacaktır.

Bu şekilde "İngilizce Seçeneği", mantıkî menfaatlerle desteklenip (4. 5) topluma tedricen sunulabilir. Bunun başarılı bir şekilde yapılabilmesi, dikkatli plânlama, deney ve sunuş, bütçe ve de toplum liderlerinin açık-seçik desteğini gerektirecektir. Bir yabancı danışman (non-residential) ile kamu kesimi içinde küçük bir Tim atanabilir. Bir dilden daha fazlasının seçenek olarak var olduğu diğer toplumlardaki modeller incelenmeli; bu ise daha yüksek mevkilerdeki kişiler için bir seyahat bütçesi demek olacaktır. Danışman için bu iş, İngilizce rehabilitasyonuna nisbeten küçük bir gayretin büyük katkılar sağlayabileceği yeni ve ilgi çekici bir görev olacaktır.

Ancak ana faktörler şunlardır;

a) İngilizce için toplumun önde gelen üyelerince toplu sorumluluğun kabulü;

b) İngilizcenin toplum içindeki yerini açık dille ifade eden deklarasyonun yapılması;

c) Yeterli menfaatlerin sağlanması.

4. 5. İNGİLİZCE İÇİN STANDART'LAR

Bazı dış standartlara atıfta bulunulmuştu (3. 4). Durum uzmanca gözden geçirilmeli ki -mümkün olduğu takdirde- toplum bir tek tanınmış dış standardı hedeflesin!

İç-Standart v. s.

İç-standart mevcut değil böylece öğrenen için seri halinde hedefler veya teşvik edici safhalar olabilecek başarı seviyeleri de yoktur. Kamu hizmetinde olanların, terfi ve daha yüksek mevkilere tayinlerinde belirli bir İngilizce standartına ulaşmış olmalarının gerekli kılınması önerilmektedir. Bu, övgüye lâyık bir girişimdir; ancak, bu tek bir engeli aşmak demektir ve diğer faktörlerle desteklenmediği sürece, çok geçmeden etkisiz kılınacaktır.

EETME sınavı vardır; yaygın bir biçimde kullanılması ve uygulamada kimseden de istenmemesine rağmen, her yıl birkaç yüz kişi bu sınavı alır. Burada, yerel hazırlanacak test serileri ile yerel İngilizce Sınav Komisyonu (otoritesi) çekirdeği yatar.

Sözkonusu I. S. K kurulmalı; yetişkin toplumun tüm bölümleri için sınavlar hazırlayıp, bir dış standartla denkliği olacak başarı Sertifikaları vermelidir. "Testler" en yeni test şekilleri olmalı ve toplumun belirgin gereksinimlerine cevap vermelidir. Devamlılık arzeden küçük bir ünite (Komisyon) gerekip, masraflar test giriş ücretinden karşılanabilir; ilk aşamalarda dıştan garantilenmesi gerekli bu sınavlar için çok sıkı güvenlik tedbirleri alınması gerekecektir.

İ. S. K kurma, ihtiyaca göre test çerçeve tayini ve de müfredat sınırlarını çizmek için biraz dış uzmanlık bilgisi gerekecektir. Örneğin, 6 aylık gibi kısa bir devre için bir Sınav Uzmanı Danışmanlığı yeterli olacaktır. Ancak daha önce, modern test metodları hususunda yerel bir eğitimcinin dış ülkede en az 1 yıl süreyle eğitilmesi gerekecektir. Sonraki safhalarda ara sıra yapılacak bir uzman gözlemlenmesi yeterli olacaktır.

Vatandaşların kendilerini profesyonel veya meslekî sahada ilerleteceğini hissedecekleri kısa vadede elde edebilecekleri hedeflerin olması çok önemlidir. İşverenlere testleri parasal menfaatler, terfiler ve diğer menfaatler sağlayarak tanınmaları yönünde baskı kullanılmalıdır. Bu imkân sağlanmadan, herkesin İngilizce öğrenmesi konusundaki yakarışlara, bu işin nasıl başarılacağını kişiler bilemediğinden, kulak asılmayacaktır.

4. 6. MESLEKÎ VE MESLEKÎ UYGULAMA AMAÇLARI İÇİN İNGİLİZCE

Bu sektöre gittikçe artan bir ilgi duyulmaktadır. Birçok mercilerde bu durum okullardaki başarısızlığa bağlanmaktadır. Bu ko-

nuya daha önce özellikle 3. 5. ile 4. 2'de değinilmişti. Meslekî ve meslekî uygulama amaçlı İngilizce'ye olan gereksinim, mutlaka önceki başarısızlığın bir sonucu olmayıp, daha çok İngilizcenin İ-KİNCİ dil olmaktan çıkıp YABANCI DİL hüvviyetine dönüşümündendir.

İngilizceye büyük bir gereksinim duyan ilk kesimlerden biri Kamu Kesimi olmuştur. Bu konuda, bir başlangıç yapmak için British Council ile görüşmeler devam etmektedir. Bu, arzulanan bir adımdır ve bu konudaki ODA desteği, böylesi bir öğretimin yerel kurumlarca karşılanması çok güç olduğundan, amaca hizmet etmiş olacaktır. Örneğin Polis Gücü gibi toplumun diğer kesimlerinin de, meslekî ve meslek uygulama amaçları için zaruret haline gelen bu gereksinim için imkânlar konusunda hazırladıklarına inanıyorum.

Sözkonusu gayretin, şemsiye bir DİL POLİTİKASI, STANDART TESTLER, ÖZEL derslerin gözden geçirilmesi ve OKULLARIN SÜ-REKLİ GELİŞTİRİLMESİ İLE koordineli olması büyük önem taşımaktadır. Okul mezunlarının başarıları -dili pratik olarak kullanmakta zorluk çektikleri için- bir kenara itilmeyip tanınmalıdır. Ders materyalleri ile metodoloji, amaca uygun şekilde düzenlenmeli; amaçlar açık-seçik belirtilmeli; materyal, sınıf düzeni, ses yansıması (echo) gibi şeyler düzeltilmeli, öğretmenler ise fulltime ihtisas sahibi kişiler olmalıdır.

Şartların yerine getirilmesi halinde, kısa vadeli tedbir olarak, British Council veya British Councille birlikte çalışan bir Birleşik Krallık kurumunca sağlanacak eğitimin subvansiyonunun devamını desteklerim.

4. 7. ÖZEL SEKTÖR

Toplumda özel eğitim imkânı çok önemli olup, iyi bir organize ve gözlemlenme halinde, çok faydalı olabilir. Devlet Eğitim Sistemi dışında, meslekî ve meslekî uygulamalı alanlarda ek yardımcı bir öğretim sağlar. Belirtiler, özel eğitime olan talebin artacağı yönündedir.

Ancak, özel sektörün büyüme kapasitesi olup olmadığı sorulmalıdır (araştırılmalıdır). Verilere göre, şimdilerde, devlet sektöründe görev yapmakta olan öğretmenleri kullandığı gerçeği vardır; ayrıca, çoğu zaman uluslararası ticaret ve diplomasi mer-

kezlerinde olması gerektiği gibi ana dili İngilizce olan kolifikasyonlu bir grup da yoktur.

Özel sektörün belirli hareket kurallarını kabul edip, teftiş ve kontrole açık olmaları gereği vardır; aksi halde, halkın akademik yetersizlik ve kârcılığa karşı bir savunması kalmamış olur. Sınıflar, diğer imkanlar ve ders kitapları kontrol altında tutulmalı; müfredat plânlaması ve gerçekteki uygulama düzenli şekilde teftiş edilmelidir. Öğretmenlerin çalışma şartları, çalışma saatleri, sınıf büyüklüğü, sınav standartları v. s. devamlı gözden geçirilmelidir.

Özel sektörün vakit geçirilmeden esaslı şekilde gözden geçirilmesini öneririm.

Böylesine bir işlemin sonucunu önceden kestirmek güçtür, ancak bu işlem, sonucunda bir rapor ve öneriler ihtiva edecek araştırma-inceleme şeklinde yapılmalıdır.

Söz konusu araştırma-inceleme, toplum içindeki en etkili kişiler tarafından desteklenmelidir ve uygulayıcıların çalışma şartları önceki paragrafta sözü edilen esasları kapsayıp, özellikle kapasiteye ağırlık vermeli ve gelecek 5-10 yıldaki muhtemel talebin ne olacağı konusunda tahmin yapmalıdır. İç bünye ile dıştan sağlanan hizmetlerin nisbî maliyeti gözönünde bulundurulmalıdır.

Söz konusu araştırma-inceleme, araştırma işinin çoğunun yerli uzmanlarca yapılması gerekmesine rağmen, özel sektör dil eğitiminin GEÇERLİLİĞİNİ saptayacak bir uzmandan danışmanlık hizmeti gerektirecektir.

Bir fikir olarak, ilk önce uzmanın 2-3 aylığına Kıbrıs'ta ikâmetini; sonra da iş tamamlanıncaya kadar danışmanlık ziyaretleri öneririm. Araştırma-incelemenin iyi yapılabilmesini sağlamak amacıyla, British Council müfettişleri ile birlikte Birleşik Krallık'taki özel sektöre (ARELS-FELCO okulları) bir tur tavsiye edilmektedir.

5. DIŞ YARDIM İÇİN ÖNCELİKLER

a) KELT tipi, biri ilk öğretim diğeri de Yüksek Öğretimde olmak üzere, iki ana yatırım öngörülmektedir. İlk öğretim projesi, uygun bir kişi bulunması halinde diğer ülkelere örnek (model) bir proje olabilecek çok yenilikler getirebilecek cesur bir projedir. ANCAK, özel sektör sorunu aynı anda halledilmeden ve katılanlar (öğretmen ve öğrenciler) özel sektörün etkisinden korunmadan, bu

projeye girişilmemelidir.

Yüksek öğrenim projesi (4. 3) son 10 yıl içinde birçok ülkede uygulanan bir projedir. Yeni Üniversite maddi bakımdan bir ölçüde ayakta olabileceğine göre, yabancı uzman masraflarının büyük kısmının İngilizce öğrenmek isteyen yabancı öğrencilerden karşılanmasını beklemek akla yakındır. Bu çok önemli bir proje olup, İngilizce dilinde eğitim yapmak için etkili bir hazırlığı başarıp idame ettirmek hususlarında YTE'nce şaşmaz bir kararlılığı gerektirmektedir.

b) Orta öğretim için olan öneriler (4. 2) birkaç seneyi kapsayacak bir burs plânını öngörür. Bu halen büyük paralar harcanan ve başarılı bir projenin devamı niteliği olan en önemli proje olup, geçmiş birkaç yılın başarıları boşa gitmemelidir. Ancak, özel sektör sorunu halledilmediği sürece uygulamaya konmamalıdır.

c) DİL POLİTİKASI çalışmaları (4. 4); SINAV KOMİSYONU (4. 5) ve ÖZEL SEKTÖR (4. 7) için dış yardım çekebilecek kısa vadeli danışmanlık hizmetleri vardır. Sonraki ziyaretler, söz konusu projelerin ilerleyişine bağlı olacaktır.

Bu konulardaki projeler, önem sıralarına göre sunulmaktadır. Ancak, bu raporun kısmen uygulanması halinde, bunların birer bağımsız proje olduğu, yine de birbirlerini destekler nitelikte olduğu hatırlanmalıdır.

d) Meslekî ve Meslekî uygulamalı sahalarda ise, yüksek kaliteli öğretimi mümkün kılacak bir yardıma çerçeve var gibi görünüyor; özel sektör sorunu halledilene kadar, iyi modeller ortaya çıkarmak amacıyla, seçmeli subvansiyon, kısa vadede bir amaç olabilir.

E) HÜKÜMET PROGRAMLARINDA MİLLÎ EĞİTİM

7 Temmuz 1976 tarihinden günümüze kadar geçen süre içinde ülkemizde kurulan on ayrı hükümetin, Meclislerimizde okunan ve kabul gören Hükümet Programlarının Millî Eğitimi-mizle ilgili bölümleri aynen ve bir sistem bütünlüğü içerisinde aşağıda verilmiştir.

Kıbrıs Türk Federe Devleti Hükümet Programı: I

Tarih: 7 Temmuz 1976-11 Nisan 1978

Başbakan: Nejat Konuk

"Sayın Milletvekilleri,

Eğitim faaliyetlerinde, Atatürk ilkelerine, Türk milliyetçiliğine bağlı, toplumuna ve devletine karşı sorumluluklarını bilen, millî ülküsünü kavramış, toprağına bağlı yurttaşlara ilgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirecek gerekli bilgi ve becerileri kazandırmak suretiyle onları hayata ve yüksek öğrenime hazırlamak, kendilerini, mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna ve kalkınmasına katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak, başlıca amacımız olacaktır.

Bu maksatla, Birinci Eğitim Şurası'nda saptanan esaslara uygun olarak hazırlanmış bulunan "Eğitim Temel Yasası" çıkarılacak ve bir program bütünlüğü içinde uygulamaya sokulacaktır.

Anayasanın öngördüğü 15 yaşına kadar parasız zorunlu eğitim gerçekleştirilecek; zorunlu eğitimden sonraki eğitim kurumlarından yurttaşlar, isteğe bağlı ve parasız olarak yararlandırılacak, eğitimde fırsat ve imkân eşitliği âdil bir şekilde sağlanacaktır.

Türk millî eğitiminin genel amaçları ve temel ilkeleri doğrultusunda Temel Eğitim okulları belirli bölgelerde denemeye sokulacak, değerlendirme sonucu alınacak veriler ışığında yaygınlaştırılacaktır. "Özel Eğitim"e muhtaç çocukların eğitimlerine özen gösterilecek, gerekli eğitim kurumları ihtiyaca göre ve uygun yerlerde açılacaktır.

Ekonomik kalkınma plânı ile eğitimin plânlanması arasında sıkı bir ilişki ve dengenin oluşturulmasına kalkınmamızda gerekli görülen düzeyde insan gücünün yetiştirilmesi için eğitim kurumlarının bünye ve yapısında Eğitim Temel Yasası çerçevesinde ve

maddî olanaklar oranında gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

Orta dereceli okullarda, yüksek öğrenime hazırlayan programlar yanında, özellikle yalnız hayata veya mesleğe hazırlayan programlar da toplumun ihtiyacı olan iş sahalarına becerili eleman yetiştirmek amacıyla modüler sistemde pratik sanat okullarına önem verilecektir. Eğitim süresinde bireyin ilgi, istidat ve kabiliyetlerinin en belirgin hale getirilmesi ve toplum ihtiyaçlarının eğitimimize yansiyabilmesi için, okullarda uygulanan çeşitli programlara öğrencilerin isabetli ve sağlıklı biçimde yönlendirilmesinde yardımcı olacak rehberlik hizmetlerine yer verilecektir.

Büyük yerleşme merkezlerindeki orta dereceli okullarda, çeşitli meslek dallarını içine alan çok gayeli programlara yer verilmesi, meslekî ve teknik öğretimin daha yaygınlaştırılması, okul bünyelerinde yapılacak önemli uygulamalar olacaktır. Meslekî ve teknik öğretime ağırlık verirken bu tür öğretimin daha çekici ve özendirici hale sokulmasına çalışılacaktır. Eğitim hizmetlerinin gerek muhteva ve gerekse yapısal değişimleri ile geliştirilmesinde öğrencilerin hayata ve iş alanlarına hazırlanmaları ve Eğitim - İhtiyaç - İstihdam arasında bir dengenin sağlanmasına yardımcı olmak için plânlı bir eğitim uygulamasına azami itina gösterilecektir.

Yaygın eğitim faaliyetlerinde, çevrenin özellikleri, yeni yerleşme merkezlerinde vatandaşların uyum içinde üretime dönük faaliyetlerini artırıcı nitelikte kurslarla, okuma-yazma, ev ekonomisi, küçük el sanatları ve benzeri nitelikte programların uygulanmasına önem verilecektir.

Sanayi, turizm ve tarım alanlarında verimli çalışmaları sürdürececek personelin günümüz teknolojisine uygun bilgi ve becerileri elde etmeleri için, hizmet içi eğitim süreci içinde gerekli kursların düzenlenmesi, eğitimde süreklilik ilkesinin bir gereği olarak gerçekleştirilecektir.

Öğretmenlerin çalışma şartlarını mükemmelleştirmek, geliştirmekte olan eğitim-öğretimin faaliyetlerindeki yeniliklere, daha uyumlu olmalarını sağlamak üzere, hizmetiçi eğitim faaliyetlerinin genişletilmesi eklenecektir. Genel olarak okullarda eğitim ve öğretimin arzu edilen üst düzeye çıkarılmasını hedefleyen program geliştirme faaliyetlerine hız verilecek ve bir sistem altında yürütül-

mesine gayret gösterilecektir. Öğretmenlerin tayin edildikleri yerde ikamet etmeleri ve toplum kalkınmasında halkla birlikte katkıda bulunmaları sağlanacaktır.

Yüksek öğrenim gençliğinin sorunları, bir program altında çözüme kavuşturulacak, muhtaç ve başarılı öğrencilere yüksek öğrenimden yararlanmak amacıyla verilecek burs, nakdi yardım ve kredi olanakları yeniden gözden geçirilerek gerekli tedbirler alınacaktır. Her türlü çalışmalarda yüksek öğrenim gençliği ile yapıcı bir işbirliğine önem verilecektir.

Toplumun öncelikle teknik alanda en acil ihtiyaçlarına cevap verecek bir yüksek öğretim kurumunun Meclisce kabul edilecek Eğitim Temel Yasası çerçevesinde oluşturulması sorunu ele alınacaktır.

Gençliği bedenlen ve rûhen geliştirmek ve boş zamanlarını değerlendirmek gayesiyle gerekli faaliyetlerde bulunulacaktır.

Spor alanında gerekli alt yapı tesislerinin kurulması ve amatör sporun kitle sporu haline getirilmesi hususunda çaba gösterilecektir.

Okuma zevkini geliştirmek gayesiyle yayın ve görsel araçları halkın istifadesine sunma gayretleri artırılacaktır. Millî Arşivimizin daha da zenginleştirilmesi; ulusal davamızın gerektirdiği ulusal bilincin halkımızda yaşatılıp geliştirilmesi; Anavatanla olan kültür bağlarımızı daha da geliştirmek ve pekiştirmek gayesiyle tiyatro, müzik ve folklor sahalarında geniş çapta faaliyetlerde bulunup halkımıza bu alanlarda da hizmette bulunulması ana gayelerimiz olacaktır. "

Kıbrıs Türk Federe Devleti, Hükümet Programı: II

Tarih: 21 Nisan 1978 - 1 Aralık 1978

Başbakan: Osman Örek

"Sayın Başkan, Sayın Milletvekilleri,

Eğitim etkinliklerinde, Atatürk ilkelerine, Türk Milliyetçiliğine bağlı, içinde bulunduğ mücadele ortamının özel koşullarının ışığında toplumuna ve devletine karşı sorumluluklarını bilen, ulusal benliğinin bilincine varmış, toprağına bağlı yurttaşlara; ilgi, istidat ve yeteneklerini geliştirecek gerekli bilgi ve becerileri kazandırmak suretiyle onları hayata hazırlamak, kendilerini mutlu ve mü-

reffeh kılacak, toplumun mutluluğuna, refahına ve kalkınmasına katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak, başlıca amacımız olacaktır.

Anayasamızın öngördüğü 15 yaşına kadar parasız zorunlu eğitim gerçekleştirilecek, zorunlu eğitimden sonraki eğitim kurumlarından yurttaşlar isteğe bağlı olarak yararlandırılacaktır. Bu olanaktan daha çok yurttaşın yararlanabilmesi amacı ile eğitimde fırsat ve olanak eşitliği âdil biçimde sağlanacaktır. Bu görüşler ışığında köy ile kent okulları arasındaki eşitsizliği giderici önlemler alınacaktır.

Türk Ulusal Eğitimi'nin genel amaçları ve ana ilkeleri doğrultusunda hazırlanmış bulunan "Eğitim Temel Yasa Tasarısı"nın yeni hükümetimizce yeniden gözden geçirilerek yürürlüğe konulmasına ve bir program bütünlüğü içinde uygulanmasına özen gösterilecektir. Genel kalkınma hedeflerine uygun olarak ekonomik, sosyal ve eğitim plânlaması arasında tutarlı bir dengenin oluşturulmasına, tüm yurttaşlara ortak bir temel eğitim sağlanmasına, bu eğitimde içinde yaşanan günlerin genel ve özel koşulların bilincine önem vererek uzun dönemli kalkınma amaçlarını gerçekleştirecek nitelik ve sayıda insan gücünün yetiştirilmesine özen gösterilecektir. Orta dereceli okullarda yüksek öğrenime hazırlayan programlar yanında hayata ve mesleğe hazırlayan programlara daha etkin biçimde yer verilecek ve iş alanlarına becerili eleman yetiştirmek üzere örgün ve yaygın meslekî-tekni eğitime daha geniş olanaklar sağlanacak ve teknisyen düzeyinde eleman yetiştirmek için yüksek teknik eğitim kurumları oluşturulacaktır.

Meslekî ve teknik eğitimin daha çekici ve özendirici hale getirilmesi için mesleklerin kademelendirilmesi, çıraklık yasasının çıkarılması ve mesleklerin asgari ücretlerinin saptanması gibi yasa eksikliklerinin giderilmesine önemle yer verilecektir.

Eğitim süresince bireyin ilgi, istidat ve yeteneklerinin en belirgin duruma getirilmesi ve toplum gereksinmelerinin eğitimimize yansiyabilmesi için okullarda uygulanan çeşitli programlara öğrencilerin isabetli ve sağlıklı biçimde yönettirmeleri bir düzene bağlanacaktır.

Eğitim hizmetlerinin gerek içeriği ve gerek yapısal değişimleri ile geliştirilmesinde, örgün ve yaygın eğitim sistemleri arasındaki

bütünlük ve üretimde kişilerin bilgilerinin yenilenmesi biçimindeki eğitim sürekliliğinin sağlanmasında ve eğitim-insangücü-istihdam arasındaki temel dengenin kurulmasında yardımcı olacak plânlı bir eğitim uygulanmasına özen gösterilecektir.

Öğretmenlerin çalışma koşullarını geliştirmek ve onların eğitim-öğretim etkinliklerindeki yeniliklere daha uyumlu olmalarını sağlamak, bütün kademelerde eğitimin niteliği ve verimin yükseltilmesi için öğretim program ve yöntemlerinde devamlı olarak yenilikleri eğitim etkinliklerine yansıtmak üzere hizmet içi eğitime daha geniş yer verilecektir.

Eğitim sistemi, ülke çapında ekonominin insan gücü gereksinmelerine göre düzenlenirken, bireylerin ilgi ve yeteneklerine önemle yer verilecek yetenekli dar gelirli bireylerin eğitimden yararlanmalarında sosyal adalet ve fırsat eşitliği olanaklarına kavuşturulmaları gözetilecektir.

Yüksek öğrenim gençliğinin sorunlarının karşılıklı anlayış, saygı ve duyarlılık içerisinde hazırlanacak bir program çerçevesinde çözüme kavuşturulmasına özen gösterilecektir.

Kıbrıs'ın özel durumu ve karşı toplumla her alanda yarışma zorunluğu dikkate alınarak; yabancı dil eğitimine daha büyük önem verilecek ve okullarımızın bu konuda da çağdaş düzeye ulaşması için gerekli önlemler alınacaktır.

Toplumun meslekî-teknik alanda en ivedi istemlerine yanıt verecek bir yüksek öğretim kurumunun oluşturulmasına öncelik verilecektir. Eğitimle üretim arasında tam ilişki kurularak çeşitli aşamalarda üretim sisteminin gerektirdiği teknolojiyi ülke koşullarına uyduran yada üreten araştırmacı elemanlar yetiştirilecektir.

Bu arada kıvançla kaydetmek isteriz ki, toplumumuz, hem insan varlığı hem de istek açısından bir üniversiteye gereksinme gösterecek düzeye ulaşmıştır.

Gençlerimizin her yıl yüksek öğrenim kurumlarına gidebilmek için katlandıkları özveriye ve giremeyenlerin üzüntüsünü gören ve içinde duyan hükümetimiz, kendi üniversitemizin kurulması için gerekli girişimlerde bulunmak zamanının geldiği inancındadır. Bu nedenle daha önce başlatılmış çabalar ciddiyetle ele alınarak, Anayurt'taki olanak sahibi üniversite ve yüksek öğrenim kurumları katında girişimlerde bulunularak ülkemizin gelecekteki statüsünü

de dikkate alarak bir üniversite kurulması olanakları ciddiyetle araştırılacaktır.

Dış ülkelerden verilen teknik eğitim burslarından eşitlik ilkesine dayalı olarak haklarımızın elde edilmesi ve korunması için gerekli girişimleri yapmak düşüncelerimiz arasındadır.

Kıbrıs Türk Eğitimi'ni dış dünyaya tanıtmak, özellikle UNESCO, UNICEF ve benzeri kuruluşların Kıbrıs'a yapmakta oldukları yardımlarda toplumumuzun sömürülen haklarını geri almak için gerekli girişimler yapılacaktır. "

Kıbrıs Türk Federe Devleti, Hükümet Programı: III

Tarih: 12 Aralık 1978 - 1 Temmuz 1981

Başbakan: Mustafa Çağatay

"Sayın Başkan, Sayın Milletvekilleri,

Eğitim etkinliklerinde, Atatürk ilkelerine, Türk Milliyetçiliğine ve ulusal değerlere bağlı, içinde bulurduğu mücadele ortamının özel koşulları ışığında yurduna, toplumuna ve devletine karşı sorumluluklarını bilen yurttaşlar yetiştirmek; ilgi ve yeteneklerini geliştirecek gerekli bilgi ve becerileri kazandırmak suretiyle genç kuşakları hayata hazırlamak; onları mutlu ve gönencili kılacak, toplumun mutluluğuna, gönencine ve kalkınmasına katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlayacak başlıca kısa ve uzun vadeli önlemleri almak, amacımız olacaktır.

Kıbrıs Türk Ulusal Eğitimi'nin genel amaçları ve temel ilkeleri doğrultusunda hazırlanmış bulunan "Eğitim Temel Yasa Tasarısı'nın yeni hükümetimizce yasalaştırılmasına ve bir program bütünlüğü içinde öncelik zamanlamasına göre uygulanmasına özen gösterilecektir. Tüm yurttaşlara ortak bir temel eğitim sağlanmasına, genel kalkınma hedeflerine uygun olarak ekonomik, sosyal ve eğitim plânlaması arasında bir dengenin oluşturulmasına, yurdumuzun genel ve özel koşullarını gözönünde bulundurarak uzun dönemli kalkınma amaçlarını gerçekleştirecek nitelik ve sayıda insan gücünün yetiştirilmesine özen gösterilecektir. Anayasamızda öngörülen 15 yaşına kadar temel eğitimin süratle uygulanması için gerekli hazırlıklar tamamlanacaktır.

Eğitim süresince bireyin ilgi ve yeteneklerinin en belirgin duruma getirilmesi ve toplum gereksinmelerinin eğitimimize yansya-

bilmesi için, okullarda uygulanan çeşitli programlara öğrencilerin sağlıklı biçimde yönlendirilmeleri için gerekli önlemler alınacaktır.

Temel Eğitim, okuma-yazma ve yurttaşlık eğitimi yanında, bu kademeyi bitirenlerin üretim sürecinde yararlanacakları, çevrenin ekonomik hayatına dönük meslek ve beceri programları ile desteklenecektir. Rehberlik hizmetleri çerçevesinde mesleklerin tanıtılmasına; çocuklarımıza eğitimin her kademesinde ön meslek bilgi ve becerilerinin kazandırılmasına çalışılacaktır.

Temel eğitimin tümünü bitirip bir üst öğrenime devam edemeyen bireyler için çeşitli sürelerde ve modüler biçimde düzenlenen pratik sanat, tarım, turizm, sağlık, ticaret ve endüstri okul veya programları geliştirilip söz konusu sektörlerin gereksindiği insan-gücünü karşılayacak düzeye getirilecektir. Üretim içinde de iş öncesi ve iş başında çıraklık eğitimi bu okullara paralel olarak geliştirilecektir.

Eğitim hizmetlerinin çağdaş eğitim bilimi ve teknolojisinin gereklerine göre geliştirilmesinde, örgün ve yaygın eğitim sistemleri arasındaki bütünlük ve üretimde kişilerin bilgilerinin yenilenmesi biçimindeki eğitim sürekliliğinin sağlanmasında ve eğitim-insan-gücü-istihdam arasındaki temel dengenin kurulmasında yardımcı olacak plânlı bir eğitim uygulanmasına özen gösterilecektir.

Eğitim sistemi, ülke çapında ekonominin insan gücü gereksinmelerine göre düzenlenirken, bireylerin ilgi ve yeteneklerine önemle yer verilecek, yetenekli, dar gelirli bireylerin eğitimden yararlanmalarında sosyal adalet ve fırsat eşitliği olanaklarına kavuşturulmaları gözetilecektir.

Yüce Meclisin Kıymetli Üyeleri;

Gençlerimizin her yıl yüksek öğrenim kurumlarına girebilmek için katlandıkları özveriyi ve giremeyenlerin üzüntüsünü içinde duyan hükümetimiz, Kıbrıs Türk Federe Devleti'nde bir üniversitenin kurulması için gerekli girişimlerde bulunmak zamanının geldiği inancındadır. Toplumumuz hem insan varlığı, hem de istek açısından bir üniversiteye gereksinme gösterecek düzeye ulaşmıştır. Bu nedenle, daha önce başlatılmış çabalar ışığında, Anayurt'taki olanak sahibi üniversite ve yüksek öğrenim kurumları katında yapılan girişimler sürdürülerek, bir üniversite kurulması,

somutlaşma aşamasına getirilecektir. Bunun için, ilk aşamada toplumun meslekî-teknik alanda en ivedi istemlerine yanıt verecek bir yüksek teknik öğretim kurumu oluşturulacaktır.

Dış ülkelerce verilen teknik eğitim burslarından eşitlik ilkesine dayalı olarak haklarımızın elde edilmesi ve korunması için gerekli girişimler yapılacaktır. Özellikle UNESCO, UNICEF ve benzeri kuruluşların Kıbrıs'a yapmakta oldukları yardımlardan toplumuzun hakkı olan payını almak, için uğraş verilecektir.

Toplumumuzun özel eğitime gereksinen çocuklar için açılmış bulunan öğretim kurumlarında, eğitimin niteliğinin geliştirilmesine, çağdaş teknoloji ve uygulamaya paralel olarak yürütülmesine, mezunlarının rehabilitasyonuna olanak verecek bir biçim ve statüye kavuşturulmasına ve mezunlarının istihdamları ile ilgili güvenceli ortamın yaratılmasına çalışılacaktır.

Öğretmenlerimizin ve merkez örgütteki eğitimcilerimizin eğitim etkinliklerindeki yeniliklere uyumlarını sağlamak, eğitimde nitelik ve verimin yükseltilmesi için öğretim program ve yöntemlerindeki yenilikleri tüm kademelere yansıtmak üzere hizmetiçi eğitime daha etkin bir işlev verilecektir.

Ulusal kültürümüzü zamanımız koşulları ile uyumlu bir biçimde yozlaşmadan korumak, geliştirmek, daha geniş bir çevreye tanıtmak, ekonomik ve sosyal kalkınmamızda itici rol oynamasını sağlamak üzere çeşitli alanlardaki çabaları eşgüdüm içinde bu amaca yöneltmek gerektiği inancındayız.

Ulusal kültürümüzü zaman süreci içinde oluşturan ve bölgesel özellikleri yansıtan folklor ürünlerini değerlendirmek, geliştirmek, tanıtmak, yok olmalarını önlemek amacıyla gerekli çalışmalar yapılacaktır. Kitaplığımızın bilgi birikimi, akımı ve bibliyografik tanıtım merkezleri olarak çağdaş kütüphaneciliğin gereklerine uygun bir statüye kavuşması için olanaklar sağlanacaktır.

Tiyatroların yaygınlaştırılması, eğitici ve öğretici eserler sunması sağlanacak, müzik kültürünün kökleştirilmesi ve bu alandaki etkinliklerin yaygınlaştırılması için önlemler alınacaktır. Kültür ve sanat alanındaki çalışmaları yürütmekten sorumlu çeşitli kuruluşlarımız arasında sağlanacak ve Anavatan'la mevcut kültür ilişkilerimiz güçlendirilerek sürdürülecektir.

Tarihsel değere sahip eski eserlerin korunması, gün ışığına çı-

karılması, tanıtılması, tarihsel yapıtlarımızla müzelerimizin devlet turizmine katkıda bulunacak bir düzeye getirilmesi için her türlü çaba harcanacaktır.

Gençlerin içinde bulunduğu sosyal sorunların giderilmesinde, gençliğe yönelik eğitim, rehberlik, sağlık, çalışma, eğlence, spor ve diğer sosyal hizmetlerin yaygınlaştırılmasına, Beden Eğitimi ve Spor Yasası'nda öngörülen amaçların uygulamaya dönüştürülmesine çalışılacaktır.

Gençlerin bedenî ve rûhsal enerjilerini, sosyal ekonomik, kültürel ve sportif alanlarda kullanmalarını sağlamak amacıyla okul içi ve dışında kültür ve spor sahası, salon ve gerekli diğer tesislerin yapım veya tamerine girişilecek, bu etkinliklerin plânlı bir biçimde ve fırsat eşitliği çerçevesinde sürdürülebilmesi için gerekli örgütlenme olanaklar ölçüsünde sürdürülecektir.

Yüksek öğrenim gençliğine ilişkin sorunların, karşılıklı anlayış, sevgi ve saygı içinde duyarlılıkla düzenlenecek bir program çerçevesinde çözüme kavuşturulmasına özen gösterilecektir. "

Kıbrıs Türk Federe Devleti, Hükümet Programı: IV

Tarih: 4 Ağustos 1981 - 7 Aralık 1981

Başbakan: Mustafa Çağatay

"MİLLÎ EĞİTİM"DE:

Eğitimde "eşitlik ve genellik", "demokrasi eğitimi" ve "Atatürk Milliyetçiliği" millî eğitimimizin temel öğeleri olmaya devam edecektir. Millî eğitimimizdeki genel amaç, öğretim kurumlarımızdaki tüm öğrencilere, Atatürk milliyetçiliği ve ilkeleri ile pekişmiş millî benlik ve şuur, bilgi ve beceriler kazandırmayı sürdürmek olacaktır. Öğretim kurumlarımızda, Atatürk ilkeleri ile demokrasi eğitiminin, yabancı kökenli zararlı ideolojilerle yozlaştırılmasına izin verilmeyecektir.

Millî eğitimde, Türk ulusunun millî, ahlakî, insanî, manevî ve kültürel değerleri benimsetilecek, ailesini, yurdunu, milletini seven ve yüceltmeye çalışan, insan haklarına saygılı, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk sistemine inanan, Anavatan'a gönülden bağlı, yurduna ve Anavatanına karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bu özellikleri davranışa dönüştürebilen yurttaşlar yetiştirmek e-

sas amaç olacaktır. Bu amaca uygun olarak ve I. Kıbrıs Türk Eğitim Şûrası'nda alınan kararlar ışığında hazırlanmış "Millî Eğitim Temel Yasası" tasarısı, Haziran 1981' de Türkiye'de toplanan "10. Millî Eğitim Şûrası'nın sonuçları ışığında yeniden değerlendirilerek ivedilikle Meclis'ten geçirilecek ve uygulamaya konacaktır.

Meslekî-tekniğe eğitime verilen ağırlık sürdürülecek, ileriki kalınma plânlarında meslek okullarına yönelen öğrenci oranının %60'a kadar çıkarılması hedeflenecektir.

Genel ortaöğretimde, özel olan dersleri ve seçimsiz dersler ikamesiyle öğrencilerin çeşitli mesleklere yönelik becerilerinin ve özel ilgilerinin geliştirilmesine çalışılacak, onların toplum gerçeklerini bilen, yapıcı, düşünen, bilgisi yanında çeşitli mesleklerle yakınlığı bulunan kişiler olarak yetiştirmeleri sağlanacaktır.

Yüksek Teknoloji Enstitüsü'nün ana ve yardımcı birimleri inşaat, atölye-lâboratuvar ve personel durumları tamamlanarak tam kapasiteyle çalışması sağlanacaktır.

Eğitimde fırsat ve olanak eşitliğinin yaygınlaştırılması için, okullarda optimal büyüklük, kırsal yöreye öncelik veren anasınıfı uygulaması ve burs, kredi ve nakdi yardımların günün koşullarına göre ayarlanarak yaygınlaştırılması gibi önlemler alınacaktır.

KÜLTÜR:

Kıbrıs Türk Federe Devleti sınırları içinde köklü bir sanat kalkınmasına gidilecek, insanımızın ruhsal ve estetik gelişiminde güzel sanatlara düşen etkin rol canlandırılacaktır. Güzel sanatların kitleye yönelik en belirgin dallarından olan müzik ve temsil sanatlarının ve bu görevi üstlenen kamu kurumlarının, Atatürk ilkeleri doğrultusunda ciddi çalışmalarıyla toplumumuzun kültür ve sanat kalkınmasına önemli katkıda bulunmaları sağlanacaktır. Profesyonel alanda yetişmekte olan sanatçıların artırılmasına, amatör düzeyde, sanatı halka götürme yaklaşımıyla halkımızı sanat-yapar ve kültürel folkloru günlük yaşamında bizzat yaşar duruma ulaştırmak için her türlü çaba harcanacaktır. Türkiye ve dış ülkelerle kültürel temaları özendirici önlemler alınacaktır.

Yeraltı ve yerüstü eski eserlerimizin korunup turizmin celbedici kaynağı haline getirilmesine özen gösterilecektir.

GENÇLİK:

Gençlikle ilgili politikamızın ana hedefleri, gençlerimizin yurt sevgisi, ulusal değerler ve Atatürk ilkeleri doğrultusunda bütünleşmelerine ve eğitilmelerine katkıda bulunmak, yaygın eğitim etkinlikleri çerçevesinde boş zamanlarını en iyi biçimde değerlendirmelerine yardımcı olacak önlemleri almaktır.

Bu amaçla, mevcut mevzuata uygun olarak, bölgesel spor tesisleri teminine, sporun ülke sathında yaygınlaştırılması için bazı bölgelerde spor ajanlıkları kurulmasına, spor kulüplerine yapılan yardımların artırılmasına, yardımların kapsamının genişletilmesine, gençliğin her dalda ve her yerde diğer gençlerle yarışabilecek bir yetenek düzeyine getirilmesine özen gösterilecektir.

Gençlerimizin beden ve ruh sağlığını geliştirmek ve boş zamanlarını değerlendirmek için kulüp ve derneklere ucuz araçgereç ve malzeme yardımı sürdürülecektir.

Yapımına başlanan "Spor Sitesi" kısa sürede tamamlanacak, yasal düzenlemeler çerçevesinde bir "Spor Fonu" oluşturularak ihtiyaç duyulan kapalı spor salonları ile diğer spor tesisleri yapımına girilecektir.

Öğrenimlerini tamamlayan gençlerimizin, ülke ve toplum gerçekleriyle kaynaştırılması, istihdam, sosyal ilişkiler ve topluma katkı durumlarının yakından izlenmesi, bu alanlardaki sorunlarına kalıcı çözümler getirilmesi için bir sistem çalışmasına gidilecek, gençlikle ilgili konularda sorumluluğu paylaşan kurum ve kuruluşlar arasında belirtilen amaçlar doğrultusunda koordinasyon sağlanacaktır. "

Dış ülkelerde yaşayan askerlik çağındaki yurttaşların askerlik mükellefiyetleri için özel önlemler alınacak, kolaylıklar getirilecektir.

Kıbrıs Türk Federe Devleti, Hükümet Programı: V

Tarih: 15 Mart 1982-15 Kasım 1983

Başbakan: Mustafa Çağatay

Sayın Başkan, Sayın Milletvekilleri,

-Ulusal eğitimi, Atatürk ilkelerini ve demokratik anlayışı içeren, aile, yurt, ulus ve insanlık sevgisini aşıl原因an, millî ve manevî değerlere bağlı bir çerçeve içerisinde çağdaş düzeye yükseltmek ve her yurttaşa ulaştırmak,

-Eşitlik ve genellik, demokrasi eğitimi ve Atatürkçülük öğelerini esas kabul etmek,

-Anavatan'a ve yurduna bağlı ulusal kalkınmaya yararlı yurttaşları yetiştirmek; ana amacımızı oluşturmaktadır.

-Yuvadan başlayarak çocuklarımızın her kademedeki eğitimi-ni Kıbrıs Türk Federe Devleti'nde sağlamak; K. T. F. D'nde dıştan öğretim görevlisi ve öğrenci akımına da olanak verecek "Kıbrıs Türk Üniversitesi"nin kurulmasına çalışılacaktır.

-Eğitimde fırsat eşitliğini sağlayıcı önlemler alınacaktır.

-Dar gelirli yurttaşların yetenekli çocuklarına eğitim-öğretimin her kademesinde parasız-yatılı okuma olanakları yaratılması için gerekli önlemler alınacaktır.

-Teknolojik eğitim olanaklarının artırılmasına çalışılacaktır.

-Eğitimin "Plânlı Kalkınma Hedeflerine" uygun biçimde yeniden düzenlenmesine önem verilecektir. Bu amaçla eğitilmiş insan gücünün orta eğitimden başlanarak plânlı gelişme gereklerine göre özendirici yöntemlerle yönlendirilmesine çalışılacaktır.

-Öğretmenlerin meslekî sorunları, ilgili sendikalarla işbirliği içinde ivedi olarak çözümlenecek, öğretmenlere toplum içinde lâyık oldukları üstün değer verilecek, onların maddî ve manevî yönden huzur içinde çalışmalarını güvence altına alınacak, kendilerini sürekli yenileyebilmeleri ve meslekî formasyonlarını geliştirmeleri kolaylaştırılacaktır.

-Her çocuğun eğitimi ile devlet bağı sağanacak, 3-6 yaş arası eğitiminin bu yaş grubunun gerektirdiği sayıda yuvalar ve kreşler kurulacak ve bunların her türlü çağdaş eğitsel araç ve gereçlerle donatılarak geliştirilmesi ve buralarda görevlendirilenlerin konu ile ilgili özel kurslardan geçirilmesi sağlanacaktır.

-Eğitimin halkın her kesimini kapsayacak şekilde yaygınlaştırılması için, köylerde pratik meslekî eğitim kursları düzenlenerek,

(a) Tarım, hayvancılık, seracılık,

(b) Motor tamirciliği, elektrikçilik, kaynakçılık ve su tesisatçılığı,

(c) Biçki-dikiş, ev ekonomisi ve aile bütçesi, sağlıklı yaşam ve çocuk bakımı,

(d) Basit muhasebe, defter tutma yöntemi, yabancı dil ve Türkçe okuma-yazma, genel kültür ve benzeri konularda halk eğitimi-ni süratle devletimizin tüm köylerine yaymak, eğitim politikamızın

ana hedefleri arasında olacaktır.

- "Merkez Köylerde" çocuk kitaplıkları ve halk eğitimi merkezleri oluşturulacaktır.

- Halk eğitimi kurslarında öğretmenlerden, müfettişlerden, ziraatçılardan, kamu görevlilerinden yararlanmayı sağlayıcı yasal ve yönetsel önlemler alınacaktır.

- Eğitim Şûrası'na etkinlik kazandırılacaktır.

- Okullarımızda, Kıbrıs tarihi ve coğrafyası daha kapsamlı ve bilimsel bir çerçevede okul müfredatlarına konulacaktır.

- Okullarda, yaparak-yaşayarak eğitim kuralı uygulanacak, çocukların okul çağında iken kendilerini toplum yaşamına ve üretken çalışmalara hazırlamaları sağlanacaktır.

- Eğitimin her dalında ve aşamasında öğrenciler araştırmacılığa yöneltilecek ve genel kültürlerini genişletmeye özendirilecektir.

- Dış ülkelerde yüksek öğrenim gören öğrencilerimizin mali, ekonomik ve eğitim sorunları ile derhal çok yakın bir ilgi kurmak ve onlara rehberlik yapmak üzere gerekli önlemler ivedilikle uygulamaya konulacaktır.

- Dış ülkelerdeki yurttaşlarımızın her türlü eğitim-kültür sorunlarına yardımcı olmak, Türk dili, kültürü ve geleneklerini yaşatmalarına ve geliştirmelerine destek ve olanak sağlamak, o ülkelerle dostane ilişkilerimizin artmasında ve devletimizin tanıtılmasında etkin olmalarını gerçekleştirmek yönünde çalışacaktır.

- Kıbrıs Türk yayın, kültür ve sanat ürünlerinin ilgili okul kitaplarında ve derslerde tanıtılması ve incelenmesi olanakları yaratılacaktır.

- San'at ve kültür çalışmalarının daha kapsamlı bir etkinliğe kavuşturulması ve toplumun tüm katlarına yayılması için çalışılacaktır.

- San'atta ve kültürde özgürlük ortamının tüm koşulları gerçekleştirilecektir. Kıbrıs Türk kültür ve san'atının kendi özellikleri içinde gelişmesine ve dünyaya açılmasına devlet yardımcı olacaktır.

- San'atçıların, düşünürlerin ve yazarların sosyal güvenceleri sağlanacaktır.

- Devletin olanaklarıyla, araştırma, kültür ve san'at yapıtlarının

yayınlanmasına, tanıtılmasına ve diğer kültürel faaliyete öncülük edilecektir.

-Kültür San'at ve uluslararası konferanslar amacıyla inşasına başlanılan "Atatürk Kültür Merkezi" süratle tamamlanacaktır.

-Müfettişlerin kendi dallarında rehberlik amacıyla okullarda ders vermeleri ve okulların teftişini daha sık ve düzenli biçimde yapmaları için gerekli önlemler alınacak, eğitim-denetim dengesine işlerlik kazandırılacaktır.

-Gençliğin, demokratik düzen içindeki yerini alması ve ekonomik kalkınma seferberliğine katılması yönünde çalışmalar yapılacaktır.

-Siyasi ve toplumsal görüşlerindeki farklılığın, gençlerimizi bölücü değil, kendi aralarındaki sevgiyi, kardeşliği ilerlettirip pekiştirecek biçimde gerçekleşmesine çalışılacaktır.

-Gençliğin iş alanı, konut ve yuva kurmalarına yardımcı olmak amacı ile ilgili bakanlıkların bünyeleri içinde gereken düzenlemeler yapılacaktır.

-İnsan kişiliğinin, sağlığının ve uluslararası ilişkilerin gelişmesinde beden eğitiminin ve sporun büyük öneminin bilincinde olarak halkın etkin ve yaygın biçimde spor yapması ve spor kuruluşlarından bu amaçla yararlanması kolaylaştırılıp özendirilecektir.

-Gençliğin ve halkın amatör spor çalışmaları ve beden eğitimi çalışmaları yapabilecekleri tesislerin geliştirilmesine, yenilerinin yapımına ve bu tesislerin halka açık hale getirilmesine öncelik verilecektir.

-Uluslararası spor müsabakalarına katılmayı sağlamaya ve sporu ülkemizin tanıtılmasında etkin bir şekilde kullanmaya özen gösterilecektir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Hükümet Programı: I

Tarih: 13 Aralık 1983 - 19 Temmuz 1985

Başbakan: Nejat Konuk

Sayın Başkan, Sayın Kurucu Meclis Üyeleri;

Doğuştan hür ve eşit olan bütün insanların hür ve eşit yaşama-ları gerektiğine inanarak ve bu inanç içinde kendi kaderini tayin

etme hakkını kullanarak kararını dünyaya ilân etmiş olan Kuzey Kıbrıs Türk Halkı'nın eğitiminde ve tüm eğitim etkinliklerinde Atatürk ilkelerine, Türk milliyetçiliğine ve kültür değerlerine bağlı, genç Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin özel koşulları ve gerçek varlığı ışığında, yurduna, toplumuna ve devletine karşı sorumluluklarını bilen yurttaşlar yetiştirmek; onların ilgi ve yeteneklerini geliştirerek bilgi ve beceriler kazandırmak suretiyle genç kuşakları hayata kazandırmak; toplumun mutluluğuna, gönencine ve kalkınmasına katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlayacak kısa ve uzun vadeli önlemleri almak, amacımız olacaktır.

- Kıbrıs Türk Millî Eğitimi'nin genel amaçları ve temel ilkeleri doğrultusunda hazırlanmış bulunan Eğitim Temel Yasa Tasarısı'nın Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin varlığı ışığında yasalaştırılması gerçekleştirilecektir. Tüm yurttaşlara ortak bir temel eğitim sağlanmasına, genel kalkınma hedeflerine uygun olarak ekonomik ve sosyal gereksinimlerle eğitim arasında sağlıklı bir dengenin oluşturulmasına özen gösterilecektir.

- Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasına ve bu eğitimi veren kuruluşların her türlü çağdaş eğitsel araç ve gereçlerle donatılarak eğitimdeki düzeyin yükseltilmesine özen gösterilecektir. Ayrıca çalışan annelere de yardımcı olunmak üzere yuvalar ve kreşlerin geliştirilmesine ve bu kurumların her türlü çağdaş eğitsel araç ve gereçlerle donatılmasına özen gösterilerek, gerekli önlemler alınacaktır.

- Temel Eğitim, Genel Orta Öğretim ve Meslekî-Teknik Öğretim Kurumlarının, nicelik yanında niteliğe de önem verilerek çağdaş eğitim olanakları ile donatılmasına, öğrencilerin birer araştırmacı olarak yetiştirilmelerine ve okullarımızda yaparakyasayarak yetişip üretken çalışmalara hazırlanmalarına önem ve özen gösterilecek, kalkınma plânı hedeflerine de uygun olarak ülkemizin nitelikli insan gücü gereksiniminin karşılanmasında önemli bir etken olan meslekî ve teknik eğitime ağırlık verilmesine devam edilecektir.

- Özellikle ilkökul ve ortaokul ders kitaplarının ülkemiz gerçeklerine göre yeniden düzenlenmesi için gerekli önlemler alınacaktır.

- Özel eğitime muhtaç bireylerin eğitim olanaklarından etkin bir biçimde yararlanmaları için önlemler alınacak, özürlü vatandaşların rehabilitelerine özen gösterilecektir.

- Öğretmenlerin her türlü sorunlarına çözüm getirmek ve ilgili yasaların günün koşullarına göre yeniden düzenlenmesini sağlamak üzere gerekli önlemler alınacak, öğretmenlerin ve tüm eğitimcilerin toplum içinde lâyık oldukları manevî değerlerle donatılarak huzur içinde çalışmalarını güvence altına alınacak ve etkin görev yapmada kendilerini sürekli yenileyebilmeleri ve meslekî formasyonlarını geliştirmeleri kolaylaştırılacaktır.

- Ülkemizde, Türkiye ve üçüncü ülkelerde yüksek öğrenim gören öğrencilerimizin her türlü sorunları ile çok yakından ilgilenilerek sorunlara çözüm getiren önlemler ivedilikle alınacak, yetenekli öğrencilerin üniversite ve üniversite üstü öğrenimlerini sürdürmeleri ve tamamlamalarına yardımcı olunarak bilim alanlarına yönelmelerine özendirici önlemler getirilecektir.

- Ülkemizdeki mevcut yüksek öğrenim kurumlarının geliştirilerek ihtiyaçları karşılayacak bir düzeye getirilmesine önem verilecektir.

- Yaygın eğitim kapsamı içerisinde sürdürülen pratik mesleki eğitim kurslarının sürdürülmesine devam edilecek; bu kurslar, mesleki gereksinme alanlarına da kaydırılarak yaygınlaştırılacaktır.

- Türk kültürünün yozlaşmadan benimsenip, korunmasına ve Anavatan Türkiye ile mevcut kültür bağlarının güçlendirilerek sürdürülmesine, kültür ve moral değerlerimizin yaşatılarak gelecek kuşaklara aktarılmasına özen gösterilecektir.

- Sanatı ve sanatçıyı yüceltmek sanat ve kültür çalışmalarını ülkemizin lâyık olduğu bir düzeye ulaştırmak ve bu tür etkinlikleri özendirme için gerekli çaba harcanacaktır.

- Okul, halk ve gezici kitaplıkların zenginleştirilerek, öğrenci ve halkımıza, en iyi bir şekilde hizmet verebilmeleri için özen gösterilecektir.

- İnsanlığın ortak malı olan eski eserler ve benzeri kültür varlıklarının korunması için gerekli önlemler alınacak, Eski Eserler Yasası ülkemizin gereksinmelerini karşılayacak bir hale getirilecektir.

- Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti gençliğinin ve tüm bireylerinin sağlık ve kişiliğinin oluşması ve gelişmesi için beden eğitimi ve sporun ülke düzeyinde yaygınlaştırılması ve bireylerde spor yapma bilincinin geliştirilmesi için gerekli önlemler alınacaktır. Beden eğitimi ve sporun uluslararası ilişkilerin gelişmesinde büyük payı olduğunun bilincinde olarak uluslararası spor karşılaşmalarına katılmaya ve sporu cumhuriyetimizin tanıtılmasında etkin bir şekilde kullanmaya önem verilecektir.

Gençliğin spor konusundaki heyecan ve isteklerini, yürürlükte bulunan veya yeniden düzenlenecek olan yasalar çerçevesinde, ülkemizin her yerine yaymak ve geliştirmek; uluslararası yarışmalarda gençlerimizin yeteneklerinden yararlanarak tanınma ve tanıtma için sporumuzu ön plânda tutmak esas amaçlarımızdan birisini oluşturacaktır.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Hükümet Programı: II

Tarih: 19 Temmuz 1985 - 11 Ağustos 1986

Başbakan: Derviş Eroğlu

"Atatürk ilkeleri, millî eğitimimizin temeli olmaya devam edecek ve bu amaçla bütün öğretim kurumlarındaki öğrencilere Atatürk ilkeleri ile pekişmiş, millî şuurlu, bilgi ve becerilerin kazandırılmasına devam edilecektir.

Millî eğitim yasa tasarısı, bu bilinçle ve KKTC'nin varlığı, Halkı'nın birlik, beraberlik ve bölünmezliği ve Türk milletinin kopmaz bir parçası olduğu gerçeği ışığında ve Kıbrıs Türk Halkı'nın kendisine özgü nitelikleri de dikkate alınarak gözden geçirilecek ve yasalastırılacaktır.

Okul öncesi eğitim yaygınlaştırılacak ve bu eğitimi veren okullar çağdaş eğitimsel araç ve gereçlerle donatılarak eğitimdeki verimin yükseltilmesi sağlanacaktır.

Tüm yurttaşlara, çevresi ile bütünleşebilen ortak bir temel eğitim sağlanacak; ayrıca genel kalkınma hedeflerine uygun olarak ekonomik ve sosyal gereksinmelerle eğitim etkinlikleri arasında bir denge oluşturularak ülkemizin ihtiyacı olan insan gücünü yetiştirmek için gerekli önlemler alınacaktır.

Eğitimde fırsat ve olanak eşitliğinin yaygınlaştırılması için gerekli önlemler alınacak, burs ve nakdi yardımlar günün koşulları-

na uygun bir hale getirilerek yaygınlaştırılacaktır.

Ülkemizin koşullarına uygun, çeşitli fakülteleriyle içe ve dışa dönük olarak kendi üniversitemizin açılması ivedilikle gerçekleştirilecektir.

Sanayi, tarım ve hizmet sektörlerinde kısa sürede verim artıracak teorik ve uygulamalı kurslarla yaygın, eğitim faaliyetlerine önem verilecektir.

Orta öğretim gören öğrencilerin çağdaş metodlarla ve teknolojinin gerektirdiği imkânlarla yetişmeleri için gerekli önlemler alınacak, kalkınma hedeflerine de uygun olarak nitelikli insan gücü ihtiyacının karşılanabilmesi için meslekî ve teknik eğitim çağın gereklerine uygun biçimde düzenlenecek ve meslekî-teknik eğitime ağırlık verilecektir.

Öğretmenlerin ve eğitimcilerin etkin görev yapmalarında kendilerini sürekli yenileyebilmeleri ve meslekî formasyonlarını geliştirmeleri için gerekli hizmetiçi eğitim düzenlemelerine önem verilecek, öğretmenlerimizin çalışma koşulları iyileştirilerek özlük hakları korunacaktır.

Sporun tanıma ve tanıtmada etkin bir araç olabileceği gerçeğinden hareketle uluslararası yarışmalara katılmak için gerekli tüm çabayı göstermek ilkerimizden birini oluşturacaktır. Gençliğin her alanda üstün bir düzeye çıkarılması için gerekli önlemler alınacak ve kitle sporunun geliştirilmesi üzerinde özenle durulacaktır.

Spor tesislerinin özellikle, Atatürk Spor Sitesi ve kapalı salonların bekletilmeden tamamlanabilmesi ve çok yönlü olarak etkin bir biçimde devreye konabilmesi için gerekli önlemler alınacak ve spor sahaları ve tesisleri tüm ülke sathına yayılacaktır.

Toplumumuzun gelişmesinde ve devletimizin yücelmesinde gençlerimizin üstlendikleri ya da üstlenecekleri görev ve yükümlülükleri lâyıkıyla yerine getirebilmelerini sağlamak için onları becerilerle donatmak ve her türlü sorunlardan arındırmak amacımızdır. Gençlerimizin boş zamanlarını kendileri ve ülkemiz için yararlı biçimde değerlendirmelerine ve iyi alışkanlıklar kazanmalarına yardımcı olmak ve bu suretle onların fikir düzeylerini geliştirmek düşüncesiyle, onların okul içinde ve dışında kültürel, sanatsal ve sportif çalışmalarına katılmalarını ve bu tür etkinlikler-

den yararlanmalarını sağlamak amacımızdır. Bu amaçla ilgi duydukları alanlarda bilgi, beceri ve yeteneklerini geliştirebilmeleri için halk dansları, müzik çalışmaları, spor çalışmaları, bilimsel ve teknik çalışmalar ve benzeri uygulamalar yapabilmeye imkânları sağlanacak ve bu maksatla mevcut gençlik merkezleri geliştirilecek ve çoğaltılacaktır.

Çıracılık ve askerlik konuları ele alınacak, dış ülkelerde yaşayan gençlerin mükellefiyetleri için özel tedbirler ve kolaylık sağlayıcı önlemler alınacaktır.

Aydın ve Atatürkçü din adamlarının yetiştirilmesine özen gösterilecek ve din eğitiminin devletin gözetim ve denetimi altında gerçekleştirilmesine çalışılacaktır.

Eğitimde birliğin sağlanması için gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

OTEM geliştirilerek, turizm alanında çağdaş eğitim veren bir kuruluşa dönüştürülecektir.

Kültürümüzün ve kültür varlıklarının benimsenip korunması ve yozlaştırılmadan geliştirilmesi üzerinde önemle durulacak; kültür ve moral değerlerimizin canlandırılmasına, yaşatılmasına ve gelecek kuşaklara aktarılmasına özen gösterilecektir.

Kültür varlıkları ile insanlığın ortak malı olan her türlü eski eserlerle kültür varlıklarının ve tarihsel çevrenin korunması için önlemler geliştirilecek, yeterli düzeyde arkeoloji müzesi açılması gerçekleştirilecektir.

Sanatın özgürce gelişebilmesi ve sanatçının yüceltilmesi için gerekli özendirici önlemler alınacak; sanat ve sanatçılar korunacak; ürün veren sanatçıların devletçe ödüllendirilmesine gidilecektir.

Millî arşiv ve kütüphaneler geliştirilecektir.

Ülkemizdeki köy ve kasabalarda düzenlenen festivaller, panayır havasından çıkarıp bölgenin üretim potansiyeli ve kültür sanat ağırlıklı festivallere dönüştürülecektir.

Ülkemizde kendini kanıtlamış kültür-sanat örgütlerine gösterdikleri başarı ve düzey göz önünde tutularak özendirici maddi ve manevi katkı sağlanacaktır.

Tiyatro, müzik, plâstik sanatlar, dil ve edebiyat, folklor ve benzeri kültür-sanat dallarındaki etkinliklerin yaygınlaştırılması için

önlemler alınarak bu alanda yapılacak çalışmalar teşvik edilerek desteklenecektir.

Anıtlar Yüksek Kurulu'nun etkin çalışma yapması sağlanacaktır.

Eski eserler korunacaktır.

Başka ülkelerle kültürel alanda sağlıklı ilişki ve etkileşim sağlanması için çaba harcanacaktır.

Kıbrıs Türk Ansiklopedisi, Kıbrıs Türk Edebiyat Tarihi ve Kıbrıs Türk Sanat Tarihi'nin hazırlanıp yayınlanması yönünde gerekli çalışmalar başlatılacaktır.

Kültür, sanat sorunlarını ele alıp çözümlenecek bir örgütsel yapının geliştirilmesi için çalışmalar yapılacaktır.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Hükümet Programı: III

Tarih: 2 Eylül 1986-28 Nisan 1988

Başbakan: Derviş Eroğlu

Sayın Başkan, Sayın Milletvekilleri.

Kıbrıs Türk Millî Eğitimi'nin genel amaçları ve temel ilkelerini düzenleyen Millî Eğitim Yasası'nın gereklerine uygun olarak:

Türk Milletini, millî bilince vardırın Atatürk milliyetçiliği ile ilke ve devrimlerinin tüm yurttaşlar arasında bir fikir ve duygu ortaklığı yaratmasını ve yurttaşların bu yönde yetiştirilmesini sağlama-ya; ayrıca, Kıbrıs Türk Halkı'nın varolma mücadelesinde yatan gerçekleri bilen, bu mücadeleye inançla bağlanan, Anayurdu Türkiye'ye, Türk Ulusu'na, öz yurduna, toplumuna ve ailesine güçlü bağlarla bağlı, devletine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bu bilinç ve nitelikleri sürekli davranışa dönüştürebilen, barışçı, ancak haklarını korumasını bilen, beden, ahlâk, zihin ve duygu bakımından, kişilikli, ilgi ve yeteneklerine uygun, yapıcı, yaratıcı ve verimli yurttaşlar olarak yetiştirmeye devam edilecektir.

Bu çerçevede olmak üzere;

Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasına hız verilecek ve zorunlu eğitim çağı olan ilköğretim okulları ile ortaokullarda okullaşma oranının %100'e vardırılması için gerekli alt yapı, modern programlar ve öğretmen ihtiyacı sağlanarak, tüm yurttaşlara çevresi ile bütünleşebilen ortak bir eğitim verilmesi yönünde gerekli

önlemler alınacaktır.

Ortaöğretim gören öğrencilerin çağdaş yöntemler ve teknolojinin gerektirdiği imkanlarla yetiştirilmeleri için sürdürülen çabalara daha da hız verilecek ve kalkınma hedeflerine uygun olarak nitelikli insan gücü ihtiyacının karşılanabilmesi için meslekî ve teknik eğitime ağırlık verilecektir. Ayrıca, endüstriyel pratik meslekî eğitime başlanarak mesleklerin sınıflandırılması ile unvan ve yetkilerin düzenlenmesi yönüne gidilecektir.

Okullarımızda yabancı dil öğreniminin daha verimli olmasına özen gösterilecek, toplumsal temayüle uygun olarak, mevcut Türk Maarif Kolejleri'nin sayıları daha da artırılabilecek, bu okulların gereksinim duyacağı öğretmenlerimizin yetiştirilmesi için gerekli önlemler alınacaktır.

Ülkemiz koşullarına uygun fakülteleri ile içe ve dışa yönelik faaliyetlerde bulunacak Doğu Akdeniz Üniversitesi'nin en kısa sürede arzulanan düzeye ulaşması için gayret gösterilecek ve ülkemizin gereksinime duyduğu öğretmenlerimizin de bu çatı altında yetiştirilmesi sağlanacaktır.

Eğitimde fırsat ve olanak eşitliği ilk, orta ve yüksek öğretimde dengeli bir biçimde sağlanarak ülkemizde, Türkiye'de ve üçüncü ülkelerde öğrenim gören öğrencilerimizin karşılaştıkları sorunları giderici önlemler alınacaktır. Maddî olanaklardan yoksun yüksek öğretimdeki başarılı öğrenciler, burs ve nakdi yardımlarla desteklenecek ve en üst düzeye kadar öğrenim görmeleri sağlanacaktır.

Dış ülkelerdeki yurttaşlarımızın her türlü eğitim-kültür sorunlarına yardımcı olunacak; Türk Dili, Türk Kültürü ve geleneklerimizi yaşatmalarına, geliştirmelerine destek ve olanak sağlanacak, o ülkelerle dostane ilişkilerimizin artmasında ve Devletimizin tanıtılmasında etkin olmalarını gerçekleştirmek yönünde çalışılacaktır.

Bunların yanında öğretmenlerimizin ve eğitimcilerimizin çalışma koşulları ve özlük hakları daha da geliştirilecek, hizmetteki verimliliklerinin artırılması amacı ile gelişen teknolojinin gereklerine uyum sağlamaları bakımından hizmetiçi eğitim çalışmalarına ağırlık verilecektir.

San'at ve kültür çalışmalarının daha kapsamlı bir etkinliğe ka-

vuşturulması ve toplumun tüm katlarına yayılması için gerekli çalışmalar sürdürülecektir.

Kıbrıs Türk kültür ve san'atının kendi özellikleri içinde gelişmesine ve dünyaya açılmasına yardımcı olunacaktır.

Devletin olanaklarıyla araştırmaya, kültür ve san'at yapıtlarının yayınlanmasına ve diğer kültürel faaliyetlere öncülük edilecektir. San'atın gelişebilmesi ve sanatçının yüceltilmesi için çalışmalara özendiricilik getirilecek, devletçe teşvik edilecek ve ödüllendirilmeleri yapılacaktır.

Kültürel varlıklar ile insanlığın ortak malı olan her türlü eski eser ve tarihsel çevrenin korunması için önlemler geliştirilecektir.

Millî arşiv ve kütüphanelerimiz gereksinimler doğrultusunda geliştirilecektir. Tiyatro, müzik, plastik san'atlar, dil ve edebiyat, folklor ve senfoni, kültür-san'at dallarındaki etkinliklerin yaygınlaştırılması için önlemler alınacaktır. "

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Hükümet Programı: IV

Tarih: 23 Mayıs 1988-25 Mayıs 1990

Başbakan: Derviş Eroğlu

"Sayın Başkan, Sayın Milletvekilleri;

Kıbrıs Türk Millî Eğitimi'nin genel amaçlarına uygun olarak; Türk Milleti'nin bilincinde yer etmiş Atatürk Milliyetçiliği ile ilke ve devrimlerinin yarattığı fikir ve duygu ortaklığına sahip, Kıbrıs Türk Halkı'nın varolma mücadelesinin özünde yatan gerçekleri bilen ve KKTC'ni yüceltmek ve korumak için her türlü gayret ve özveriyle çalışan, Anayurdu Türkiye'ye, Devletine, Türk Ulusu'na, toplumuna ve ailesine güçlü bağlarla bağlı, görev ve sorumluluklarını bilen ve bu bilinci davranışlara dönüştürülebilene, barışçı, ancak haklarını sonuna kadar savunabilene, ahlâk, zihin ve duygular bakımından kişilikli, demokrasi, sosyal adalet ve hukukun üstünlüğü ilkelerine bağlı, yapıcı ve yaratıcı yurttaşlar yetiştirmek için gerekli plânlama ve programlama gerçekleştirilecektir.

Buna göre;

-Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasına daha da hız verilecek, 15 yaşına kadar zorunlu ve parasız, 18 yaşına kadar parasız eğitimin tüm bireylere fırsat ve olanak eşitliği verilerek suretiyle sürdürülmesine özen gösterilecek, bu çerçevede ortaokullarda-

ki okullaşma oranının yüzde yüze ulaşması sağlanacaktır.

-Özel eğitime muhtaç çocuklarımızın da toplumun mutluluğundan paylarını alabilmeleri için eğitim ihtiyaçlarının gerektiği şekilde karşılanmasına özen gösterilecektir.

-Ortaöğretimde kalkınma hedeflerine uygun olarak nitelikli insan gücü ihtiyacının karşılanabilmesi için meslekî ve teknik eğitime ağırlık verilecektir. Ayrıca, endüstriyel pratik meslekî eğitime başlanarak mesleklerin sınıflandırılması ile unvan ve yetkilerin düzenlenmesi yönüne gidilecektir.

-Okullarımızda yabancı dil öğreniminin daha etkili ve verimli olabilmesi için araştırma ve çalışmalar yapılarak ders kitabı ve diğer görsel ve işitsel öğretim araç ve gereçleri ile okullarımızın donatılması gerçekleştirilecektir. Ayrıca, yabancı dil eğitim ve öğretiminde etkin oldukları kanıtlanan ve sayıları artırılmış bulunan Maarif Kolejleri'nin etkinlik ve verimliliğini artırabilmek ve öğretim standardını yükseltebilmek için çağın gereklerine uygun düzenlemelere gidilecek ve gereken önlemlerin alınmasına özen gösterilecektir.

-KKTC'deki her tür ve düzeydeki okulun, teknolojinin gerektirdiği araç ve gereçlerle donanımına önem verilecek; eğitim ve öğretimin çağdaş yöntemlerle sürdürülmesine özen gösterilecektir. Bu çerçevede, okullarımızda bilgisayarlı eğitim ve bilgisayar öğretimi için gerekli önlemler alınacaktır.

-Türkiye'de ve üçüncü ülkelerde yüksek öğrenim gören öğrencilerimizin karşılaştıkları sorunları giderici önlemlerin alınmasına özen gösterilecek, maddî olanaklardan yoksun başarılı öğrenciler, burs ve nakdi yardımlarla desteklenecek ve en üst düzeye kadar öğrenim görmeleri sağlanacaktır.

-Öğretmenlerimizin ve eğitimcilerimizin hizmetteki verimliliklerinin artırılması amacı ile gelişen teknolojinin gereklerine uyum sağlamaları bakımından hizmetiçi eğitim uygulamalarına önem verilecektir.

-Ülkemizin sosyo-ekonomik yönden kalkınmasındaki rolü ve önemi kesinleşen Doğu Akdeniz Üniversitesi'nin optimum kapasiteye ulaşması için gerekli yardımın ve desteğin hükümetimizce bu kuruma verilmesine özen gösterilecektir.

-Dış ülkelerdeki yurtaşlarımızın her türlü eğitim-kültür sorunla-

rının giderilmesine yardımcı olunacak; "Türk Dili"ni, Türk Kültürü ve geleneklerimizi yaşatmalarına, geliştirmelerine destek ve olanak sağlanacak, o ülkelerle dostane ilişkilerimizin artmasında ve devletimizin tanıtılmasında etkin olmalarını gerçekleştirmek yönünde çalışılacaktır.

-Türk Kültürü'nün yozlaşmadan benimsenip korunmasına, imzalanmış bulunan protokol çerçevesinde Anavatan Türkiye ile KKTC arasındaki mevcut kültür bağlarının daha da güçlendirilmesine ve eğitim, kültür ve sanat alanlarında işbirliğinde bulunulmasına önem verilecektir.

-Sanatın ve sanatçının yüceltilmesine, sanatsal ve kültürel çalışmaların, özlenen bir düzeye çıkarılmasına ve gerekli özendiricilikte bulunulmasına önem verilecek, tiyatro, müzik, plastik sanatlar ve edebiyat alanlarında etkinlikler yaygınlaştırılacaktır.

-Sanatsal ve kültürel olayların bir ulusun ve ülkenin tanıtılmasındaki öneminden hareketle bu alanlara gerekli çalışmalar yapılacaktır. Kültürel varlıklar ile insanlığın ortak malı olan eski eserler ile tarihsel çevrenin korunmasına ve Millî Arşivimiz ile kütüphanelerimizin geliştirilmesine özen gösterilecektir. "

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Hükümet Programı: V

Tarih: 20 Haziran 1990

Başbakan: Derviş Eroğlu

"Sayın Başkan, Sayın Milletvekilleri,

Hükümetimiz, eğitimi, bireylere zihinsel, bedensel ve ruhsal yeterlilikler kazandırmayı ve bireyleri çağdaş bilgi ve becerilerle donatmayı amaçlayan etkinlikler bütünü ve bir toplumun sağlıklı gelişmesinin ön koşulu olarak görmektedir.

Bu nedenle, Kıbrıs Türk Millî Eğitimi'nin genel amaçlarına uygun olarak Türk Milleti'nin bilincinde yer etmiş Atatürk Milliyetçiliği ilke ve devrimlerinin yarattığı fikir ve duyu ortaklığına sahip, KKTC olgusunun özünde yatan gerçekleri bilen ve devletini korumak ve yüceltmek için her türlü özveri ve gayretle çalışan, Anayurdu Türkiye'ye Türk Ulusu'na, halkına ve ailesine güçlü bağlarla bağlı, barışçı ancak haklarını savunmada yılmayan, bedenen, zihnen ve moral bakımından sağlıklı ve kişilikli, demokrasi, sosyal adalet ve hukukun üstünlüğü ilkelerine bağlı, yapıcı ve yaratıcı bir

nesil yetiştirmek başlıca amacımız olacaktır.

Bu çerçevede,

1. -Her tür ve düzeydeki okulumuzda çağın gerektirdiği uygulamalı eğitim yöntemleri tatbik edilerek, öğrencilere araştırıcılığa yönelik eğitim olanakları sağlanacaktır.

2. -Okul öncesi eğitimin yurt sathında yaygınlaştırılmasına hız verilecek ve okullaşma oranının yüzde yüze ulaşması sağlanacaktır.

3. -Özel eğitime muhtaç çocuklarımızın çağdaş imkânlarla ve mutlu bir ortamda eğitim gereksinmelerinin karşılanmasına özenle devam edilecektir.

4. -Çağdaş eğitim programı uygulayan genel liseler yanında kalkınma hedeflerine uygun olarak nitelikli insangücü ihtiyacının karşılanması amacıyla Ticaret-Turizm Liseleri ve Meslekî Teknik Liseler ile yabancı dilde öğretim yapan Maarif Kolejleri'nin daha da geliştirilmeleri sağlanacaktır.

Zorunlu eğitimden sonra eğitim olanaklarından yararlanamamış gençlerin bir mesleğe yönelmeleri ve onların sağlıklı ve dengeli olarak yetiştirilmeleri için Çıraklık ve Meslek Eğitimi Yasası kapsamındaki uygulamalara hız verilecektir.

Ülkemizde, Türkiye'de ve üçüncü ülkelerde yüksek öğrenim gören öğrencilerimizin eğitim ve öğrenimlerine yardımcı olmak için gerekli önlemlerin alınmasına özen gösterilecek, maddî olanaklardan yoksun başarılı öğrencilerin en üst düzeye kadar öğrenim görmeleri için ekonomik koşullar da dikkate alınarak gerekli burs ve nakdi yardım uygulamasına devam edilecektir.

-Öğretmenlerimizin ve eğitimcilerimizin gelişen eğitim teknolojisinin gereklerine uyum sağlamaları için hizmetiçi eğitim uygulamalarına önem verilecek, öğretmenlik mesleğinin saygın bir meslek olarak devamı için gerekli maddî ve manevî önlemlerin alınmasına devam edilecektir.

-Yurt dışındaki bireylerimizin ana dil eğitimi ile, diğer kültürel gereksinmelerinin giderilmesine yardımcı olunacaktır.

-Lise üstü eğitim-öğretim kurumlarının çok yönlü eğitim veren çağdaş kurumlar olarak gelişmelerini sağlamak üzere teşkilâtlanmaları için gerekli önlemler alınarak bu çerçevede bilhas-sa Doğu Akdeniz Üniversitesi'nin mükemmele ulaşması ve

Ülkemizin teknokrat kadrolarını yetiŒtirecek yeterli imkna kavuŒması için gerekli destek sağlanacaktır. Eğitim endüstrisini hizmet sektörünün itici glerinden biri olarak kabul eden Hkmetimiz, eğitim alanında özel giriŒimcilerce kurulan üniversitelerin, eğitim ve ekonomideki yerlerini almaları için gerekli önlemleri alacaktır.

-Türk Kültürü'nn yozlaŒmadan benimsenip korunması ve TC-KKTC insanının kültürel kimlik birliği olgusunun yaŒatılması temel ilkemizdir. Bu erevede Türkiye ile ülkemiz arasındaki mevcut kültür bağlarının daha da güçlendirilmesine ve Eğitim-Bilim-Kültür ve Sanat alanlarında iŒbirliđinde bulunulmasına önem verilecektir.

-Hkmetimiz, sanatsal ve kültürel alıŒmaları toplumun bütün katlarına yaymak için özel çaba gösterecek, bu alanda devletin destek ve himayesi, artan bir Œekilde sürdürülerek sanat ve kültür etkinlikleri her yönüyle zendirilecektir. Sanat ve kültürün bir toplumun ve ülkenin tanıtımındaki vageilmezliğinin bilinci ile sanatsal ürünlerimizin, yapıtlarımızın ve kültürel hareketlerimizin dıŒ dünyaya açılması için gerekli destek ve himaye sağlanacaktır. Toplumumuzdaki kitap sevgisinin ve okuma alıŒkanlıđının yaygınlaŒtırılması için kütüphanelerin ve kütüphaneciliğin geliŒtirilmesine önem verilecektir. Kültür mirasımızın temel taŒlarını oluŒturan Millî ArŒiv'deki tarihî belgelerin ađdaŒ bir anlayıŒla yerli ve yabancı araŒtırmacıların hizmetine sunulması alıŒmalarına özenle devam edilecektir.

-Devlet Senfoni Orkestrası'nın yeterli bir yapıya kavuŒturulması, diğer yandan Devlet Tiyatroları'nın geliŒtirilmesi için gerekli önlemler alınacaktır.

-Kültürel varlıklar ile insanlığın ortak malı olan taŒınır ve taŒınmaz eski eserlerle tarihsel çevrenin ve kentlerimizin dokusunun korunmasına zen gösterilecek, müzeciliğin ve mzelerimizin geliŒtirilmesi için etkin önlemler alınacaktır. "

BÖLÜM III

KIBRIS TÜRK MİLLÎ EĞİTİMİ'NİN TARİHÎ GELİŞİMİ

- *OSMANLI DÖNEMİ
- *İNGİLİZ DÖNEMİ
- *KIBRIS CUMHURİYETİ DÖNEMİ
- *KIBRIS TÜRK YÖNETİMİ DÖNEMİ

BÖLÜM III

KIBRIS TÜRK MİLLÎ EĞİTİMİ'NİN GELİŞİMİ

1571 yılından bu yana Osmanlı İmparatorluğu döneminden başlayarak günümüze gelinceye değin, Kıbrıs Türk Eğitimi, çok güç ve çetin aşamalardan geçerek bugünkü kıvanç veren çağdaş düzeyine ulaşmayı başarmıştır.

Kıbrıs Türk Eğitimi'nin günümüze değin gelişimi aşağıda sıralanan başlıklar altında incelenmiştir:

1. Osmanlı Dönemi (1571-1878)
2. İngiliz Dönemi (1878-1960)
3. Kıbrıs Cumhuriyeti Dönemi (1960-1963)
4. Kıbrıs Türk Yönetimi Dönemi (1963 ve sonrası)
 1. 1963-1974 yıllarını kapsayan dönem
 2. 1974-1983 yıllarını kapsayan dönem
 3. 1983-1991 yıllarını kapsayan dönem

A) OSMANLI DÖNEMİ: (1571-1878)

1571 yılında Kıbrıs'ın Osmanlı İmparatorluğu'nca fethedilmesiyle, Osmanlı yönetimine özgü eğitim kurumlarının adada tesis edildiğini görmekteyiz. XVII. yüzyıl sonlarına değin Osmanlı Döneminde en itibarlı öğretim kurumları medreselerdi. Medreseler; günümüzdeki "İlköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim" basamaklarını genellikle içeren öğretim kurumları idi. Kıbrıs'taki medreseler, iptidai ve iptidaisiz olmak üzere ikiye ayrılırdı. Bu medreseler "Musıla-i Sahn" diye bilinen orta dereceli öğretim kurumları niteliğindedi.

Kıbrıs'ta yüksek öğretim düzeyinde "Sahn-ı Seman" diye bilinen medreseler mevcut değildi. Yüksek öğretim görmek isteyen gençler, Osmanlı İmparatorluğu'nun İstanbul, Şam, Kahire ve Kudüs gibi diğer kültür merkezlerindeki medreselerde öğrenimlerini sürdürürlerdi. Öte yandan orta eğitim düzeyindeki Kıbrıs'taki medreselere de Anadolu'nun güneyinden de öğrenciler gelerek öğrenimlerini tamamlıyorlardı. Bu medreselerde okutulan başlıca dersler şunlardı:

1. Gramer

2. Mantık
3. Ferâiz
4. Kelâm
5. Belâgat
6. Fıkıh

Osmanlı Dönemi'nde Kıbrıs'ta vakıflar yoluyla kurulmuş olan orta dereceli kurumlar niteliğindeki medreseler şunlardır:

Kuruluş Yılı	Açılan Medresenin Adı
1573	Büyük Medrese (Sultan Selim Medresesi)
1578	Küçük Medrese
1580	Lefke Pir Paşa Medresesi
1764	Hamidiye Medresesi (Arabahmet Medresesi)
1816	İskele (Lârnaka) Medresesi
1829	Limasol Medresesi
1875	Peristerona Medresesi

Kıbrıs'ta hamiyetperver Kıbrıslı Türklerin vakıflarıyla kurulmuş medreselerin sayısı 11'dir. Lefkoşa'daki Büyük Medrese 1940 yılına değin faaliyetini sürdürmüştür.

Osmanlı Devri'nde Kıbrıs'ta kurulan belli başlı kütüphaneler şunlardır:

1. Lefkoşa'da Muradiye Kütüphanesi
2. Mağusa'da Lala Mustafa Paşa Camii Kütüphanesi
3. Mevlevihâne Kütüphanesi-Lefkoşa
4. Sultan Mahmut Kütüphanesi-Lefkoşa
5. Ömerge Camii Kütüphanesi-Lefkoşa
6. Tireli Mehmet Efendi Kütüphanesi

19. yüzyıla kadar Osmanlılarda sivil halkın eğitimi bir hayır işi telâkki edildiğinden, devlet bu yönde herhangi bir sorumluluk yüklenmezdi. Başta padişah ve sultanlar olmak üzere yüksek rütbeli devlet ricali ve zenginlerin yapmış olduğu vakıflar, çoğu zaman öğrenci tahsisatı, öğretmen maaşları ve okul hademelerinin ücretlerini karşılayacak ve okulun idamesini yüzyıllarca sağlayacak kadar büyük boyutlarda oluyordu.

Devletin eğitimdeki işlevi, yapılan bu vakfiyelerin tescil edilmesine ve vakfiyelerin verinde kullanımasını sağlamaktan ibaretti. Bunun dışında Osmanlı Devleti'nin ister Müslüman, ister Hristiyan olsun hiçbir kültür kurumuna doğrudan doğruya bir mü-

dahalesi olmazdı.

1869 yılına değin Kıbrıs'ta medresede birkaç yıl öğrenim görenler imam olabiliyorlar, İptidailer diye bilinen ilkokullarda öğretmenlik yapabiliyorlardı. İptidailer; Sıbyan Okulları, Vakıf Okulları ve Hususî İptidâi Okulları olmak üzere üç türlü idi: En yaygınları olan Sıbyan Okulları, anaokulu niteliğinde idi. Bu okulların, kız - erkek öğrencilerden oluşan karma türleri de vardı.

Köylerdeki sıbyan okullarında görev yapan öğretmenler görevlerinin yanısıra; köy imamlığını üstlenmekte, köylülerin muhtelif yazı işlerini kaleme almakta, köyde nikâh ve evlenme işlerini de yürütmekte idi.

Kıbrıs'ta ilk kez 1573 yılında 6 sıbyan okulu açılmıştır. 1800-1878 yılları arasında; Lefkoşa kazasında 15, Lârnaka kazasında 8, Mağusa kazasında 7, Limasol kazasında 4, Baf kazasında 12, Girne kazasında da 5 tane olmak üzere toplam 51 sıbyan okulu mevcut olduğu görülmektedir.

Osmanlı Dönemi'nde okul ve öğretmen masrafları, vakıf mallarının geliri ile karşılanan 29 tane de vakıf okulu vardı. Çok az sayıdaki sıbyan okullarının masrafları ise öğrenci velilerince karşılanıyordu.

1838 yılından sonra ilköğretim kurumları 1. ve 2. sınıf olmak üzere iki bölüme ayrıldı. Birinci sınıfların süresi iki yıldır. Bu iki yıl içinde çocuklar harfleri ve heceyi öğrenir, bir iki kez de hatim indirirlerdi. İkinci sınıfların öğrenim süresi de iki yıldır. Bu sınıflarda bu süre içerisinde güzelyazı, kompozisyon, Türkçe yazı, dilbilgisi okur, 4-5 kez hatim indirirlerdi.

Osmanlı Dönemi'nde Kıbrıs'taki Sıbyan Okulları'nda dersler, güneşin doğuşundan biraz sonra başlar, bir saatlik öğle paydosu verilir, ikinci ezanı sırasında kısa bir aradan sonra öğrenime devam edilir ve akşam ezanı yaklaşınca da okul paydosu edilirdi. Hafta tatilleri ise Perşembe günü öğle ezanı ile başlar; Cumartesi günü sabahına kadar sürerdi.

Osmanlı Dönemi'nde bilindiği üzere okullar birer hayır kuruluşu telâkki edildiğinden her seviyedeki halkın çocuklarına açık ve eğitim genellikle meccaniydi. Buna mukabil eğitim mecburiyeti yoktu.

1850 yılından itibaren Anavatanımızda, eğitimde çağın gereği

olarak yapılan islâhata paralel olarak Kıbrıs'ta da öğretim kurumları yeniden düzenlenmiştir. Bu düzenlemeler sonunda, Sübyan okullarının yanısıra Rüштиye, İdadi ve Sultanî adlı öğretim kurumları da açılmıştır.

Rüştiye; ilköğretimin ikinci kademesini oluşturan birtür orta dereceli okul olup İdadi'den daha alt düzeyde öğrenim veren kurumlar idi. İdadi ise; günümüzdeki orta dereceli okul düzeyinde bir okul türüydü. Sultaniler ise günümüzdeki akademik lise niteliğindeki okullardı.

B) İNGİLİZ DÖNEMİ: (1878-1960)

4 Haziran 1878 tarihli Savunma İşbirliği Sözleşmesi çerçevesinde Ada'nın egemenlik hakkının Osmanlı Devleti'nde kalmak şartıyla İngiltere'ye devredildiği 1878 yılında; Kıbrıs'ta toplumuza ait 65 İptidai, 1 Rüştiye ve 7 Medrese faaliyetlerini sürdürüyordu.

İngilizler 1878'de Ada'ya geldikleri zaman, Kıbrıs Türk Toplumunun Sıbyan, Rüştiye ve Medrese olmak üzere üç tür okulu vardı ve bu okulların yönetimi Evkafa bağlı idi. Bu tarihlerde sayıları 75'e varan okullarda toplam olarak 114 öğretmenin görev yaptığı bilinmektedir.

İngilizler; 1880 yılında Ada'daki okulları denetlemek ve eğitim işlerini bir düzene koyabilmek için Eğitim Başmüfettişliği makamını ihdas ettiler. Başmüfettiş, görevinin ilk yılında 64 köy ilkokulu ile Lefkoşa ve Lârnaka kasaba ilkokullarını ziyaret etmiştir. Başmüfettiş raporunda özetle "Türk köy okullarında çocukların okula erken yaşlarda başlamaları ve erken ayrılmaları sonucunda Türkçe'yi okuyup yazamadıkları" belirtilmiştir.

Adanın İngiliz Yönetimi'ne geçmesinin ardından mali gerekçelerle 1883 yılında 3 Türk okulunun kapatılması Osmanlı başkentinde tepki ile karşılandı ve kapatılan 3 ilkokula karşılık 12 ilkokulun açılması için gerekli maddî yardım Osmanlı Yönetimi'nce yapılmıştır. Birinci Dünya Savaşı'nın sonuna değin Osmanlı başkentinde İstanbul'dan "Osmanlı İlkokulları" diye bilinen okulların giderlerini karşılamak üzere Kıbrıs Evkaf İdaresi'ne her yıl 250. - Kıbrıs Liralık yardım gönderiliyordu.

İngiliz Dönemi'nde de yönetsel bakımdan Osmanlı Dönemi'nde olduğu gibi Kıbrıs; 6 kazaya, kazalar nahiyelere ve nahi-

yeler de köylere ayrılıyordu. İngiltere adayı resmen teslim aldıktan sonra, Kıbrıs'a özgü olarak hazırladıkları bir Anayasayı yürürlüğe koymuşlardı. Buna göre adanın en yüksek yöneticisi "Yüksek Komiser" ünvanlı bir İngiliz oluyordu ve Yüksek Komiser'e yardımcı Kavânin Meclisi (Legislative Council) çıkarılacak yasalar hakkında yüksek komisere önerilerde bulunan bir Meclis idi. Kavânin Meclisi 1882'de yapılan değişiklikle 6 İngiliz, 3 Türk ve 9 Rum üyeden oluşuyordu. İcra Meclisi (Executive Council); Yüksek Komiser'in başkanlığında üst düzey yöneticisi 4 devlet memurundan oluşuyordu. İngiliz döneminde Kıbrıs'taki eğitim kurumlarının durumunu kavrayabilmek için, aynı dönemde İngiltere'de uygulamakta olan eğitimin niteliğini belirtmekte yarar vardır: 1878 yıllarında İngiliz eğitimi temelde aristokratik bir nitelik taşıyordu.

Osmanlı topraklarında 1846 yılından itibaren okulların sorumluluk ve denetimi devletin işlevleri durumuna gelmesine karşın Kıbrıs'ta bu sorumluluğun Evkaf tarafından yüklendiği görülmektedir. Ada yönetiminin 1878'de İngiltere tarafından devralınmasının ardından Evkaf'ın statüsünde değişiklik yapılmıştır. Bu tarihten itibaren Evkaf; biri Türk, biri İngiliz olmak üzere iki delegeden yönetilmeye başlanmıştır. Okulların gözetiminden sorumlu olan Evkaf dolayısıyla, okullar üzerinde İngilizler de yetkili kılınmış oldu. Bu konuda ilk yürütme işlemi; Müslüman Eğitim Encümeni'nin (Moslem Board of Education) oluşturulmasıdır. Adı geçen Eğitim Encümeni'nin en önemli işlevlerinden biri de 1896 yılında bugünkü liselerin çekirdeği olan beş yıl süreli ortadereceli öğretim kurumlarından olan "İdadi"nin açılmasına karar verilmiş olmasıdır.

1878'de İngiltere'deki eğitimin özelliği devlet denetiminin dışında olması idi. Bu düşünceye paralel olarak ilk başlarda İngiliz yönetimi eğitimde sorumluluğu toplum temsilcilerine bırakmıştır. Kıbrıs'a 1880 yılında Eğitim Müdürü (Director of Education) olarak Rahip J. Spencer atanmıştır.

İlkokullarda öğretim süresi; 1878-1905'e kadar 4 yıl, 1905-1935 yılına kadar 5 yıl idi. 1935 Eğitim Yasası ile de ilkokul öğretim süresi 6 yıla çıkarılıp kız - erkek ilkokulları birleştirilerek karma eğitime gidilmişti.

İngiliz döneminde 1933 Eğitim Yasası ile, Kıbrıs Türk Eğitimi-

nin Türkiye Eğitim Sistemi'nin yanısıra, İngiliz Eğitim Sistemi'nden de etkilendiği; ilkokullarda uygulanan programlarda görülmekte dir. Güzelyurt'taki "Omorfo Öğretmen Koleji" açılıncaya değin Lefkoşa Erkek Lisesi ile Viktorya Kız Lisesi, ilkokullara öğretmen yetiştirme görevini de yüklenmişlerdir.

İngiliz yerel hükümetince Erkek Öğretmen Koleji 1937 yılında Güzelyurt'ta açılmıştı ve 1940 yılında da Kız Öğretmen Koleji Lefkoşa'da açılmıştır.

1944 yılından itibaren uğraşılmasına rağmen, ancak 1954-1956 yıllarında görev yapan Eğitim Encümeni, Türkiye'den ders kitaplarının getirilmesi konusunda başarılı olabmiştir.

İngiliz döneminde Anavatanımız Türkiye'nin Kıbrıs Türk Eğitimi'ne belli başlı katkılarını şöylece özetleyebiliriz:

1. 1890 yılından itibaren Türkiye, Kıbrıs Türk Toplumuna öğretmen, idareci ve eğitimci göndermeyi sürdürmüştü.

2. 1924-1950 yılları arasında, Türkiye'ye giden Lise mezunlarının %80'i Anavatanımız tarafından parasız yatılı olarak okutulmuş, kendilerine çalışma imkânı sağlanmıştı.

3. Kıbrıs Türk öğrencilerine büyük boyutlarda burs verilmiştir.

4. 1960 Antlaşmaları'ndan sonra da Türkiye; Kıbrıs Türk Maarifi'ne finansman yönünden katkılarını sürdürmüştü.

Bu dönemin, özetle en belirgin özelliği 1878-1960 yılları arasında eğitimle ilgili birçok yasaların çıkarılmış olmasıdır.

Yine de Kıbrıs Türk Eğitimi, Anavatan'daki eğitime, paralel bir doğrultuda gidiyor ve Anavatan'daki gelişmelerden etkileniyordu. En ücra köylere kadar ilkokulların açılmasına rağmen İngiliz Yönetimi'ndeki Kıbrıs Türk Eğitimi; uzun yıllar ortaöğretim sahasında önemli bir gelişme sağlayamamıştı. 1952-60 yılları arasında çeşitli ortaöğretim kurumlarını geliştirmeye çalışan Kıbrıs Türk Toplumuna; Kıbrıs Cumhuriyeti dönemine; 217 ilkokul, 5 lise, 7 ortaokul, 1 kız enstitüsü, 2 sanat okulu ve 1 öğretmen kolejiyle girmişti.

Okul binası yapımı, hükümet istikraz sandığından Tâli Okul Komisyonları'nca alınan ve %4.5 faizle 20 yılda ödenmesi öngörülen kredilerle mümkün oluyordu.

İngiliz Dönemi'nin ilk yıllarında, Osmanlı Dönemi'nin son yıllarında olduğu gibi, her köy kendi imkânlarına göre kendi öğretmen

menlerinin giderlerini karşılamakta, atamalar ise, Köy Komisyonları tarafından yapılmakta idi.

1920 yılından itibaren ilkokul öğretmenlerinin tayinleri Köy Komisyonları yerine Vali tarafından yapılmaya başlanmıştır.

Eğitim yönetiminde merkezîyetçiliğe geçilmekle beraber müfredatın tespiti Türk Eğitim Encümeni'ne bırakıldığından, bu dönemde de Kıbrıs Türk Toplumuna; ders kitaplarını Anavatan Türkiye'den getirebiliyordu.

1928-30 yılları arasında görev yapan Türk Eğitim Encümeni; 1 Eylül 1929 tarihinde Lâtin Harfleri'nin kabulüne ve okullarda Lâtin Harfleri'yle yazılı kitapların okutulmasına karar vermişti. Dolayısıyla, Atatürk İnkılâpları'ndan "Harf İnkılâbı"nın kendiliğinden Kıbrıs Türk Toplumuna'nca benimsendiği görülmektedir.

Kıbrıs Türk Halkı, "Atatürk İlke ve İnkılâpları"na hiçbir zorlama ve hiçbir gecikme olmaksızın günü güne benimsemiş ve hayata geçirmiştir.

Rüştiye sınıflarına kız öğrencilerin de kaydedilerek karma öğretime ilk adımın atılması, ilkokul programlarına ilk kez Müzik ve Beden Eğitim derslerinin konması da 1929 yılında devrin Türk Eğitim Encümeni'nce alınan gayet önemli ve yenilikçi kararlar arasındaydı.

Osmanlı Dönemi'nden bu yana Kıbrıs Türk Halkı'nın eğitim konusunda ayrı yönetimi her zaman var olagelmıştır. Bu husus hiçbir dönemde kesintiye uğramamıştır. Kıbrıs Türk Halkı, İngiliz Dönemi'nde de eğitim konusunda özerkliğini korumuştur. Kıbrıs Cumhuriyeti döneminde de özerkliğini koruyacağını bir sonraki bölümde göreceğiz.

1931'de Rum Toplumunun isyanı ile başlayan ve Rumların yanısıra Türkler için de uygulamaya konan "Özgürlüklerin ve idarî yetkilerin Vallilikçe kısıtlanması", Eğitimimizde zor bir dönemin başlamasına neden olmuştur. İngiliz idarecilerce sıkı bir denetim altına alınan eğitimin bu durumunun 1944-45 yılına kadar sürdüğünü görürüz.

II. Dünya Savaşı'nın son yıllarında, yeni bir yaklaşımla, Ada'nın muhtelif yerlerinde yeni ortaokulların açıldığını ve bu okulların idarelerinin de, oluşturulan ayrı Okul Komisyonları'na bırakıldığını görürüz.

Anavatan Türkiye'nin 1948'den itibaren Kıbrıs'a toplumumuza ve eğitimimize gösterdiği özel ilgiye de bağlı olarak, 1953 yılından itibaren ortaokul üstü sınıfları olan ortadereceli okulların da Ada sathına yayılmaya başladığı görülmektedir. Bunun, büyük bir öğretmen ihtiyacını yaratması tabii idi. Nitekim Anavatanımız Türkiye ortaokul ve liselerimizdeki öğretmen ve idareci ihtiyacını karşılamak üzere en seçkin öğretmenlerini kitlesel halde Kıbrıs'a göndermeye başlamıştır. Bu uygulama; 1960'lı yıllarda büyük yoğunluk kazanmış, ancak yerli elemanların yetişmesi uygulamayı yavaşlatmıştır. Buna rağmen, bugün dahi ihtiyaç halinde TC Millî Eğitim Bakanlığı tarafından KKTC'ne öğretmen gönderilmesi devam etmektedir.

Kıbrıs Türk Eğitim Tarihi incelendiğinde Anavatanımızın müşfik elini, her zaman ve her dönemde Kıbrıs Türk Halkı'na uzattığını ve onu hiçbir zaman yalnız bırakmadığını görürüz. Osmanlı Yönetimi Dönemi'nden günümüze değin Kıbrıs'a gönderilen tüm öğretmen ve idareciler, eğitim ihtiyacımızın karşılanmasında ve kültür varlığımızın sürdürülmesinde büyük etken olmuşlardır.

Anavatanımız Türkiye'den gelen öğretmenlerimizden burada tek tek bahsetmemiz mümkün değildir. Ancak Kıbrıs'a gönderilen öğretmenlerin çok iyi bir seçimle saptandıklarının belirtilmesinde yarar vardır. Örneğin; Şemsettin Günaltay (1883-1961) Bey 1906-1909 yılları arasında Kıbrıs'ta İdadî'de Hendese, Fizik ve Türkçe dersleri vermiştir. Şemsettin Günaltay Bey 15 Ocak 1949 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı olmuştur.

1880 yılında Bartın (Bolu)'da doğan Mehmet Müçteba Öktem Bey, İstanbul Muallim Mektebi'ni birincilikle bitirmiş olup 1912-1924 yılları arasında Lefkoşa'da Lise'de müdürlük yapmıştır. Müçteba Bey ile birlikte Türkiye'den Edebiyat öğretmeni Sabri Bey ile Biyoloji öğretmeni Numan Bey de gelerek Lise'de görev yapmışlardır. 1924 yılında Lise'ye Türkiye'den Edebiyat-Felsefe öğretmeni olarak gelen Şevket Süreyya Aytaç Bey de Lise'de izcilik teşkilâtını kurmuş, "Atatürk İlke ve İnkılâpları'nı benimseyen gençlerin yetişmesinde büyük etkileri olmuştur.

Anavatanımız Türkiye'den gelen Kâzım Nami Duru (1876-1967) Bey 1925-1927 yılları arasında Lefkoşa'da Lise'de müdür olarak görev yapmıştır. 29 Ekim 1923, Cumhuriyet'in ilânından

sonra Ada'mıza gelen Kâzım Nami Duru Bey ile birlikte Biyoloji öğretmeni Hadi Bey, Matematik öğretmeni Niyazi Bey ve Tarih öğretmeni İhsan Bey de Lise'de görev almışlardır.

İstanbul'da 1889 yılında doğan İsmail Hikmet Ertaylan (1889-1967) Bey 1932-1934 yılları arasında Türk Erkek Lisesi'nde iki yıl müdürlük yapmıştır. İsmail Hikmet Ertaylan 1958'de Türk Dili ve Edebiyatı ordinaryüs profesörü olarak emekliye ayrılmıştır. Türk Edebiyatı'na birçok değerli eserler kazandıran Ertaylan'ın "Kıbrıs Kiraat Dersleri" (1934) adlı kitabı, uzun yıllar Kıbrıs Türk İlkokulları'nda okutulmuştur.

Lefkoşa Türk Lisesi'nde 1959-1961 yılları arasında Edebiyat öğretmeni olarak görev yapan "Bayrak" şiirinin şairi Arif Nihat Asya (1904-1975), 1950-1954 yılları arasında Sakarya milletvekilliği yapmıştır.

Anavatanımız Türkiye'nin ünlü şairlerinden İbrahim Zeki Burdurlu Kıbrıs'ta Lise ve Kolejlerimizde 1950-1954 yıllarında Edebiyat öğretmeni olarak görev yapmıştır. "Açmıyor mu Kıbrıs'ımın Gülleri?" ve "Lefkoşa" adlı kitapları, Kıbrıs'a olan tutkusunun ürünüdür.

C) KIBRIS CUMHURİYETİ DÖNEMİ: (1960-1963)

9 Haziran 1959 tarihinde İngiliz Yönetimi, Kıbrıs Türk Eğitim Örgütü'nü tamamen Türk Toplumuna devretmiştir.

1960 Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasası'nın 87. maddesi'nin (b) bendine göre Kıbrıs Türkleri'nin tüm eğitim, kültür ve öğrenim konuları Kıbrıs Türk Cemaat Meclisi'nin sorumluluğuna devredilmişti. Böylece, öğretmenlerin tayin, terfi, azil ve tecziyeleri, maaşlarının tespiti okul binalarının inşa ve bakımları Türk Cemaat Meclisi'nin yetkileri kapsamına girmişti.

Eğitim giderlerini karşılamak üzere Türk Cemaat Meclisi'ne "Şahsî Vergi ve Resimler" koyma yetkisi verilmiştir. Halktan toplanan miktar, eğitim giderlerini karşılayamadığından Anavatan Türkiye'nin sürekli ve gittikçe artan yardımlarına ihtiyaç duyulmuştur. Anayasanın Kıbrıs Merkezî Hükümet bütçesinden Türk Cemaat Meclisi'ne ödemeyi öngördüğü yıllık 400, 000. Kıbrıs Liralık ödenekten eğitimimizin payına düşen miktar da eğitim giderleri için harcanıyordu.

9 Haziran 1959 tarihinden itibaren Anavatan'daki ilkokul müf-

redat programları yerelleştirilerek, ilkokullarımızdaki eğitim ve öğretim programlarına uyarlanarak, paralellik sağlanmıştır.

Bu arada orta dereceli okullara girişteki giriş sınavları (duhul imtihanları) kaldırıldı.

1960 yılında Kıbrıs Cumhuriyeti'nin ilânından sonra "Tâli Okullar İdare Heyeti" tarafından yürütülen eğitim işleri, "Türk Cemaat Meclisi İcra Organı" tarafından yürütülmeye başlanmıştır.

Kıbrıs Türk Cemaat Meclisi (T. C. M) tarafından 1 Ocak 1961 tarihinden itibaren yürürlüğe konan 11/1960 sayılı "Maarif Dairesi Merkez Teşkilât Kanunu" hükümleri gereğince Maarif Dairesi yeniden düzenlenmiştir. T. C. M esas teşkilât kanunu uyarınca ve ekonomik sebeplerle hazırlanan bu kanuna göre yetki sırası şu şekilde belirlenmiştir:

1. T. C. M. İcra Heyeti
2. İcra Heyeti Maarif Üyesi
3. Maarif Müdürü

Maarif Müdürlüğü'ne bağlı olarak; eğitim sorunlarında danışmanlık hizmeti veren Talim ve Terbiye Kurulu ve yönetsel uygulamada Müdür Muavini ve Şube Amirlerinden oluşan Yönetim Kurulu mevcuttu.

6 Nisan 1961 tarihinde yöresel Tâli Okullar İdare Heyetleri, sınırlandırılmış yetkilerle Kıbrıs Türk Cemaat Meclisi adına eğitim işlerini yürütmeyi sürdürdü. Sözü edilen bu heyetler Türk Toplumuna saldırıların başladığı 1963 Aralık ayına değin görevlerini yerine getirdiler.

1960 yılında Kıbrıs'ta yapılan nüfus sayımında çeşitli ülkelerde yüksek öğrenim görerek Ada'da hizmette bulunan elemanların mezun oldukları üniversitelere göre dağılımı şöyle idi: Türkiye üniversitelerinden 245 erkek ve 60 kadın olmak üzere toplam 305 kişi; İngiltere üniversitelerinden 118 erkek ve 8 kadın olmak üzere toplam 126 kişi; ve diğer ülke üniversitelerinden 47 erkek ve 7 kadın olmak üzere toplam 54 kişi Ada'da çalışıyordu. Dolayısıyla, 1960 yılında 410'u erkek ve 75'i kadın olmak üzere toplam 485 üniversite mezunu elemanımız mevcut idi.

Yine 1960 yılında yüksek öğrenimdeki öğrenci sayımız şöyleydi: Türkiye üniversitelerinde 87'si erkek ve 36'sı kız olmak üzere toplam 123 öğrenci, İngiltere üniversitelerinde 17'si erkek ve 4'ü

kız olmak üzere toplam 21 öğrenci ve diğer ülke üniversitelerinde de 3'ü kız ve 9'u erkek olmak üzere toplam 12 öğrenci yüksek öğrenimlerini sürdürmekteydi.

Bu dönemde, Kıbrıs'ta Türk Öğretmen Koleji dışında yüksek öğretim kurumu bulunmamasına rağmen, 1960 nüfus sayımı, çağ nüfusuna göre yüksek öğretimde okullaşma oranının %1.9 olduğunu ortaya koymuştu.

1963 yılında Rum saldırıları nedeniyle, erkek öğrencilerimizin yüksek öğrenime gidişleri kısıtlanmıştı. 1971 yılına değin, kız öğrenciler yabancı uyruklular kontenjanından ve erkekler de mücahitliklerini yapmış olanlara tanınan kontenjanlardan yararlanarak Türkiye'de yüksek öğretim kurumlarına kayıt yaptırmışlardı.

Ç) KIBRIS TÜRK YÖNETİMİ DÖNEMİ: (1963 ve sonrası)

4. 1. 1963-1974 yıllarını kapsayan dönem:

21 Aralık 1963 tarihinden itibaren Ada'daki Türk varlığına yönetilen Rum saldırılarından Kıbrıs Türk Eğitimi büyük boyutlarda maddî ve manevî zarar ve kayba uğramıştır.

Rum saldırısına uğrayan yerleşim bölgelerindeki halkımızın ve dolayısıyla öğrencilerimizin daha emin yörelere göç etmesi, bu gibi yörelerde izdiham yaratmıştır. Elverişsiz binalarda çifte öğretim yapma zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Merkezî hükümeti gasp eden Rum Yönetimi'nin, Anayasanın Kıbrıs Türk Toplumuna yapmayı öngördüğü yıllık 400, 000 Kıbrıs Lirası ödeneği ödemekten vazgeçmesi Kıbrıs Türk Eğitimi'ni haliyle büyük maddî sıkıntılara sokmuş oluyordu. Bu elverişsiz şartlara rağmen varoluş çabasının ayakta tutmaya çalışılmıştı. 1963 yılından itibaren Kıbrıs Türk Toplumunun tüm eğitim hizmetleriyle ilgili harcamalar Anavatanımız Türkiye tarafından karşılanmıştır.

1963 Rum saldırıları nedeniyle yaklaşık 25, 000 yurttaşımız yaşadıkları bölgeleri terkederek daha güvenilir bölgelere göçetmek zorunda kaldılar. Bu göçler nedeniyle eğitimimizde uzun süre aksamalar olmuştu. Okullarımız göçmenlerimizin barınma yeri, hastane ve özel görev yeri olarak kullanıldı. Birçok okulumuz da Rumlar tarafından işgal edilerek yağma ve talan edilmişti.

Özetle, 1963 olaylarının başlamasıyla ilk anda 118 ilkokulun ya-

nısıra 5 orta dereceli okul kapanmış ve bunun sonucu 15, 000'in üstünde çeşitli yaşlardaki öğrencilerimiz okulsuz kalmıştı. 15 Ekim 1964'de kullanılmayan ve tahrip edilen 5 orta dereceli okulun yanısıra tüm kazalarda 74 ilkokul kapanmıştı: 1964-1965 öğretim yılında ise kapanan ilkokul sayısının 96'ya yükseldiğini görüyoruz. Muayyen bölgelerde; öğrenci sayısının göçler dolayısıyla yoğun bir şekilde kabarmasıyla çok sıkışık bir durum ortaya çıkmıştı. Bu nedenle öğretim programlarını kısıtlama ve okullarımızda çift öğretim uygulama zorunluluğu doğmuştu. Prefabrik ve baraka tipi derslikler sıkışıklıkları gidermek amacıyla süratle inşa edilmişti.

1963 yılında Rum saldırılarının başlaması; öğretmenlerimizin görevlerini yapmalarına da engel olmuştu. Gezici öğretmenler; seyahat kısıtlaması sebebiyle görevlerine gidemediler. Yine aynı nedenle öğretmen nakilleri yapılamadığı için birçok okulumuz uzun süre öğretmensiz kalmıştı. Öğrencilerimiz okullarına devam edememişlerdi.

1964-1965 öğretim yılında seyahat engelleri dolayısıyla orta öğretime bağlı 728 öğrenci, okullarına gidememişlerdi.

Her türlü seyahat ve haberleşme imkânının ortadan kalkması sonucu Maarif Merkez Örgütü'nün kazalarla her türlü ilişkisi kesilmişti. Buna bir çare olmak üzere aksayan işleri düzenleyebilmek amacıyla kazalarda geçici bir süre Kaza İcra Heyetleri'ne bağlı Kaza Eğitim Sorumlulukları kurulmuştu.

Bu arada 1963 olaylarının yarattığı sıkıntıları gidermek üzere okullarımızda ilâve kurslar açılmakta ve geçiş (intikal) sınıfları oluşturulmaktaydı.

1963 olaylarının başlamasından hemen sonra şehit, kayıp ve göçmen aileleri çocuklarının esenlendirilmesiyle ilgili olarak Lefkoşa ve kazalarda İcra Heyetlerine bağlı Sosyal Komiteler oluşturulmuştu. Bu olağanüstü yönetsel durumlar, Kıbrıs Türk Yönetimi'nin kurulduğu 1968 yılına değin sürmüştü. Kıbrıs Türk Yönetimi'nin kurulmasıyla "Türk Maarif Dairesi" bir ÜYELİK haline dönüştürülmüştü. "Eğitim ve Öğrenim İşleri Üyeliği", Kıbrıs Türk Maarif Politikası'nın saptanması ve yürütülmesi ile her türlü genelge, tüzük ve yönetmelikleri yapmak üzere Yürütme Kurulu'na yetkili kılınmıştı.

Kıbrıs Türk Yönetimi Yürütme Kurulu, Türk Maarif Dairesi Teşkilât Kanunu' nun 25. maddesi gereğince kendisine intikal eden yetkileri kullanarak 1971 yılında Talim Terbiye Kurulu tüzüğünü yapmıştır. 11. 4. 1972 tarih ve 3646 sayılı Yürütme Kurulu kararı ile Talim Terbiye Kurulu'na bir başkan ve 3 üye atanmıştı. Bu tarihten itibaren bu Kurul; Maarif Dairesi'nde teşekkül etmiş ve görevleri çerçevesinde bir danışma birimi olarak çalışmaya başlamıştı.

Temmuz 1974'de Maarif Müdürlüğü'nün 37 eğitimci ve 18 teknik elemandan oluşan örgütüyle eğitim işlerini yürütmekte olduğu görülmektedir. Kıbrıs Türk Maarif Müdürlüğü; her tür ve düzeydeki eğitim ve öğretim kurumlarında; eğitim ve öğretim işlerinin uyum ve düzen içerisinde yürütülmesini sağlamak yanında eğitim programlarını hazırlayıp değerlendirmek, hizmetiçi eğitim programlarını günün istek ve ihtiyaçlarına göre ayarlayıp yürütmek ve yüksek öğrenime giden öğrencilerin sorunları ile ilgilenmekle yükümlüydü.

Bu dönemlerde eğitim-öğretimle ilgili olarak yapılan bellibaşlı çalışmaları şöyle özetleyebiliriz:

1. Anavatan Millî Eğitim Bakanlığı yetkilileri ile yapılan temaslardan sonucunda modern matematik ve modern fen programları, 1970-1971 öğretim yılı başından itibaren Lefkoşa Türk Lisesi ile Lefkoşa Türk Kız Lisesi'nde uygulanmaya başlanmış ve müteakip ders yılında bu programlar tüm liselerimize de teşmil edilmiştir.

2. 1971-72 öğretim yılında Talim Terbiye Kurulu bünyesinde ilk ve orta öğretim müfettişlerinden oluşturulan "İlkokullar İçin Modern Matematik Komisyonu" ilkokullarımızın matematik öğretim programını hazırlamış; ve 1972-1973 ders yılında I., II. ve IV. sınıflar için matematik ders kitapları ve öğretmenler için de kılavuz kitaplar yazıp bastırılmıştı.

3. 1970-1971 öğretim yılında Lefkoşa Türk Kız Lisesi ile Lefkoşa Türk Lisesi'nin I. sınıflarında modern matematik, modern kimya ve modern biyoloji programlarının uygulanmasına başlanmıştı.

4. Ortaöğretim kurumlarında modern matematik öğretimi ilk kez 1968 Eylül'ünde Şehit Hüseyin Ruso Ortaokulu'nun birinci sınıfında başlatılmıştır.

5. 1970-71 öğretim yılında ortaokullar için Modern Matematik I, Modern Matematik II, Modern Matematik III ders kitapları bastırılmıştır.

6. Bu dönemde Türk Maarif Koleji Lefkoşa'da kurulmuştur.

7. Talim Terbiye Kurulu'nun bünyesinde 1971-72 öğretim yılında kurulan "Sosyal Bilgiler Müfredat Komisyonu" ilkokulların II. dönem sınıfları için öğretim programı hazırlama çalışmalarını 1972-1973 ders yılında tamamlamıştır.

8. 1971 öğretim yılında UNICEF ile işbirliği yapılarak; öğrencilerimize pratik el becerileri kazandırmak amacıyla 5 ortaokulumuzda pratik el sanatları atölyeleri açılmıştır.

9. Maarif Dairesi'nde görevli müfettişlerimiz için bu dönemlerde Fulbright ve Commonwealth programlarından yararlanılarak burslar temin edilmiş ve dünya çapında eğitim ve öğretimdeki faaliyetleri izlemeleri sağlanmıştır.

10. Kıbrıs Türk Maarif Müdürlüğü'nün halka dönük ilk kitaplık faaliyeti 1961 Kasım'ında başlamış olup Maarif Müdürlüğü'ne bağlı olarak "Maarif Merkez Kütüphanesi İare Servisi" adını taşıyan bir kitaplık açılmıştır.

1963 Ekim'inde Kıbrıs Türk Kültür Derneği'ne bağlı olarak faaliyet gösteren Halk Kütüphanesi'nin, Maarif Merkez Kütüphanesi ile birleştirilmesi sonucu Kıbrıs Türk Millî Kütüphanesi adını taşıyan bir kitaplık tesis edilmişti. Kuruluşundan 1 Mart 1973 tarihine değin Kıbrıs Türk Maarif Müdürlüğü'ne bağlı olan bu kuruluş ciltcilik atölyesiyle birlikte, 1 Mart 1973 tarihinde Müdürlüğün, Kültür işleriyle ilgili dairesine devredilmiştir.

Anavatanımız Türkiye'den gönderilen ve Maarif Müdürlüğü bütçesinden satın alınan kitaplarla beslenen bu kitaplığın, Mart 1973 tarihli verilere göre, 9000 civarında üyesi ve 23, 000 kadar da kitabı vardı.

11. Anavatan'la kültürel bağlarımızın daha da pekiştirilmesi amacıyla TC Millî Eğitim Bakanlığı Yayinevi'nin bir şubesini Kıbrıs'ta da faaliyete geçirmesi yönünde TC Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü ile 1973 yılı başında başlatılan temaslardan olumlu sonuç vermiş ve 1 Ağustos 1973 tarihinden itibaren fiilen halkımızın hizmetine açılmıştı. Bu yayinevi TC Millî Eğitim ve Kültür Bakanlığı Yayınları'nın yanısıra öğrencilerimizin çeşitli ders

kitapları ihtiyaçlarını da karşılamaktaydı. Yayınevi; Kıbrıs Türk Yönetimi Eğitim ve Öğrenim İşleri Üyeliği'ne ilgili şube karşı sorumlu bir İdare Meclisi'nce yönetiliyordu.

Bilindiği üzere, 1971 yılına değin kız öğrencilerimiz yabancı uyruklular kontenjanından ve erkek öğrencilerimiz de mücahitliklerini yapmış olanlara tanınan kontenjanlardan yararlanarak Türkiye'deki yüksek öğretim kurumlarına kayıtlarını yaptırmışlardır.

1971 yılından itibaren ise öğrencilerimiz, Türkiye'deki emsalleri gibi Üniversite Seçme Sınavı sonuçlarına göre öğretim kurumlarının giriş şartlarına bağlanmışlardır.

4. 2. 1974-1983 yıllarını kapsayan dönem:

Bu dönem; 20 Temmuz 1974 Mutlu Barış Harekâtı ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kuruluş tarihi olan 15 Kasım 1983 tarihleri arasındaki süreyi kapsamaktadır.

Kıbrıs tarihinde mutlu bir dönüm noktası olan 1974 Barış Harekâtı, bir yandan şiddetle özlemini çektiğimiz özgürlüğümüzü getirirken öteyandan da tarım, ticaret, turizm ve endüstri alanında toplumumuzun işlevsel yapısını değiştirecek erginlikte yeni ufuklar açmıştır. Bu dönüm noktası, aynı zamanda 1963-1974 yılları arasında, 11 yıl süreyle yıkılan, yakılan ve talan edilen eğitim kurumlarımızın yeniden hayata dönüşü ve eğitim alanında da daha verimli çalışmaların temel taşı olmuştur.

Değişen sosyo-ekonomik şartlarla toplumun yeni ihtiyaçlarını karşılayacak bir eğitim politikasının belirlenmesi için, 1975 yılı Eylül ayında Birinci Kıbrıs Türk Eğitim Şûrası'nın toplanması gerçekleştirilmiştir.

I. Eğitim Şûrası kararları, toplumumuzun eğitim amaç ve ilkelerini, çağdaş eğitim anlayışı içinde ve Anavatan'ın paralelinde eğitimin yapı ve kapsamını saptamakta;

Anayasanın öngördüğü eğitim hakkı ile 15 yaşına kadar zorunlu ve parasız eğitimin uygulanması gibi önemli teknik esasları kapsamaktadır.

I. Eğitim Şûrası kararları, toplumumuzun kalkınma hedeflerine ulaşabilmesi için, özellikle yaygın eğitim alanında alınması gerekli tedbirlere cevap verecek bir yapıyı örgün eğitimle olan ilişkinin saptanmasına yönelik esasları, meslekî-teknik eğitime

verilecek ağırlığı ve yüksek öğretim kurumlarının açılmasını öngörüyordu.

1976-77 öğretim yılına göre; okullaşma oranı, öğrenci ve öğretmen sayılarına ilişkin veriler şöyledir:

6 anaokulunda 585 öğrenci ve 19 öğretmen olup öğretmen-öğrenci oranı (1/30. 8); 177 ilkokulda 18336 öğrenci ve 596 öğretmen olup öğretmen-öğrenci oranı 1/30. 7; 10 lise ve 9 bağımsız ortaokulda 6744 ortaokul ve 3703 lise öğrencisi ve 515 öğretmen; 5 meslekî ve teknik okulda 868 öğrenci, Pratik Kız Sanat Enstitüleri'nde 282, Köy Kadın Kursları'nda 560, Dil ve Gece Enstitüsü'nde 938 öğrenci ve 182 öğretmen Türk Öğretmen Koleji'nde 68 öğrenci ve yarı-gün görevli öğretmenlerin dışında 4 kadrolu öğretmen mevcuttu.

1976-77 öğretim yılında okullara devam eden 29, 651 öğrenciden (anaokullar hariç) 18, 336 (%61. 84)'sı ilkokula, 6, 744 (%22. 74)'ü ortaokula, 3, 703 (%12. 49)'u liseye ve 868 (%2. 93)'ü Meslekî Teknik öğretime devam etmekteydi.

1977-78 öğretim yılında okullara devam etmekte olan 30543 öğrenciden (anaokullar dahil) 18, 775 (%61. 47)'i ilkokulda, 7, 301 (%23. 02)'si ortaokulda, 3676 (%12. 04)'ü lisede ve 1061 (%3. 47)'si meslekî-teknik öğretimde yer aldığı görülmektedir.

4. 3. 1983-1991 yıllarını kapsayan dönem:

Kıbrıs Rum Yönetimi'nce, Kıbrıs Türk Halkı'na karşı dünya çapında siyasal, ekonomik, kültürel, sosyal ve sportif ambargo ve baskıya dayanan yoğun propaganda faaliyetlerinin sürdürülmesine ek olarak Kıbrıs Türkleri'nin tüm iyi niyetine karşın Rum liderliğinin bağınazlığı sonucu eşitliğe, ortaklığa dayanan bir barışa yanaşmaması ve uluslararası platformlarda Kıbrıs Türk Halkı'nı köşeye sıkıştırmaya ve tüm uyarılara karşı Birleşmiş Milletleri Kıbrıs Türkleri aleyhine sert kararlar çıkarmaya âlet etmeye çalışması Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin ilânını kaçınılmaz hale getirmiştir. Böylece Kıbrıs Türk Halkı Self-Determinasyon hakkını kullanarak 15 Kasım 1983'de Bağımsız Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti devletini ilân etmiştir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, tüm demokratik organları, demokratik kurum ve kuruluşlarıyla uygarca mücadelesini, halkı ve ülkesiyle bir bütün olarak onurlu bir şekilde vermektedir.

23 Mayıs 1986 tarihinde yürürlüğe giren 17/1986 "Millî Eğitim Yasası", ilkokul öncesi eğitimden başlayarak 15 yaşına kadar zorunlu eğitimi getirmiştir.

— Millî Eğitim Yasası ile ilkokullarımızda öngörülen "5 yıllık" eğitim süresi 1986-87 öğretim yılı içinde uygulanmaya konmuştur. Bu uygulama ile okul öncesi eğitim "işlerlik" kazanmış olup eğitim-öğretim sürdürülmüştür.

1989-90 öğretim yılında Bayraktar Ortaokulu tümüyle Göçmenköy'deki yeni binasına taşınmıştır.

1989-90 öğretim yılında Değirmenlik Ortaokulu'nun 10 dersliği tamamlanarak okul faaliyete geçirilmiştir.

28/88 sayılı "Çıraklık ve Meslek Eğitim Yasası" Temmuz 1988'de yürürlüğe girmiştir.

Bu dönemde KKTC'de Türk Maarif Kolejlerinin sayısı beşe çıkarılmıştır.

KKTC'deki ilkokullarımızda öğretmen ihtiyacının nitelikli bir şekilde karşılanabilmesi için ilkokul öğretmeni yetiştiren Türk Öğretmen Koleji 1989 yılında 4 yıllık bir yüksek okul seviyesine çıkarılmıştır.

1979 yılından bu yana ülkemizin ihtiyaç duyduğu nitelikli insan gücünü yetiştirmek üzere faaliyetini sürdüren "Yüksek Teknoloji Enstitüsü" 1986 yasası ile Kuzey Kıbrıs Eğitim Vakfı'na bağlı "Doğu Akdeniz Üniversitesi"ne dönüştürülmüştür.

Türkiye Cumhuriyeti ile KKTC arasında imzalanan "Eğitim, Bilim ve Kültür Alanında İşbirliği Protokolü" çerçevesinde çeşitli sanatçılar, kabileler halinde ülkemize gelerek kültürel etkinliklerde bulunmaktadırlar.

Optimum kapasiteli ilkokullarda daha iyi eğitim imkânlarını sağlamak üzere 656 sayılı Zorunlu Eğitim Tüzüğü uyarınca 34 küçük ilkokulun toplam 1084 öğrencisi merkezî okullara, taşınma giderleri Bakanlığımızca karşılanarak taşınmaktadırlar.

Eğitimimizin altyapısını oluşturan okul, derslik, araç ve gereçlerini geliştirme projeleri bu dönemde yoğun bir şekilde sürdürülmüştür.

Sadece 1989/90 öğretim yılı gözönüne alınırsa, Açık Öğretim Fakültesi haricinde; Türkiye ve KKTC'de okuyan 2760 (KKTC uyruklu) öğrencimizin 1500'ü Türkiye'de 4 yıllık yüksek öğretim ku-

rumlarında ve 80'i 2 yıllık yüksek öğretim kurumlarında, 745'i D. A. Ü'de ve 435'i T. Ö. K'de yüksek öğrenim görmektedir.

Dolayısıyla 1989/90 öğretim yılında Türkiye ve KKTC'de okuyan öğrencilerin %54. 3'ü Türkiye'deki 4 yıllık yüksek öğretim kurumunda, %2. 9'u Türkiye'de 2 yıllık yüksek okullarda, %27'si D. A. Ü'de ve %15. 8'i de T. Ö. K'de öğrenim görmektedir.

A. Ö. F dışında Yüksek Öğretim Kurumları'nda okuyan öğrenciler yönünden 1982 yılından itibaren 8 yıllık dönemi kapsayan ortalama değerler aşağıdaki gibidir:

Yüksek Öğretim Kurumu	8 yıllık dönem ortalaması öğrenci sayısı yüzdeliği	
Türkiye	4 yıllık	1558 %67. 2
	2 yıllık	94 %4. 1
KKTC	D. A. Ü	466 %20. 1
	T. Ö. K.	200 %8. 6
Toplam		2318 %100

1987 yılından itibaren Türkiye'de 4 yıllık yüksek öğretim kurumlarında okuyan öğrenci sayımız 8 yılın genel ortalama yüzdesi olan %67. 2'nin altında bir seyir izlemektedir. Ancak D. A. Ü'de okuyan öğrenci sayımız 1987 yılından itibaren, 8 yılın ortalaması olan %20. 1 değerinin (%6. 7 ilâ %7) üstüne çıktığı görülmektedir.

1983 yılında Türkiye ve KKTC'de okuyan tüm öğrencilerimizin yaklaşık %80' i Türkiye'de okurken, 1989-90 yılında A. Ö. F dışında KKTC ve Türkiye'de okuyan öğrencilerin %43'ü KKTC'de yüksek öğrenim görmektedir.

A. Ö. F dışında KKTC ve Türkiye'de okuyan öğrenci sayısının 1982 yılından itibaren 8 yıllık ortalaması %23. 18'dir. Buna göre, 1986 yılından itibaren, A. Ö. F dışında KKTC ve Türkiye'de yüksek öğrenim gören öğrenci sayısı ortalamanın üstünde bir seyir göstermiştir.

KAYNAKÇA:

1. Kıbrıs'ta KANLI NOEL-1963 Doç. Dr. Abdulhaluk Çay, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları: 93, Seri: I-Sayı: A. 13

2. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Eğitim ve Eğitimin Gelişim Sürecine İlişkin RAPOR 1983-1988

KKTC Millî Eğitim ve Kültür Bakanlığı, Ocak, 1988 Lefkoşa

3. 1571-1960 Osmanlı ve İngiliz Egemenliği Dönemlerinde Kıbrıs'ta Türk Eğitimi

(Tarihçe ve İstatistikler)

KKTC Eğitim-Kültür ve Gençlik Bakanlığı, Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü, Nisan 1979, Lefkoşa

4. K. T. F. D'de Açılması Düşünülen Yüksek Öğretim Kurumu ile ilgili Ön Rapor

Raporu hazırlayanlar: Ali Dinçer, Selim İnan, Ahmet Koroğlu

Redaksiyon: Ozan Z. Fikretoğlu, Ali Dinçer

5. Kıbrıs Türk Eğitimi ve Öğretim Kurumları (Kısa Rapor)

Kıbrıs Maarif Müdürlüğü'nce hazırlanmıştır. Mayıs 1972

6. Cumhuriyetimizin 50. yılında Kıbrıs Türk Maarifi; Eğitim Bakanlığı, Temmuz 1974 Lefkoşa.

BÖLÜM IV
KKTC MİLLÎ EĞİTİM VE KÜLTÜR
BAKANLIĞI
MERKEZ ÖRGÜTÜ

KKTC MİLLÎ EĞİTİM VE KÜLTÜR BAKANLIĞI MERKEZ ÖRGÜTÜ

1. Millî Eğitim ve Kültür Bakanlığı: Bakanlıklar Kuruluş İlkeleri Yasası uyarınca oluşturulmuştur.

1. 1. Bakanlık Merkez Teşkilâtı; Ana Hizmet Birimleri, Danışma Birimleri ve Yardımcı Birimler'den oluşmaktadır.

Bakanlık Makamı; Bakan, Müsteşar ve Bakanlık Müdürü'nden oluşur.

BAKAN; Bakanlık hizmetlerini mevzuatlara, yasalara, hükümetin genel siyasetiyle, millî güvenlik siyasetine, kalkınma plânlarına ve yıllık programlara uygun olarak yürütmekle ve Bakanlığın faaliyet alanlarına giren konularda diğer Bakanlıklarla koordinasyonu sağlamakla görevli, Başbakan'a karşı sorumlu, Bakanlık kuruluşunun en yüksek âmiridir.

Bakan, emri altındakilerin faaliyet ve işlemlerinden sorumlu olup Bakanlık Merkez Teşkilâtı'nın tüm faaliyetlerini, işlemlerini ve hesaplarını denetlemekle görevli ve yetkilidir.

MUSTEŞAR; Bakanın emrinde ve onun yardımcısı olup, Bakanlık hizmetlerini Bakan adına ve Bakanın direktif ve emirleri yönünde, Bakanlığın, amaç ve politikalarını kalkınma plânlarına ve yıllık programlara, mevzuat hükümlerine uygun olarak düzenler ve yürütür. Bu amaçla Bakanlığa bağlı müdürlüklere ve Bakanlığın tüm kuruluşlarına gereken emirleri verir ve bunların uygulamasını takip ve temin eder.

Bu hizmetlerin yürütülmesinde Bakana karşı sorumludur.

BAKANLIK MÜDÜRÜ; Bakan ve Müsteşar ile birlikte Bakanlık Makamı'nı oluşturur. Müsteşarın gaybubetinde Müsteşara vekâlet eder. Aynı zamanda Bakan ve Bakanlığa bağlı müdürlükler arasında 'Koordinatörlük' görevi yapar.

Hukuk Müşavirliği, İdare Âmirliği, Bütçe Muhasebe İşleri Şubesi Âmirliği, Donatım ve İnşaat İşleri Âmirliği, Bakanlık Müdürü'nün yönetimindedir.

Bakanlığa bağlı Müdürlükler; Ana Hizmet Birimleri olarak şunlardır:

1. Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü
2. İlköğretim Dairesi Müdürlüğü
3. Genel Ortaöğretim Dairesi Müdürlüğü
4. Meslekî ve Teknik Öğretim Dairesi Müdürlüğü
5. Teftiş Dairesi Müdürlüğü
6. Yüksek Öğrenim ve Dışilişkiler Dairesi Müdürlüğü
7. Hizmetçi Eğitim Müdürlüğü
8. Kültür Dairesi Müdürlüğü
9. Millî Arşiv Dairesi Müdürlüğü
10. Kıbrıs Türk Devlet Tiyatroları Müdürlüğü
11. Devlet Senfoni Orkestra ve Korosu Müdürlüğü
12. Eski Eserler ve Müzeler Dairesi Müdürlüğü

Dairelerin her kademedeki yöneticileri, yürütmekle yükümlü oldukları görevleri, Anayasa, yasa, tüzük ve yönetmenlik kurallarına ve ilgili plân ve programlara uygun olarak, Bakanlık genelge, yönerge ve emirleri çerçevesinde sürdürürler.

Müdürlüklerin örgütsel yapılarına, görev ve sorumluluklarına ilişkin kurallar, kendi kuruluş yasalarında yer almaktadır. Tüm Daire Müdürlükleri, Bakanlık makamınca verilen görevlerine uygun işlevleri yerine getirmektedirler.

Millî Eğitim ve Kültür konularında Bakanlığımızın ve bağlı müdürlüklerin, işlevleri, kendi özel yasalarının yanısıra, Millî Eğitim Yasası'ndaki hükümlerle ve bu yasaya dayanılarak çıkarılan tüzüklerle de belirlenmiştir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Eğitim Sistemi'ni yansıtan Nisan 1991 tarihli çizelge, I. Bölüm sonunda görülmektedir.

Bakanlığa bağlı tüm müdürlükler; temelde Bakanlıkça verilen uygun görevleri yerine getirmektedirler.

Bilindiği üzere, Bakanlığımızın örgüt yapısı, 1960 yılından bu yana birçok evrimlerden geçerek günümüzdeki yapıya kavuşmuştur.

KKTC Millî Eğitim ve Kültür Bakanlığımızın "Örgüt Yapısı"nın ana hatlarını yansıtan şema bu bölümün sonunda sunulmaktadır.

2. Bakanlığa bağlı Müdürlükler:

1. Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü:

Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü; bir Müdür yönetiminde bir Müdür Muavini ve dört Talim ve Terbiye Kurulu üyesinden oluşur.

Müdür ve gaybubetinde Müdür Muavini kurul toplantılarında hem üyelik ve hem de Başkanlık yapar.

Dairenin Amaçları:

Millî Eğitim Yasası ve onu tadil eden yasa hükümleri doğrultusunda okullarda Millî Eğitim'in genel amaçları ve temel ilkelerine uygun bir eğitim ve öğretim sürdürülmesini sağlamak üzere gerekli plânlama ve programlamanın yapılmasına ilişkin görevleri yürütmek Talim ve Terbiye Dairesi'nin amaçlarını oluşturmaktadır.

Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü'nün Görevleri:

Millî Eğitim'in genel amaçları ve temel ilkelerinin yanısıra çağın gereklerine uygun bir millî eğitimin gerçekleştirilmesindeki görevlerini şöylece sıralayabiliriz:

(1) Gerekli araştırmaları yürütmek, bulguları değerlendirmek ve millî eğitimi bu değerlendirme ışığında plânlamak; müfredatın geliştirilmesi için çalışmalar yapmak, öneri ve raporları Bakanlığa sunmak;

(2) Yüksek Öğretim dışındaki tüm okullarda okutulacak ders kitaplarının seçimi konusunda incelemelerde bulunmak ve tavsiye kararları almak;

(3) Kişi veya kuruluşlarca hazırlanan ve bir eğitim aracı olarak kullanılması istenen basılı yayımları inceleyip görüşleri karara bağlamak, Bakanlığa sunmak;

(4) Eğitim ve öğretime ilişkin yasa, tüzük ve yönetmenliklerin hazırlanması çalışmalarını yürütmek;

(5) Yabancı ve yerel öğretim kurumları arasındaki denklik durumlarını incelemek ve karara bağlamak;

(6) Yurt içi ve dışı her seviyedeki öğretim kurumlarından alınmış diploma ve öğrenim belgelerinin derece ve denkliklerine ilişkin saptama çalışmaları yapmak;

g) Özel okulların akredite işlevlerinde görev almak.

2. İlköğretim Dairesi Müdürlüğü

İlköğretim Dairesi Müdürlüğü'nün Amaç, Kuruluş ve Görevleri aşağıda verilmiştir.

Amaçları:

Dairenin kuruluş amacı, Millî Eğitim Yasası Kuralları'na uygun olarak; Millî Eğitim'in genel amaçları ve ilkeleri doğrultusunda örgün öğretim yapan bağlı kuruluşların saptanmış öğretim

programları ile yöntemlerine uygun etkinlikte bulunmalarını sağlamak ve bu yöndeki gereksinimlerini plân ve programa dayalı olarak sağlayıp, yönetimlerini düzenlemektir.

Kuruluşu:

Daire, bir Müdür yönetiminde, bir Müdür Muavini ile yeterli sayıda Genel Hizmetler Sınıfı personeli ve bağlı kuruluşlardaki öğretmenlerden oluşur.

Görevleri:

Dairenin başlıca görevleri şunlardır:

(1) Bağlı kuruluşlardaki, eğitim-öğretim etkinliklerinin saptanmış öğretim programları ve yöntemleri çerçevesinde yürütülmesini sağlamak;

(2) Bağlı kuruluşların çalışmalarını kollamak, bu çalışmalara yön vermek, kuruluşlar arasında işbirliği yapılmasını sağlamak;

(3) Kent, kasaba ve köylerde okul ve sınıflar açılması, kapatılması veya yerlerinin değiştirilmesi, gerekli görülen hallerde öğrencilerin başka bir okula taşınmaları için Bakanlığa önerilerde bulunmak;

(4) Bağlı kuruluşların öğretmen, bina, araç-gereç ve diğer hizmetli gereksinimlerini saptamak, bunlar için gereken mali yükümlülüklerin bütçede yer almasını sağlamak;

(5) Daire kadrolarında görevli personel ile bağlı kuruluşlarda görev yapan yönetici, öğretmen, kitabet hizmetleri sınıf personeli ve işçilerin ilgili yasalara uygun olarak özlük işlerini yürütmek;

(6) Bağlı kuruluşlarda görev yapanlar için gerekli görülen hizmetçi eğitimi bir plân ve programa bağlamak ve yapılmasını sağlamak için Bakanlığa öneride bulunmak;

(7) Bağlı kuruluşların etkinliklerini sürdürmelerinde gerekli olan yasa, tüzük ve yönetmeliklerin hazırlanmasında görev almak;

(8) Bağlı kuruluşlarda çalışanların özlük işlerinin yürütülmesini sağlamak;

(9) Aynı tür ve seviyedeki özel okulların açılması ve çalışmalarını ile ilgili görevleri Bakanlık adına yürütmek;

(10) Bakanlıkça verilen diğer uygun görevleri yapmak.

Daireye bağlı kuruluşlar şunlardır:

(1) Anaokulları ve Anasınıfları,

(2) İlkokullar,

(3) Dairenin görev alanına giren konularda açılacak veya açık olup da bağlanmasına karar verilen diğer kuruluşlar.

3. Genel Ortaöğretim Dairesi Müdürlüğü:

Dairenin her kademedeki yöneticileri, yürütmekle yükümlü oldukları görevleri; Anayasa, Yasa, Tüzük ve Yönetmelik Kuralları'na ve ilgili plân ve programlara uygun olarak, Bakanlık genelge, yönerge ve emirleri çerçevesinde sürdürürler.

Genel Ortaöğretim Dairesi'nin Amaç, Kuruluş ve Görevleri aşağıda verilmiştir.

Amaçları

Dairenin kuruluş amacı; Millî Eğitim Yasası Kuralları'na uygun olarak Millî Eğitim'in genel amacı ve temel ilkeleri doğrultusunda örgün ve yaygın eğitim sistemlerinde öğretim yapan bağlı kuruluşların, saptanmış öğretim programları ile yöntemlerine uygun etkinlikte bulunmalarını sağlamak ve bu yöndeki gereksinimlerini plân ve programa dayalı olarak sürdürüp, yönetimlerini düzenlemektir.

Kuruluşu

Daire, bir Müdür yönetiminde, bir Müdür Muavini ile yeterli sayıda Genel Hizmetler Sınıfı personeli ve bağlı kuruluşlardaki öğretmenlerden oluşur.

Görevleri

(1) Bağlı kuruluşlardaki eğitim-öğretim etkinliklerinin, saptanmış öğretim programları ve yöntemleri çerçevesinde yürütülmesini sağlamak;

(2) Bağlı kuruluşların çalışmalarını kollamak, bu çalışmalara yön vermek ve kuruluşlar arasında işbirliği yapılmasını sağlamak;

(3) Bağlı kuruluşların, öğretmen, bina, araç-gereç ve diğer hizmet gereksinimlerini saptamak, bunlar için gerekecek mali yükümlülüklerin bütçede yer almasını sağlamak;

(4) Daire kadrolarında görevli personel ile bağlı kuruluşlarda görev yapan yönetici, öğretmen, kitabet hizmetleri sınıfı personeli ve işçilerin yürürlükteki mevzuata uygun olarak özlük işlerini yürütmek;

(5) Bağlı kuruluşlarda görev yapanlar için gerekli görülen hizmetiçi eğitimi bir programa bağlamak ve yapılmasını sağlamak için Bakanlığa öneride bulunmak;

(6) Bağlı kuruluşların etkinliklerini sürdürmelerinde gerekli olan Yasa, Tüzük ve Yönetmeliklerin hazırlanmasında görev almak, bu kuruluşlarda uygulanan programların yenilenmesi ya da çağın gereklerine uydurulması için çalışmalar yapmak ve önerilerde bulunmak;

(7) Bağlı kuruluşlarda çalışanların özlük işlerinin yürütülmesini sağlamak;

(8) Toplum gereksinmelerini karşılamak için devletin eğitim politikasına uygun okullar ve bölümler açılması, kapatılması veya bunların yerlerinin değiştirilmesi için Bakanlığa öneride bulunmak;

(9) Bakanlıkça verilen diğer uygun görevleri yürütmek.

Daireye bağlı kuruluşlar şunlardır:

(1) Genel (Akademik) Liseler ve bağlı ortaokullar;

(2) Lise sınıfları bulunmayan ortaokullar;

(3) Yabancı dilde öğretim yapan genel liseler (Kolejler) ve bağlı ortaokullar;

(4) Meslekî öğretim yapan bölümleri de içeren akademik liseler;

(5) Dairenin görev alanına giren konularda Bakanlıkça açılmasına karar verilen diğer kuruluşlar.

4. Meslekî ve Teknik Öğretim Dairesi Müdürlüğü

Meslekî ve Teknik Öğretim Dairesi, Bakanlığımıza bağlı kuruluşlarda örgün ve yaygın eğitim çerçevesinde sürdürülen Meslekî Teknik Eğitim faaliyetlerini yürütmektedir.

Meslekî ve Teknik Öğretim Dairesi'nin Amaç, Kuruluş ve Görevleri aşağıda verilmiştir.

Amaçları:

Dairenin kuruluş amacı, Millî Eğitim Yasası Kuralları'na uygun olarak, Millî Eğitim'in genel amaçları ve temel ilkeleri doğrultusunda örgün ve yaygın eğitim sistemlerinde öğretim yapan bağlı kuruluşların, saptanmış öğretim programları ile yöntemlerine uygun etkinlikte bulunmalarını sağlamak ve bu yöndeki gereksinimlerini plân ve programa dayalı olarak sağlayıp yönetimlerini düzenlemektir.

Kuruluşu:

Daire, bir Müdür yönetiminde, bir Müdür Muavini ile yeterli sa-

yıda Genel Hizmetler Sınıfı Personeli ve bağılı kuruluşlardaki öğretmenlerden oluşur.

Görevleri:

Dairenin başlıca görevleri şunlardır:

(1) Bağılı kuruluşlardaki eğitim-öğretim etkinliklerinin ,saptanmış öğretim programları ve yöntemleri çerçevesinde yürütülmesini sağlamak;

(2) Bağılı kuruluşlardaki beceri kazandırma amaçlı öğretim programlarının yürütülmesini kolaylaştırmak için üretime dönük olmak üzere döner sermayeli çalışma sistemi kurmak ve yürütmek;

(3) Bağılı kuruluşların çalışmalarını kollamak, bu çalışmalara yön vermek, kuruluşlar arasında işbirliği yapılmasını sağlamak;

(4) Bağılı kuruluşların, öğretmen, bina ,araç-gereç, diğer hizmetli gereksinimlerini saptamak, bunlar için gerekecek malî yükümlülüklerin bütçede yer almasını sağlamak;

(5) Daire kadrolarında görevli personel ile bağılı kuruluşlarda görev yapan yönetici, öğretmen, kitabet hizmetleri sınıfı personeli ve işçilerin yürürlükteki mevzuata uygun olarak özlük işlerini yürütmek;

(6) Bağılı kuruluşlarda görev yapanlar için gerekli görülen hizmetçi eğitimi bir plân ve programa bağlamak ve yapılmasını sağlamak için Bakanlığa öneride bulunmak;

(7) Bağılı kuruluşların etkinliklerini sürdürmelerinde gerekli olan yasa, tüzük ve yönetmeliklerin hazırlanmasında görev almak;

(8) Bağılı kuruluşlarda çalışanların özlük işlerinin yürütülmesini sağlamak;

(9) Toplum gereksinimlerini karşılamak için devletin eğitim politikasına uygun okullar ve bölümler açılması, kapatılması veya bunların yerlerinin değiştirilmesi için Bakanlığa öneride bulunmak.

Daireye bağılı kuruluşlar şunlardır:

(1) Teknik Liseler, Meslek Liseleri, Endüstri Meslek Liseleri ve bağılı Ortaokullar;

(2) Ticaret Liseleri ve bağılı ortaokullar;

(3) Pratik Kız Sanat ve Erkek Sanat Okulları;

(4) Dil ve Ticaret Gece Enstitüleri;

- (5) Köy Kadın Kursu Merkezleri;
(6) Dairenin görev alanına giren konularda açılan ve Bakanlıkça açılmasına karar verilen diğer kuruluşlar.

5. Teftiş Dairesi Müdürlüğü:

Teftiş Dairesi Müdürlüğü'nde halen 24 kadrolu, 6 görevlendirilmeli olmak üzere toplam 30 müfettiş görev yapmaktadır.

Görevleri:

Dairenin temel denetim görevleri aşağıdaki gibidir.

(1) Millî Eğitim Yasası Hükümleri'ne uygun olarak, Bakanlığa bağlı her derecedeki örgün ve yaygın eğitim kurumunda ve/veya Bakanlığın gözetim ve/veya denetimi altında bulunan özel ve tüzel kuruluşlarda, ulusal eğitimin amaç ve ilkelerine ve ilgili yasa, tüzük yönetmelik, plân, program ve genelgelere uygun hareket edilip edilmediğine ilişkin denetim işlemlerini Bakanlık adına yürütmek, genel teftiş ve soruşturma yapmak;

(2) Eğitim ve öğretimde verimin artırılması, ilgili dersin amacına ulaşılması ve eğitim-öğretim etkinliklerinde çağdaş düzeye ulaşılması için okul yöneticileri ile öğretmenlere yardımcı olmak ve onlara yol gösterici rehberlikte bulunmaktır.

1990-1991 öğretim yılı itibarıyla Teftiş Dairesi Müdürlüğü'nce denetim kapsamı dökümü şöyledir:

Anaokulu ve Anasınıfı Öğretmeni	: 110
İlkokul Öğretmeni	: 826
Ortaokul ve Lise Öğretmeni	: 937
Meslek Lisesi Öğretmeni	: 309
Yaygın Eğitim Öğretmen Sayısı	: 71
Toplam	: 2253

6. Yüksek Öğrenim ve Dışilişkiler Dairesi Müdürlüğü:

Yüksek Öğrenim ve Dışilişkiler Dairesi Müdürlüğü'nün amacı kuruluşu ve görevleri aşağıya alınmıştır.

Amaçları:

Dairenin kuruluş amacı, Millî Eğitim Yasası Kuralları'na uygun olarak, yurt içinde veya dışındaki Yüksek Öğrenimle ilgili her türlü görev ve işlevleri düzenlemektir.

Kuruluşu:

Daire, bir Müdür yönetiminde, bir Müdür Muavini ile yeterli sa-

yıda Genel Hizmetler sınıfı personelinden oluşur.

Görevleri:

Dairenin başlıca görevleri şunlardır:

(1) Yurt içinde, Türkiye'de veya diğer ülkelerde, yüksek öğretim kurum ve kuruluşlarında öğrenim gören öğrencilerimizi ilgilendiren eğitim, öğrenim ve yönetim işleri ile diğer ilişkileri ve bu ilişkiler çerçevesinde öğrencilerle ilgili tüm işlevleri, ilgili mevzuat uyarınca yerine getirmek;

(2) Devletçe veya dış ülkelerde öğrencilere verilen burs, nakdi yardım, kredi ve başka olanaklarla ilgili işlemleri yürütmek;

(3) Bursların, toplumun insan gücü gereksinimleri ışığında saptanması çalışmalarına katkıda bulunmak.

7. Hizmetiçi Eğitim Müdürlüğü:

Hizmetiçi Eğitim Müdürlüğü'nün görevleri ve sorumlulukları şunlardır:

Görevleri:

(1) Öğretmenlerin, eğitimdeki gelişme ve yeniliklere uyumlarını sağlamak ve meslekte yetiştirilip ilerlemeleri için gerekli tedbirleri almak üzere bir plân ve program altında gerekli uygulamaları yapmak;

(2) Öğretmenlerin işbaşında yetişmelerini, yeni veya geliştirilmiş program veya uygulamalara intibaklarını sağlamak, öğretmenlerin randımanlarının artırılması amacıyla yeni öğretim metod ve tekniklerini kazandırmak üzere gerekli kurs veya seminerleri düzenlemek, rehber notlar, broşürler veya kitaplar hazırlamak;

(3) Okul idarecilerine her türlü yönetim hizmetlerindeki mevzuatın uygulanmasına ilişkin eğitim idaresi konusunda kurs veya seminerler düzenlemek;

(4) Eğitim, öğretim, yönetim ve kültür konularında düzenlenen kurs, seminer, konferans ve benzeri faaliyetlerin sevk ve idaresini yapmak ve fiilen görev alanlarında çalışmalarını takip etmek, her faaliyetin değerlendirilmesine ve geliştirilmesine ilişkin rapor düzenlemek;

(5) Hizmetiçi faaliyetlere katılan öğretmenlerin kazandıkları bilgi ve görgüleri hakkında anketler düzenleyerek sonuçları değerlendirmek;

(6) Genel ve özel kanunlar gereği veya Bakanın tahsis edeceği herhangi başka uygun bir görevi yapmak.

8. Kùltür Dairesi Mùdùrlùđù:

Kùltür Dairesi'nin işlevi; Kıbrıs Türk Halkı'nın geçmişten bugùne ve geleceğe (istikbâle) uzanan kùltürel yaşamını geliştirmeye ve zenginleştirmeye yönelik tüm faaliyetlerini kapsamaktadır. Bu çerçevede Kùltür Dairesi'nin; Amaç, Kuruluş ve Görevleri aşağıda belirtildiği gibidir:

Amaçları:

Atatürk'ün gösterdiği çağdaşlaşma yolunda halkımızın ve devletimizin yararları ve insanlığın ilerlemesi için, kùltürel, sanatsal işlevlerin yerine getirilmesinde etkinlikler programlayıp bunları yürütmek ve desteklemek; kùltür ve sanatın özgürce gelişebileceği ortamın yaratılması; sanatçılarının korunması, desteklenmesi, özendirilmesi ve ödüllendirilmesi; herkesin kùltür yaşamında yerine alması ve bu alanda araştırma yapma haklarının korunup geliştirilmesi için çalışmak.

Kuruluğu:

Daire, bir Müdür yönetiminde, bir Müdür Muavini ile beş şube âmiri, yeteri kadar kùltür, teknik ve genel hizmetler sınıfı personelinden oluşur.

Dairenin şubeleri şunlardır:

- a) Güzel Sanatlar şubesi
- b) Kütüphaneler ve Yayın şubesi
- c) Sanatları Araştırma ve Geliştirme şubesi
- d) Folklor Araştırma ve Geliştirme şubesi
- e) Devlet Türk Müziği Korosu şubesi

Görevleri:

(1) Çağdaş ve özgün bir kùltüre ulaşma yolunda, kùltür-sanat eserlerinin üretiminin nitelik ve nicelik olarak artırılması için çalışmalar ve düzenlemeler yapmak;

(2) Kıbrıs Türk Kùltürü'nü korumak ve tanıtmak. Kıbrıs Türk Folkloru'nun bütün dallarında bilimsel saptama, değerlendirme ve arşivleme çalışmaları yapmak;

(3) Özgün kùltür değerlerimizin evrensel kùltür içinde yerini alması için çalışmalar yapmak;

(4) Kùltürümüzün ve kùltür varlıklarımızın benimsenip korun-

ması ve yozlaştırılmadan geliştirilmesi için çalışma ve düzenlemeler yapmak, kültürel ve ahlâkî değerlerimizin canlandırılmasını ve gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlamak;

(5) Kültür-sanat değerlerini halka ulaştırmak, bölgeler arasında dengeli bir kültür-sanat gelişmesi sağlamak amacı ile bölgelerde Daireye bağlı merkezler açmak;

(6) Sanatın gelişebilmesi ve sanatçının yüceltilmesi için gerekli çalışmaları yapmak, sanat ve sanatçıların korunması ve sanatçıların nitelikli ürün vermesini sağlamak için her türlü çalışma ve düzenlemeyi yapmak;

(7) Edebî san'atın geliştirilmesi, üretilen nitelikli edebî eserlerin basılıp yayılması için çalışmalar yapmak ve Bakanlık yayınlarının yaşama geçmesini sağlamak;

(8) Kültürel ve sanatsal değerlerimizin basın-yayın ve diğer yollarla yurt içinde ve dışında yayılmasını ve tanıtılmasını sağlamak;

(9) Kültür birikiminin arşivlenmesini sağlamak; çeşitli konularda arşivler düzenlemek;

(10) Kütüphaneleri çağdaş bir düzenleme ile halkın hizmetine sunmak; toplumumuzda kitap sevgisi ile okuma alışkanlığının gelişmesi, kütüphanelerin yaygınlaşması için çalışmalarda bulunmak;

(11) Plâstik ve fonetik sanatların gelişmesi, yaygınlaştırılması ve halka mal edilmesi için her türlü çalışmayı yapmak, geçmişte ülkemizde varolan el sanatlarının bulunup ortaya çıkarılması ve korunması, yeni el sanatlarının ekonomiye katkı sağlayacak bir konuma ulaşması için çaba harcamak;

(12) Güzel sanatların her dalında yetenekli elemanların saptanıp ortaya çıkarılması, topluma kazandırılması, eğitilmesi, teşvik edilmesi, özendirilmesi için gerekli önlemleri almak;

(13) Güzel sanatların çeşitli dallarında kurulan amatör ve yarı-amatör derneklerin çalışmalarına yardımcı olmak ve desteklemek;

(14) Kültür ve sanatın gelişmesi ve yaygınlaşması için güzel sanatların çeşitli dallarında özendirici yarışmalar, seminerler, festivaller ve benzeri etkinlikler düzenlemek, kültürel sahadaki fikir ürünlerinin dilimize kazandırılması, yerli ürünlerin dünya insanlığının yararına sunulması için kitap, dergi, ansiklopedi v. b. yayın-

lar yapmak.

9. Millî Arşiv Dairesi Müdürlüğü:

Millî Arşiv Dairesi'nin Amaç, Kuruluş ve Görevleri aşağıda verilmiştir:

Amaçları:

Genel arşivlik malzemenin değerlendirilmesi, güven altına alınması; Uluslararası arşivlerle ilişkilerin düzenlenmesi, arşiv hizmetlerinin süratle ve emin bir şekilde yürütülmesi ile ilgili esasları düzenlemektir.

Kuruluşu:

Daire, bir Müdür yönetiminde, bir Müdür Muavini; yeteri kadar teknik ve idarî personel ile kitabet hizmetleri sınıfı personeli ve o-dacı-şoför hizmetleri sınıfı personelinden oluşur.

Görevleri:

(1) Arşiv malzemesini toplamak, tasnif etmek, düzenli şekilde muhafaza etmek ve değerlendirmek;

(2) Arşiv malzemesinin ilmin hizmetinde değerlendirilmesi için gerekli bilimsel ve teknik hazırlığı yapmak, bu malzemeyi ilgili gerçek ve tüzel kişilerin yararlanmasına sunmak;

(3) 'Uluslararası Arşivcilik' ve bununla ilgili bilimsel faaliyetleri izlemek, bu alandaki önemli eserleri dilimize çevirmek ve yayınlamak, önemli ve değerli arşiv malzemesini yurt ve dünya bilim çevrelerine sunmak için yayınlarda bulunmak;

(4) Arşiv malzemesinin harap olmasını önleyecek ve korunmasını sağlayacak her çeşit çağdaş önlemi almak.

10. Kıbrıs Türk Devlet Tiyatroları Müdürlüğü:

Kıbrıs Türk Devlet Tiyatroları Müdürlüğü'nün Amaç, Kuruluş ve Görevleri aşağıda verilmiştir:

Amaçları:

Türk Tiyatro Sanatı'nın millî ve çağdaş doğrultuda işlevlerini sürdürmesini ve toplumun tiyatro ihtiyacının karşılanmasını sağlamaktır.

Kuruluşu:

Daire bir Müdür yönetiminde, bir Müdür Muavini ve yeterli sayıda Yöneticilik, Meslekî ve Teknik ve Genel Hizmetler Sınıfı personeli ile merkez ve taşra örgütlerinden oluşur.

Görevleri:

(1) Tiyatro sezonu içerisinde oyunlar sahneleyip, iç ve dış turneler düzenlemek;

(2) Çağdaş tiyatro gelişmelerini izlemek ve Kıbrıs Türk Ulusal Kültürü'nün, çağdaş kültür düzeyinde yerinin almasına yardımcı olmak;

(3) Tiyatronun yoğun yerleşme merkezlerinde yaygınlaştırılması için gereken çalışmaları yapmak, katkıda bulunmak ve şubeler açmak;

(4) Sanatçı ve teknik elemanların eğitimi ve yetiştirilmesi için kurslar düzenlemek, dış ülkelere gerekli görüldüğü hallerde elemanlar göndermek, misafir sanatçılar ve eğitmenler davet etmek.

11. Devlet Senfoni Orkestra ve Korosu Müdürlüğü

Devlet Senfoni Orkestra ve Korosu Müdürlüğü'nün Amaç, Kuruluş ve Görevleri aşağıda verilmiştir:

Amaçları:

Çok sesli çağdaş, özgün ve evrensel müzik sanatının geliştirilmesi, yaygınlaştırılması, araştırılması ve halka ulaştırılması konusunda çaba göstermek, toplumumuzda çok sesli çağdaş özgün ve evrensel müzik eğitiminin temellendirilmesini sağlamak, çok sesli özgün müziğimizin çağdaş dünya müziği içerisinde yer alması için çalışmak.

Kuruluşu:

Daire, bir Müdür yönetiminde, yeteri kadar kültür, teknik ve genel hizmetler sınıfı personelinden oluşur.

Görevleri:

(1) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti yurttaşlarının genel müzik anlayışını ve sevgisini yüceltmek, müzik sanatı anlayışını ve estetik duygusunu geliştirmek;

(2) Toplumun çağdaş müzik sanatı ihtiyacını en üst seviyede karşılamak, millî kültür değerlerini benimsetmek; yaygınlaştırmak ve çok sesli çağdaş müzik değerleri arasında yer almasında çaba göstermek;

(3) Amaçlara uygun düzenlemelerde ve çalışmalarda bulunmak.

12. Eski Eserler ve Müzeler Dairesi Müdürlüğü:

Eski Eserler ve Müzeler Dairesi'nin Amaç ve Kuruluş ve Görevleri aşağıda verilmiştir:

Amaçları:

İnsanlığın ortak kültür mirası olan eski eserleri ve bunların sergilendiği müzeleri, yürürlükteki mevzuat uyarınca korumak, değerlendirmek ve yaşatmak yanında en eski devirlerden günümüze kadar gelen kültür varlıklarını araştırıp bulmak ve bu kültürlere ait kültür varlıklarını en geniş anlamda korumak ve değerlendirmektir.

Kuruluşu:

Daire bir Müdür yönetiminde, bir Müdür Muavini ile yeterli sayıda Yöneticilik; Meslekî ve Teknik ve Genel Hizmet sınıfı personeli ile üç şubeden oluşur.

Dairenin şubeleri şunlardır:

- a) Röleve ve Restorasyon Şubesi
- b) Kazı İşleri Şubesi
- c) Müzeler ve Ören Yerler Şubesi

Görevleri:

- (1) Eski eser politikasının ana hedeflerinin ve ilkelerinin saptanmasına yardımcı olmak amacı ile çalışmalar yaparak önerilerde bulunmak;
- (2) Eski Eserler ve Müzelerle ilgili Yasa Tasarısı, Tüzük ve Yönetmelikleri hazırlamak, uygulamak ve uygulanmasını sağlamak;
- (3) Geçmişe ait tüm eski eserlere sahip çıkmak, bunları belirlenen bilimsel eserler ve yürürlükteki mevzuat çerçevesinde araştırmak, açığa çıkarmak, korumak ve değerlendirmek;
- (4) Ülkenin eski eserlerini geniş halk kitlelerine tanıtır ve sevdirmek amacıyla, müzeler kurmak, yayınlar yapmak ve benzeri etkinliklerde bulunmak;
- (5) Taşınmaz eski eserlerin restorasyonuna ilişkin her türlü iş ve işlemleri yapmak, bunları bakımlı duruma getirmek ve gerekli görülenleri ziyarete açmak;
- (6) Taşınır ve taşınmaz eski eserleri saptamak; kazılarla açığa çıkarmak veya bilimsel esaslar çerçevesinde bilimsel kuruluşlarca açığa çıkarılmalarını sağlamak ve tescil ile envanterlerini yapmak;
- (7) Eski eserler ile müzelerin korunmasına ilişkin her türlü iş ve işlemleri yapmak ve gelişip yaygınlaşmasını sağlamak;
- (8) Eski eserlerin emniyetini sağlamak için gerekli önlemleri al-

mak ve alınmasını sağlamak;

(9) Başta Türkiye olmak üzere diğer yabancı eski eser ve kültür kurum ve kuruluşları ile ilişki kurmak ve işbirliği yapmak.

Yardımcı Birimler ve Görevleri:

a) Hukuk Müşavirliği:

Hukukî konularla ilgili görüş bildirmek, hukukî tedbirleri zamanında almak, hazineyi ilgilendirmeyen davalarda Bakanlığın temsil etmek, yasa tüzük ve yönetmelik tasarılarını hukukî açıdan inceleyerek görüşlerini bildirmek.

b) Bakanlık Müşavirleri:

Bakanlığın görev alanına giren özel önem ve öncelik taşıyan konularda Bakanlığa yardımcı olmak.

c) Bütçe Plânlama ve Muhasebe Sorumlusu:

Bakanlık bütçesini hazırlamak; yasalaşan bütçeyi uygulamaya koymak; Bakanlığın personel maaşları da dahil tüm harcamalarını bütçe yasasına göre tahakkuk ettirmek; Bakanlığın araç, gereç ve malzemelerinin temini ile ihtiyaç duyulan bina ve arazileri kiralama ve satın alınması ile ilgili işlemleri yürütmek; temizlik, aydınlatma, ısıtma, bakım, onarım ve taşıtma ile mali konularla ilgili işlemleri yürütmek.

d) İnşaat İşleri Sorumlusu:

Bakanlığın bütün birimlerine ait arsa, bina ve tesisleri, ilgili birimlerde koordine ederek, imar durumu ve uygunluğu yönünden incelemek, ihtiyaçları tespit ve programlamak, mühendislik hizmetlerini ifa etmek, mevcut binaların onarım ve bakımlarını yaptırmak; inşaat ve emlak görev ve hizmetlerinin yürütülmesinde Bakanlığa ait ilgili birimler ile ilgili Bakanlık ve kuruluşlarla koordinasyon ve işbirliğinde bulunmak.

Danışma Birimleri:

a) Millî Eğitim Şûrası:

Bakanlığın en yüksek danışma kuruludur. Gerekli görülen eğitim ve öğretimle ilgili konuları, tetkik eder ve teklif niteliğinde kararlar alır.

b) Daire Müdürleri Kurulu:

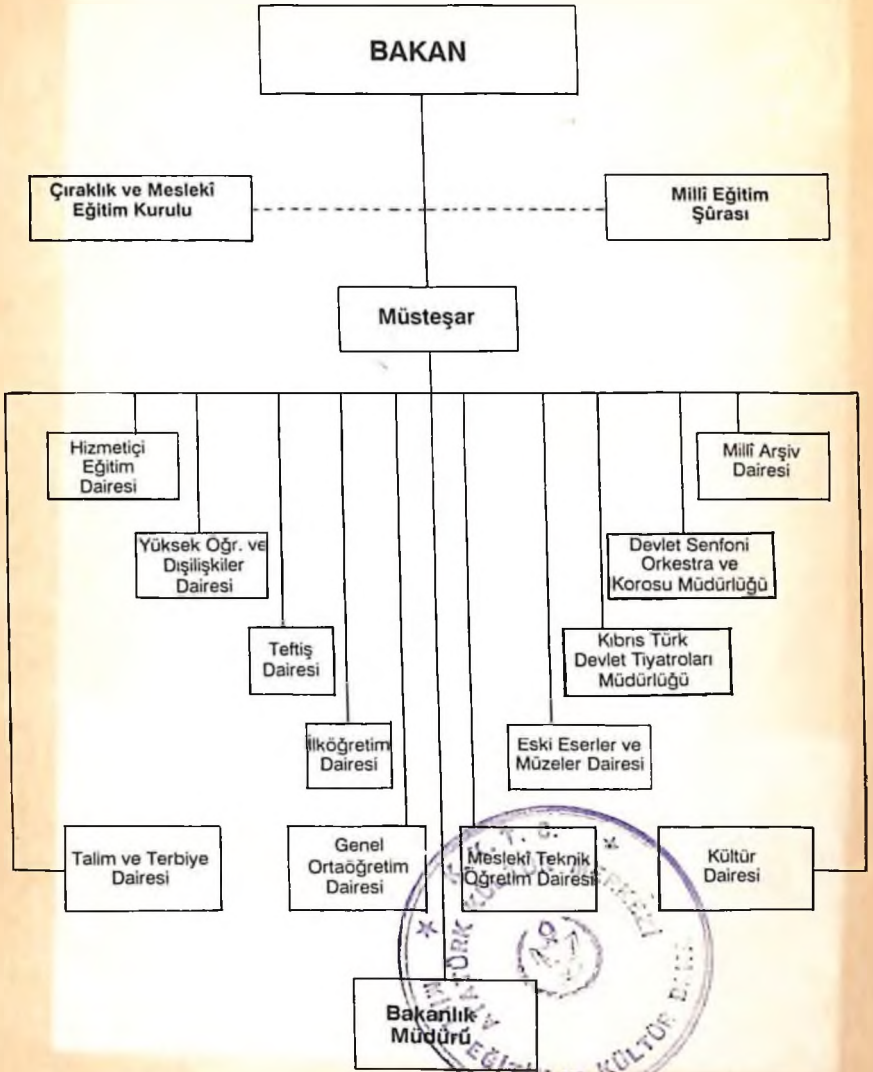
Bakanlık müsteşarının başkanlığında Bakanlık Daire Müdürleri'nden oluşan bir kuruldur. Bu kurul, eğitim sistemi ile eğitim ve öğretim plân ve programlarının esaslarını tesbit etmek; uygulamaları değerlendirmek; inceleyip onaylamak görevlerini yürüt-

mektedir.

c) Çıraklık ve Meslekî Eğitim Kurulu

Çıraklık Yasası ve Meslekî ve Teknik Öğretim alanındaki konuları tetkik ederek, karara bağlamak ve Bakanın onayına sunmakla yükümlüdür.

KKTC MİLLÎ EĞİTİM VE KÜLTÜR BAKANLIĞI ÖRGÜT YAPISININ ŞEMASI

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

PHYSICS DEPARTMENT
5712 S. UNIVERSITY AVE.
CHICAGO, ILL. 60637

RECEIVED
MAY 15 1964

PHYSICS DEPARTMENT
5712 S. UNIVERSITY AVE.
CHICAGO, ILL. 60637

Kitap No. 51264

İ A D E T A R İ H İ

4/1/92

370.9564

Kitabın No: 51264

Yazarı : _____

Kitabın Adı : İl. Milli Eğitim
Sırası Ek Dokümanı.1

..... KÜTÜPHANESİ

Bu kitap en geç yukarıda mühürlenmiş son tarihte
Kütüphaneye iade edilmelidir.

51264

